

12-10-A.22

MIRABILIA VRBIS ROMÆ

VBI AGITVR DE ECCLESIIS,
Stationibus, Reliquijs, & Cor-
poribus Sanctis

CVM DVCE ROMANO QVI DOCEAT
Peregrinos, & Aduenas inuenire præcipua
eiusdem Urbis loca.

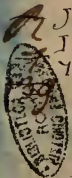
CATALOGO QVOQVE SVMMORVM PONTIFICVM
*Imperatorum, Regumq; Francorum, & Cathalogo
itineris Lauretani.*

OPVS RECENS CORRECTVM ET AMPLIATVM HOC ANNO
M.DC.XVIII. & egregijs delineationibus adornatum.

*Adiunctis omnibus quæ facta sunt à Summis Pontificibus, videlicet
XISTO V. CLEMENTE VII. & PAVLO V.*

LATINE REDDITVM, ET MVLTIS LOCIS CORRECTVM
& ampliatum à Ioanne Lupardo Romano.

CVM PRIVILEGIO.

ROMÆ Ex Typographia Cameræ Apostolicæ. 1618.

SVPERIORVM PERMISSV:

Sumptibus Hieronymi Bona.

Capuccinorum — Roma

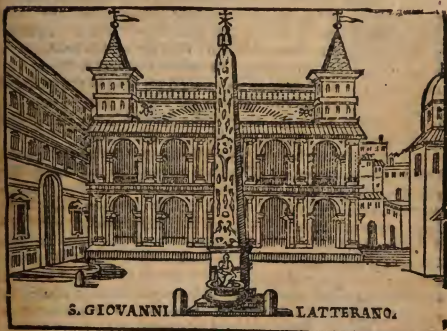
Ad Lectorem.

Irabilia hac Urbis Roma (Lector humanissime) non fuere latine impressa ab Anno Domini 1550. quare ab externis mirifice expetuntur. Vulgari idiomate Italico scatent infinitis, & grauiissimis erroribus, quae causa praecipue me mouerunt ut ea latine reddiderim correcta quantum fieri potuerit. Alias fortasse si Deo placuerit edemus ampliora etiam & correctoria. Interim frui istis, & nostri ad loca Sancta memento. Vale.

5
1
p. 1

SEPTEM PRÆCIPVÆ VRBIS ECCLESIAE.

Prima Ecclesia est S. Ioannis Lateranen.

D R I M A Ecclesia quæ est Sedes Pontificis est S. Ioannis Lateranensis in monte Cælio, vno ex septem montibus. Hæc ædificata fuit à Magno Constantino in suo Palatio, & magnis re-
ditibus, ornamentisq; tam aureis, quàm argen-
teis fuit ab eodem aucta & ornata. Minutan-
tem ruinam Nicolaus iv. instauravit. Marti-
nus v. depingendam, & pavementum sternen-
dum curavit, perfecit Eugenius iv. & hac nostra tempestate Pius
iv. laquear superius inauratum addidit, & aream ante templum
complanavit. Dedicata fuit & consecrata in honorem Saluatoris,
quocirca etiam Basilica Saluatoris appellatur, & SS. Ioannis
Baptistæ, & Euangelistæ à S. Sylvestro Papa 9. Nouembris, in cu-
ius consecratione visa fuit imago Saluatoris in fornice, siue tribu-
na, quæ ecclesia ex incuria opificum in toto laborantium, & hæc

reticorum infidijs bis ardente non arsit. Est Statio hic in hac Sacrosancta ecclesia prima Dominica Quadragesimæ, feria 5. & Sabbatho maioris hebdomadæ, Sabbatho in Albis, & Vigilia Penthecostes. Die S. Ioannis ante portam Latinam, est plenaria remissio peccatorum, & liberatio vnius animæ è purgatorio. Et in die Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ, & Decollationis eiusdem, est plenaria quoque peccatorum remissio, vt in die item S. Io. Euangelistæ: in quo die sunt præterea 28. millia annorum & totidē quarantenæ. Et à die S. Bernardini quæ est 20. Maij vsque ad primū Augusti, quotidie est remissio peccatorum. In die Transfigurationis quoque plenaria. Et quotidie sunt 48. anni & totidem quadragenæ, & remissio tertiæ partis peccatorum.

In eadem hac ecclesia sunt hæ reliquię quæ ostenduntur in die Paschæ post prandium in Tabernaculo posito supra altare S. Mariæ Magdalenz. ¶ Caput S. Zachariæ patris S. Io. Baptistæ, Caput S. Pancratij Martyris, ex quo tribus diebus continuis effluxit sanguis quando hæc ecclesia fuit ab hæreticis cōbusta. Reliquię S. Mariæ Magdalenz, Calix ex quo S. Ioannis Euangelistæ iussu Domitiani Imperatoris hausit venenum absque vilo nocumento, Cathena qua ligatus idem fuit Epheso Romā adductus, Tunicella eiusdem quæ tribus mortuis imposita eos reuocauit ad vitam. Ex cinere & cilicio S. Io. Baptistæ. De Capillis, & vestimento Beatiss. Virg. Mariæ. Indusium quod ipsa fecit D. N. Iesu Christo. Pannus quo Dominus terfit pedes Discipulorū. Arundo qua percussus fuit Caput Domini Nostri, & vestis purpurea qua eum induit Pilatus eius pretioso sanguine tincta. De ligno Crucis. Sudarium quo coopertum fuit Caput eius in sepulchro. De aqua & sanguine quæ ex eius latere fluxerunt.

Supra altare maius cratibus illis ferreis inclusa sunt Capita SS. Apostolorum Petri & Pauli, & quotiescunque ostenduntur, conceduntur Romæ habitantibus præsentibus tria annorum millia Indulgentiarum: circumuicinis sex, & duodecim millia peregrinis peregre & longe aduentantibus, & totidem quarantenæ, & remissio tertiæ partis peccatorum.

In altari maiori in quo nemo præter Romanum Pontificē celebrat, est altare illud ligneum in modum arcæ quo utebantur primi illi Pontifices portatili ob persecutionem.

Subtus hoc altare est Oratoriū S. Ioannis Euangelistæ vbi orauit quando fuit Romā vinctus adductus. Et quatuor illæ colūnz quæ inauratæ ante altare Sanctissimi Sacramenti dicuntur esse plenæ

plenæ terra Sancta allata Hierosolymis, & fusæ fuerant ab Augusto Cæsare ex rostris triremium quas cepit in nauali prælio Aegypti posueratq; in Comitio quamuis alij affirmant esse hæc rostra adducta Antio nunc Neptuno in mari.

In sacello prope ianuam maiorem ecclesiæ est altare quo utebatur S. Io. Baptista in deserto, est Arca foederis, Virga Moysis, & Aaron, Mensa in qua ultimam Cœnam percepit Dominus Noster cum suis Discipulis, quæ Romam allata fuere Hierosolymis à Tito Imperatore Columna illa bipartita dissiluit Hierosolymis in partes, quando in morte Saluatoris petra scissæ sunt.

Extra ecclesiam ad Scalam sanctam sunt tres portæ marmoreæ quæ fuerunt Hierosolymis in Palatio Pilati, & per eas dicitur ductus ad Pilatum Christus Dominus. Et fenestella marmorea quæ est supra ianuam sacelli apud Scalam sanctam fuit in domo B. Virginis Nazareth, diciturq; per eam ingressus Angelus ad ei annuntiandam Incarnationem filij Dei.

Et Scala illa 28. graduû prope dictum sacellû dicta Sancta, fuit Palatij eiusdem Pilati, diciturq; verè Dominus Noster in ea cecidisse, & aspersisse eam suo sanguine ubi locus eraticula ferrea concluditur. Quicumque hanc deuote flexis genibus ascenderit per singulos gradus consequitur tres annos & totidem quadragenas Indulgentiarum, & remissionis tertiæ partis peccatorum.

Sacellum ad caput scalæ dictum Sanctum Sanctorum quo mulieres non ingrediuntur, consecratum fuit à Nicolao iij. & dedicatum S. Laurentio martyri, ubi præter ingentem numerû Reliquiarum, est imago Saluatoris 12. annorum, argentea, & gemmis ornata, creditur à S. Luca inchoata, & absoluta ab Angelo, saltem non humanis manibus.

Iuxta ecclesiam Hospitale versus extat adhuc locus forma rotunda plumbo tectus, & columnis porphyreticis circumdatus ubi baptizatus fuit à S. Syluestro Constantinus Magnus, qui erat hoc modo ornatus. Fontis lapis erat porphyreticus, vas quod continebat aquam, argenteum. In medio erat columna quoque porphyretica, quæ sustinebat lampadem auream 50. librarum, & nocte Natiuitatis Domini ardebat balsamo loco olei. In fontis vertice erat agnus aureus 30. libr. emittens aquam, ad cuius dexteram erat imago Saluatoris argentea 170. libr. 5. pedibus alta; ad sinistram erat altera S. Io. Baptista 100. libr. & totidem pedibus manu tenens hanc inscriptionem, Ecce Agnus Dei, ecce qui tollis peccata mundi. Erant præterea septem ceruæ argenteæ aquam

effundentes libr. 80. singula. Erat item vas aureum 10. libr. ad reddendum odorem seu suffitum aromaticum gemmis 42. pretiosis ornatum. Huiusmodi donis & aureis & argenteis erat plena ecclesia Lateranensis, quibus à Constantino Magno, & alijs Imperatoribus, & Pontificibus erat donata, ut propterea ob ingentem vim auri diceretur etiam Aurea.

Aliqua ex præcipuis donis Constantini fuere hæc, fastigium ecclesie fuit lib. 2000 & 5. cum Salvatore in fronte sedente 5. ped. alto lib. 120. & retro alium Salvatorem item sedentem in throno respicientem tribunam, seu fornicem templi ex argenteo 5. ped. altum lib. 140. quatuor item Angelos argenteos 5. ped. altos, lapidibus pretiosis alabandinis distinctos 105. lib. singulos Tabernaculum seu Ciborium aureum 500. libr. septem altaria argentea 200. lib. quatuor lampades seu coronas 20. delphinis ad reddendum lumen 157. libr. singulis lucernam auream Pharum dictum 50. luminibus, & cathenula 25. libr. Alteram item lampadem auream Pharum cantharum dictum ante altare 80. luminibus 30. lib. ardebat oleo spicato. Aliam argenteam 40. lib. quæ 20. luminibus ardebat ex eodem oleo 45. item argenteas eodem quoque oleo ardentes in medio ecclesie 30. lib. singulas 40. item ad dexteram, & 20. lib. sing. præter alia quamplurima vasa aurea & argentea quædam 30. libr. Calices, & Thuribula, Fastigiū hoc argenteum quod à Gothis fuit ablatum, refecit Placidius Valentinianus Augustus 1540. libr.

Carolus Magnus obtulit inter alia Crucem auream plurimis zapphiris ornata quæ in Litanijs præferebatur Pontifici. Hormisdas Pontifex obtulit coronam argenteam 20. libr. & sex vasa. Alij quamplurimi Pontifices quamplurima quoque obtulerit dona aurea, & argentea, & holoserica, & Palatium Pontificium ecclesie adiacens instaurarunt & auxerunt.

Tandem Sixtus V. Pontifex novum extruxit Palatium deiecta Aula Lateranensi in qua plurima habita fuere Concilia, & ambulatione longa quæ excurrebat ad Sancta Sanctorum. Transtulit quoque Scalam sanctam in eum quem nunc videmus locum, & obeliscum. Erexit Clemens viij. naudem superiorem seu brachia Crucis ecclesie à porta obelisei ad SS. Sacramentum quod eo transtulit, stravit egregio pavimento, texit laqueari inaurato, parietes exornavit eximia pictura. Resurrectio Domini supra altare SS. Sacramenti (quod altare splendidissime ut videtis erexit, & ornavit tabernaculo ex lapide mixto, cœna argentea frontispi-

cio æneo inaurato, & columnis ex inferiori parte ecclesiæ huius translati & inaurati additisq; egregijs statuis) est pictura Equitis Iosephi Arpinatis. Prope organum conspiciendum, vbi Constantinus baptizatur à S. Siluestro depinxit Christophorus Pomarancius.

Idem Clemens Pontifex instaurauit, seu potius exornauit duo sacella hinc inde ab Hilario Papa in Baptisterio vulgo Constantini constructa, vnum in honorem S. Ioannis Baptistæ, alterum Euangelistæ. In illo Baptistæ quod erat cubiculum Constantini Imperatoris, nec eo ingrediuntur mulieres. tabulam vbi S. Baptista Christum baptizat, laudatam pinxit Andreas Commo Florentinus. Historias in fornice Antonius Tempesta item Florentinus. Construxerat quoque idem Papa Hilarius tertium sacellum in honorem S. Crucis vbi reposuit partem ex ligno sanctæ Crucis. Columnæ ibi ligno cancellatæ dicuntur fuisse in æde B. Virginis.

Hic à latere Baptisterij in porticu columnis egregijs porphyreticis extructa, in altaribus hinc inde sunt corpora Sanctorum hinc SS. Cypriani & Iustinæ, inde SS. Ruffinæ & Secundæ. Huic etiam adiacet parua ecclesiæ S. Venantij in cuius altari sunt plurima Sanctorum corpora, estq; hic imago B. Virginis miraculis illustris.

Hospitale huic ecclesiæ proximum cōstructum fuit ab Illustrissima familia Columnensium, & ab alijs Romanis Principibus, viris tam Ecclesiasticis quàm secularibus auctum, cuius etiam curam ipsimet Romani obtinent.

Paulo V. Pontifice à Canonicis huius ecclesiæ ad publicam commoditatem perfectus fuit fons ex aqua Felici ita dicta à Sixti nomine ante Pontificatum, eo duci cœpta à Clemente viij. cum imposita ænea statua S. Ioannis Euangelistæ qui aquam viuam à Christo pectore potauit, qui fons refert etiam aquilam S. Ioannis, & Pauli Pontificis qui eandem præfert in suis insignibus. Sub porticu quam construxit Sixtus v. ad benedictiones ad manum dextera ab egressu ecclesiæ cernitur statua egregia manu artificis, Henrici i. Regis Franciæ quam ei vt Benefactori Canonici erexerunt.

Huius ecclesiæ Archipresbyter nunc est Illustrissimus Cardinalis Burghesius Pauli V. qui nunc sedet ex sorore nepos.

Ecclesia S. Petri in Vaticano.

Ecclēsia S. Petri in Vaticano ædificata item fuit, & aucta magnis donis, & redivisibus à Constantino Magno pijsſimo Imperatore in templo Apollinis, & consecrata fuit à S. item Sylvestro 18. Nouembris. Est Statio in ea Dominica 3. Aduentus, die Epiphaniæ, Dominica in Quinquagesima, Die lunæ, & sabbatho post primam Dominicam Quadragesimæ, Dominica in Passione, Feria ij. Paschæ, In Litanijſ maioribus, In diebus Ascensionis, & Penthecostis, & singulis Sabbathis quatuor temporum.

In die Corporis Christi, & vtriusque Cathedralis S. Petri est in ea Indulgentia plenaria, vt etiam in Dominica Quinquagesimæ, & præterea 18000. annorum & totidem quadragenarum. In die quoque S. Gregorij Magni. In die S. Gregorij Nazianzeni est Indulgentia plenaria in sacello dicto Gregoriano. At vero in die Annunciationis sunt anni 100. Indulg. & ab eo die vsque ad primam Augusti sunt quotidie 412. alij volunt 12000. annorum, & totidem quadragenarum, & remissio tertiæ partis peccatorum. In Vigilia, & die SS. Apostolorum Petri & Pauli, & 2. Dominica Iulij, & in die SS. Apost. Simonis & Iudæ. Dedicationis ecclesiæ, S. Martini, & S. Andree est plenaria omnium peccatorum remissio, & quotidie sunt 6028. annorum Indulg. & totidem quadrantenæ, & remissio tertiæ partis peccatorum, & in festo S. Petri duplicantur Indulgentia vt etiam olim in festis septem altarium & duplicibus. Et qui deuote ascenderit gradus ad ecclesiam ad singulos lucratur 7. annos Indulgentiarum. hi gradus anno 1616. reficiuntur & instaurantur. In diebus Veneris Martij sunt amplissimæ quoque Indulgentiæ estq; magnus concursus populi. Nicolaus iv. vt ex eius Bulla constat antiquas huius Basilicæ Indulgentias & confirmauit, & nouas largitus est quas etiam post eum confirmarunt Bonifacius viij. Clemens vj. Urbanus vj. Nicolaus v. & alij plurimi consequentes Pontifices, quæ erant 7. annorum, & septem quadragenarum, in diebus Natiuitatis Domini, Epiphaniæ, & per octauam Cathedralis S. Petri, Annunciationis B. Mariæ Virginis, Ascensionis Domini, SS. Apostolorum Petri, & Pauli, & per octauam; Dedicationis Basilicæ, & per octauam; in festis S. Pauli, & quolibet die ab Ascensione Domini vsque ad octauas festi Penthecostes, & in Dominicis Gaudere, Quinquagesimæ, Passionis, & Anniuersarijs consecrationis altaris maioris, Item in diebus

lebus Coenæ Domini, Parasceues, ac Litaniarum maiorum, & die lunæ post Pascha. Et trium annorum & trium quadragesimarum ab octanis Penthecostes ad festum S. Petri, & ab octauis S. Petri vsque ad Calendas Augusti. Vnius anni & 40. dierum conceduntur visitantibus ipsam ab initio Quadragesimæ vsque ad festum Paschæ quolibet die, necnon in festiuitatibus Natiuitatis, Purificationis, & Assumptionis B. Mariæ Virginis. Dedicationis, & Apparitionis S. Michaelis Archangeli, SS. Andreæ, Thomæ, Io. Euangelistæ, Conuersionis S. Pauli, Matthiæ, Iacobi, Bartholomæi, Matthæi, Lucæ, Simonis & Iudæ, Nicolai, Luciæ, Stephani, Syluestri, Octauæ Natiuitatis Domini, S. Gregorij, S. Longini, Inventionis, & Exaltationis S. Crucis, S. Petronillæ, SS. Iohannis, & Pauli, S. Leonis, SS. Processi, & Martiniani, S. Alexij, S. Mariæ Magdalene, S. Laurentij, S. Aegidij, Omnium Sanctorum, Dedicationis Basilicæ Saluatoris, Consecrationis S. Mariæ de Cancellis quæ occurrit 8. Idus Octobris, & in omnibus diebus quatuor temporum. Singulis diebus totius anni hanc eandem ecclesiam visitantibus toties quoties conceduntur quadraginta dies, & huius meminit S. Thomas Aquinas his verbis. Quicumque, inquit, vadit ad ecclesiam talem vsque ad tale tempus, habeat tantum de Indulgentia, intelligitur semel tantum, sed si in aliqua ecclesia sic Indulgentia perennis sicut in ecclesia B. Petri 40. dierum tunc quoties vadit aliquis toties Indulgentiam consequitur. Itaque toties quoties ingreditur quis ecclesiam S. Petri lucratur 40. dies. Hic idem S. Thomas concionatus aliquando in ecclesia S. Petri post concionem liberauit mulierem quandam vt Dominus Noster à profluvio sanguinis.

Ex his Indulgentijs antiquis possumus agnoscere quam paucas, & quam raro Plenarias concedebant tunc Pontifices. Neque tamen sunt paucæ istæ si quis rectè earum pretium attendat. Nam sane multum est vnica visitatione toties quoties lucrari 40. dies quibus alioquin deberem poenitere poenitentijs iniunctis, vel iungendis integra Quadragesima in sacello Sixti iv. vbi erat chorus olim in ecclesia veteri erant Indulgentiæ plenariæ in die Conceptionis B. Virg. & alijs diebus concessæ ab eodem Pontifice.

In hac ecclesia præter corpus S. Petri sub altari maiori, & decem Sanctorum succedentium ei Pontificum & Martyrum nimirum Lini, Cleti, Anacleti, Euaristi, Syxti, Thelesphori, Higinij, Pij, Eleutherij, Victoris, sunt etiam corpora SS. Simonis & Iudæ Apost. SS. Processi, & Martiniani, Gorgonij, Gabini martyrum &

S. Gregorij Nazianzeni, S. Ioannis Chrysostomi, SS. Pontificum Leonis j. ij. iij. & iv. S. Gregorij Papæ, & Eccles. Doct. S. Bonifacij iv. S. Leonis ix. S. Petronillæ virg. Est Caput S. Andreæ Apostoli quod fuit donatum Pio ij. Pontifici à Principe Moreæ. Pontifex exiuit huic S. Capiti obuiam extra Portā Flamineam, Pontem Miluium versus ad sacellum S. Andreæ. Item sunt in hac ecclesia Capita SS. Lucæ Euāgelistæ, Sebastiani mart. Iacobi Intercisi maior pars, nam altera quæ deest hic dicitur esse in Lusitania, & ita compertum fuit, S. Magni Episcopi & mart. Sunt præterea brachia S. Andreæ Apostoli, S. Iosephi ab Arimathia, S. Longini mart. S. Gulielmi. Est guttur S. Blasij episc. & mart. Est Cathedra ipsa S. Petri Apost. Forcipes ferreæ quibus SS. Martyres cruciabantur, visu & veneratione dignissimæ. Est pānus seu culcitra quæ imponebatur Martyribus & tegebat eorū corpora quando hic dabātur sepulturæ. Exponitur die Ascensionis Domini, & pendet exposita ad diem 1. Augusti, visitaturq; quotidie à quamplurimis ad eius lucrandas Indulgentias. Sunt præter has insignes duæ reliquiæ, quæ maxima frequentia & populi pietate ostenduntur. Sudarium S. Veronicæ quod Vultus sanctus nominatur, & lancea qua apertum fuit Christi latus in Cruce, transmissa à Turcarum Imperatore Innocentio viij. Sudarium ostenditur populo Dominica proxima S. Antonij Abbatibus mense Ianuario. & fer. v. vj. & Sabbatho hebdomadæ sanctæ, & in die Paschatis, in die Ascensionis, his duobus diebus post Missam solennem Pontificis ostenditur ipsi Pontifici, præsentī Lancea ostenditur fer. vj. maioris hebdomadæ, pluries vt feria v. cum Vultu sancto. Caput S. Andreæ ostēditur quoque magna populi deuotione & frequentia, Dominica 3. Iunij, & in festo eius. Reliquiæ omnes vniuersa Vrbe concurrente ostenduntur feria ij. post Pascha. Quando ostenduntur Vultus sanctus, & Lancea habitantibus Romæ præsentibus conceditur Indulgentia trium millium annorum, circumuicinis sex millium. De longe venientibus 12. millium & totidem quadragenæ, & tertia pars remissionis peccatorum.

Est præterea Tabella vetustissima in qua sunt depictæ imagines antiquissimæ SS. Apostolorum Petri & Pauli ostensæ à S. Syluestro Constantino Imperatori quas ipse cognouit esse eorūdem met qui sibi superiori nocte apparuerant, vt in vita S. Syluestri legitur, quæ tabella asseruatur in Sacratio cū alijs reliquijs. Præter Vultum sanctum, & Lanceam quæ seruantur in loculamento ad dex-

dextram celebrantis Pontificis in ara maxima, vnde etiam ostenduntur, & Caput S. Andreæ ad sinistram vnde etiam ostenduntur. Reliquæ reliquæ 2. Paschatis die.

Columnæ illæ in capite ecclesiæ quæ circundant altare portatile in quo præterquam in die SS. Apostolorum Petri & Pauli celebrat Pontifex, & sustinent tegumentum, allatæ fuere Romam ex templo Salomonis, cum illa quæ est prope altare maius ferreis cancellis circumdata, cui adhæsisse dicitur Christus Dominus, & incubuisse prædicans in eodem Salomonis templo, quocirca hic sæpius includuntur à dæmonibus obsessi, & liberantur. Dixi in quo celebrat Pontifex nam ter in anno Pontifex publice & solenniter celebrat in diebus nimirum Natalis Domini, Paschatis, & SS. Apostolorum Petri, & Pauli, semper solitus erat celebrare in Ara maxima, sed quoniam nimia erat distantia à Sede Pontificis, quæ iuxta ritum antiquum solet poni in capite ecclesiæ seu fornice, Cardinalibus circum hinc inde sedentibus, Paulus V. excitauit altare subctarium in ipso loco superiori vbi celebrat in Natali, & in Paschatis, & in altari maiori tantum in die SS. Apostolorum Petri & Pauli.

Templum hoc nouum ac magnificum coepit extruere deiecta media parte veteris Iulius ij. Architecto Bramante, sed huius delineatione & descriptione templi quadam in parte non probata, adhibita fuit commodior in quibusdam saltem partibus Michaelis Angeli Bonarotæ, & eam postea sunt prosequuti. Hic Michael delineauerat templum omnino rotundum, cruce omnino quadrata, tam longa quam lata, sed quare postea vnā partem protraxerint dicam paulò inferius. Opus egregium inchoatum à Iulio prosequuti sunt consequentes Pontifices.

Gregorius xij. sacellum illud suspiciendum quod Gregorianum ab eius nomine dicitur perfecit, & redditibus annuis auxit ad sacrificia ibi perpetuo peragēda. Absoluit autem anno 1580. solenni processione omnium ordinū illuc è Campo Martio translato corpore S. Gregorij Nazianzeni, illudq; in altari ibi B. Virg. & huic Sancto sacro honorificè collocauit.

Tholum vulgo Cupulam templi maxima sua cum laude, quod diutius inchoatum manserat, quodq; nullus Pontificum tentauerat perfecit Sixtus v. collocato item obelisco ante templum eo translato ex loco prope sacristiam, vbi eam Nero in suo Circo posuerat, quod etiam nemo ausus fuerat tentare.

Clemens viij. pavementum quod videtis egregium sternendum

curauit, incrustatis etiam templi fornicibus, & auro obductis, parietibus lapide vario & mixto conuestitis, sequutus eundem formam quam Gregorius xij. tenuerat in suo sacello. quocirca etiam pauimentum paulo altius eleuauit vt Gregorius pauimento eleuato adæquaret. quod tamen dicitur aliquando demittendum, quod ita requirat architecturæ elegantia, ne bases columnarum sint adeo depressæ ac sepulturæ. Idem Clemens altare maius eleuauit ad altitudinem pauimenti, & denuo consecrauit præsentibus Cardinalibus, Episcopis, & Clero Romam.

Hoc est altare illud quod primum è lapide erexit S. Syluester in consecratione huius ecclesiæ cum olim ante hoc tempus ligneo yterentur portatili ob persecutionem.

Paulus V. denique reliquam partem veteris templi primo Pontificatus sui anno deiici iussit, nouamq; à fundamentis extrui ac mirifice perficit cum porticu opera Caroli Maderni Architecti. Decreuerant prius vt finiretur ad præscriptum Michaelis Angeli iam collocatis fundamentis in formam rotundam Crucis quadratæ omnino ab omni parte, sed quoniam non erat locus commodus Sacrario, nec Choro, & præcipue, vt aiunt, ne locus sepulturis Sanctorum sacer maneret extra templum subdio, sed includeretur intra eius ambitum, vnâ partem lateris Crucis protraxerunt, vt etiam modum aliqua ratione retineret veteris templi, quod fuit in formam Crucis constructam. hasta vt dicatur oblonga. Imitabatur enim forma veteris templi formam crucis Christi, & ille erat mos veterum olim templorum.

Veteres Pontifices templum vetus instaurarunt tantum, alius faciem & fastigium, vt Symmachus alius trabes vetustate consumptas vt S. Gregorius Primus, alter parietes, alter pauimentum, prout quæque pars templi reparatione indigebat. Honorius Primus cooperuerat tectum templi laminis æneis sublatis è templo Iouis Capitolini. Habebat vetus templum quinque naues, tres præcipuas quæ longo columnarum ordine, centum erant, distinguebantur, quinque habebat ianuas, media olim erat argentea, sed argento ab hostibus sublato, refecit eandem ex ære egregiam Eugenius iv. incisa ibi historia Armenorum quando suo tempore fuerunt cum Ecclesia Romana reconciliati, & aliorum. Ante fores repli erat atrium quod Paradisus vocabatur. hoc porticu eiusdem quadrata cingebatur. In hac porticu extra fores ob venerationem templi, etiam Sanctissimi Pontifices sepeliebantur. Iacuit enim ibi longo tempore corpus S. Leonis j. corpus item S. Gregorij

Papæ

Papæ j. iuxta Secretarium . In atrio in sepulchro porphyretico
 eximio, & visendo (quod nunc seruatur sub ecclesia, sed fractum,
 quando fuit loco motum) est corpus Imperatoris Othonis ij . qui
 Beneuento Romam transtulit corpus S . Bartholomæi . Erant hic
 quoque sepulti Honorius & Placidius, Valentinianus Augusti, quod
 indignos se iudicabant vt intra sacrosancta Basilicę septa sepelirẽ-
 tur . In medio atrij erat Pinus ænea quæ aquâ fundebat ad refri-
 guendâ, vt aiunt, sitim peregrinorû: est alta quinque vlnas & duas
 quintas; translata fuerat huc ex sepulchro seu Mausoleo Hadriani
 ubi nunc Castrum S. Angeli . Præsens Pontifex transtulit in suum
 hortum, Pauones item erant æneæ translatae è sepulchro Scipionis
 quod dicitur fuisse inter S . Petri, & Arcem S. Angeli . Hoc quo-
 que templum, vt S . Ioannis Lateranensis fuit à Constantino eo-
 dem Magno, magnis in varijs orbis partibus redivisus, &
 pretiosissimis donis . In primis posuit super corpus S . Petri Cru-
 cem auream 150 . lib . Ante corpus eiusdem Lychnum pensilem,
 seu lampadē forma rotunda ad modum Coronæ dictam Pharum
 Cantharum 50 . Delphinis è quibus ardebat 35 . lib . Ipsum alta-
 re maius ornauit præter aurum & argentum lib . 350 . decem la-
 pidibus pretiosis sapphiris videlicet, smaragdis, & adamantibus
 præter plurimas alias lampades suis quoque delphinis, aliq; va-
 sa argentea vt in S . Ioanne vidimus pretiosis quoque lapidibus
 ornata . Quatuor præterea candelabra ænea argento, & figuris
 argenteis interiecta quæ exprimebant Acta Apostolorum 10 . ped.
 alta 30 . lib . singula . Tres quoque Calices aureos 12 . lib . singu-
 los cum 50 . smaragdis, & 20 . argenteos lib . 10 . singulos, pate-
 nam auream 30 . lib . cum turri & columba circumcincta smarag-
 dis, sapphiris, & 215 . vnionibus . Quinque patenas argenteas 15 .
 lib . singulas, Thuribulum aureum 35 . lib . columba hyacinthina .
 Præter hunc pijsimum Imperatorem varias quoque Pontifices, &
 Imperatores hanc eandem ecclesiam varijs donis donarunt . Hor-
 misda Pontifex donauit eam 10 . vasis, & tribus lampadibus argen-
 teis . Iustinus Imperator Senior donauit huic templo calicem au-
 reum quinque librarum gemmis ornatum, & patenam 20 . lib . Iu-
 linianus Imperator vas lib . 6 . gemmis circumdatum: duo vasa
 argentea lib . 11 . singula, & duos calices argenteos lib . 35 . sin-
 gulos . Belisarius ex spolijs Vitigetis Crucem auream obtulit
 100 . lib . distinctam lapillis pretiosis, & duo candelabra ingen-
 tis pretij . Michael filius Theophili Imperatoris Constantinopo-
 lani Calicem aureum cum patena gemmis ornata magni pretij .

Non est contemnendum donum quod dedit Gregorius xiiij. nimirum crucem argenteam ingentem, & 6. candelabra item argentea cum duodecim Apostolis argenteis. Sed egregiū est donum Alexandri Cardinalis Farnesij huius Basilicæ ante præsentem, qui est nunc Euangelista Pallotta Card. Cusentinus, Archipresbyteri nimirū Crux argentea inaurata cum 6. candelabris mirifico opere elaborata cum suis ieuneulis & figuris. Diximus supra quid factum sub præteritis Pontificibus nunc videndum quid sub hoc præsentem Paulo V. sit peractum, qui ut vidimus deiecta reliqua quæ restabat parte veteris Templi, parte Palatii item ab Innocentio viij. constructi & habitationibus pro Datario, & Secretariis constructis à Paulo ij. reliquum Templi cum porticu perfecit. Mirum sanè fuit qua facilitate ingeniorum artificum pars illa quæ restabat veteris Templi fuit dissoluta: primum enim ablatis æneis regulis, de quibus supra, fuit apertum tectum, tum ingentes trabes quæ tectum tegulasq; sustinebant depositæ, postea parietes iam rimis fatiscences, sed tamen bene adhuc compacti, maximo labore perfracti fuere ac deiecti; hi ad modum arcuum columnis sustinebantur opere corinthio; columnæ deinde facili artificio fuere quoque depositæ. Vnius in qua erat depicta deuotissima imago B. Virginis pars lapidis fuit secta, & perpolita, fuit reposita in vno ex septem altaribus quod dicitur B. Virginis columnæ. Ornauit hac postea Cardinalis Blanchettus lapidibus varijs & pretiosis ob memoriam puto etiam fratris qui Canonicus S. Petri, & Gregorij xiiij. magister cubiculi hanc eandem imaginem ornauerat olim, & auxerat in veteri ecclesia. Est imago hæc per quam B. Virgo aliquibus miram contulit gratiam, ut mihi quidam retulit qui fuit beneficium ab ea consecutus & gratiam.

Ablatis deinde columnarum basibus fuit effossum pauimentum, hic varia reperta fuere sepulchra Pontificum, aliorumq; virorum Principum; quoniam olim nonnisi viri, aut feminae primariæ, ac Principes, & ex peculiari priuilegio in ecclesia S. Petri sepeliebantur. Sepulchra fuere quamplurima excauata è solido marmore. Alia fuere constructa ex lateribus coniunctis supra cooperta ad modum tectorum domuum forma triangulari, sed nullibi vllum extabat vestigium cuiusnam esset sepulchrum, nisi quædam peculiarioria Sanctorum, quæ semotis altaribus aperiebantur.

Sub altari Sanctissimi Sacramenti fuere reperta duo corpora Sanctorum, & sub ijs alia duo, quod ista essent Sanctorum clarè agnoscebatur, quod sepulchrum vndique marmore erat cinctū, &

coopertum alto lapide marmoreo, qui ferreis sustentaculis fulci-
 eatur. Sub altari quod dicebatur mortuorum prope ianuam me-
 diam templi, sciebatur esse, & repertum fuit corpus S. Leonis ix.
 Sub altari quod dicebatur S. Bonifacii martyris repertæ fuere re-
 liquiæ huius eiusdem martyris, & corpus præterea S. Bonifacii iv.
 in olla quod vidi, repositæ siquidem fuerant hic istæ reliquiæ, &
 altare cõstructum à Bonifacio viij. cuius corpus quod altare ad-
 æreret parieti tẽpli hic in eodem pariete in suprema altaris parte
 fuit reconditum, & repertum totum integrum illæsis adhuc vesti-
 bus, & obstupescens omnibus qui illud inspiciebant, imagi-
 nes cernebantur acu pictæ in Alba, adhuc erant adeo recentes, vt
 viderentur recenter factæ. Inspeci ibi inter alias imaginem B.
 Virginis fugientis cum puerulo Iesu in Aegyptum. Trecenti fue-
 rant elapsi anni à quibus hic Pontifex fuerat sepultus ad orientem
 Solem: Manus erant integræ, non videbatur exesæ ab eodemmet
 in carcere vt fabulantur plurimi: fuit egregius Pontifex egregie
 factus ad gubernandam ecclesiam. Post aliquot dies cum vidit
 aerem non fuit repertum adeo integrum vt prius. Amotis & dis-
 solutis altaribus corpora SS. vt Gregorij Magni, SS. Processi, &
 Martiniani, Petronillæ, Leonis ix. & Bonifacii iv. fuerunt po-
 stea solenni pompa translata in nouam ecclesiam, & collocata in
 locis quæque altaribus, vt præterea corpora SS. Leonum j. ij. iij.
 & iiij. ex altari inferioris ecclesiæ veteris. Vnum istorum Leonum
 putatur fuisse Primi, fuit etiam obstupescens qui viderunt: ip-
 so etiam Pontifici Paulo, qui ad id inspiciendum descendit, reper-
 tum quodammodo integrum: dolui, quod non inspexerim cum
 facile potuissem, Aliqui existimant fuisse Leonis iv. cui altare
 seu oratorium fuerat dedicatum, propterea quod corpora Leo-
 num j. ij. & iij. fuerant huc recenter à Gregorio xiiij. transla-
 ta. Hinc inde ab altari maiori sub tholo sunt duo loca prominẽ-
 tia vnde ostendunt reliquiæ vbi est imago Veronicæ, seruatur
 Vultus sanctus, & Lancea Longini, ab altera parte vbi est depictus
 S. Andreas seruatur caput S. Andree transmissum Romam sub
 Pio ij. vt supra diximus Imagines quæ conspiciuntur in tholo seu
 testudine ex opere musaico sunt Iosephi Arpini pictoris hac no-
 stra tẽpestate celebris præter quatuor Euangelistas qui sunt alio-
 rum. Tabulæ præterea depictæ in amplioribus altaribus sunt ope-
 ra præcipuorum pictorum. In sacello Gregoriano S. Hierony-
 nus in eius altari est Hieronymi Mutiani, vt etiam S. Basilus, &
 quatuor Doctores ex egregio Musaico cū Annunciatione B. Virg.

E regione in sacello s. Gregorij tabula vbi est depicta historia Anania, & Sapphiræ, qui cum fraudassent Ecclesiam, & mentiti essent Spiritui sancto, subitanea morte interempti procumbunt ad pedes s. Petri, ingenti terrore astantium, est Christophori Pomarancij. Altera in eodem sacello vbi exprimitur crucifixio s. Petri est Dominici Passignani. Altera in alio sacello vbi Simon magus delabatur coram Nerone est Io. Senensis. Altera vbi s. Petrus cum s. Ioanne ascendens in templum restituit gressum claudo, est Fracisci Ciccolini Ciuis Florentini. In altero sacello Crucifixi, è regione huius vbi s. Petrus suscitatur à mortuis Tabitam mulierem illam eleemosynis insignem est equitis Balioni. Altera vbi Christus in littore ait s. Petro ambulanti super mare cum cepisset mergi. Modicæ fidei quare dubitasti, est Bernardi Castelli Genuensis, qui superioribus diebus eandem nonnullis in locis emendauit.

Hæc ecclesia s. Petri est vna è Patriarchalibus. Patriarchales autem sunt s. Ioannes, s. Petrus, s. Paulus, s. Maria Maior, & s. Laurentius extra muros. Habet suum Archipresbyterum Cardinalem, qui hodie est Euangelista Pallotta Cardinalis Cosentinus. Habet antiquissimos Poenitentiarios Domini Papæ dictis Minores, & sunt vndecim, faciuntq; cum Cardinali qui est Maior, estq; hodie Cardinalis Scipio Burghesius numerum duodenum: Duo sunt pro lingua Italica, duo pro Gallica, pro Germanica item duo, vnus pro superiori, alter pro inferiori Germania duo pro Hispanica; vnus pro Anglicana, pro Illyrica vnus, qui erat olim ante Sixtum v. pro Hungarica, & postrema, vnus pro lingua Polonica, qui olim, cum esset Hungaricus audiebat Illyricos. Tenenturq; hi omnes etiam audire circumiacentes suæ regiones. Habet eadem hæc Basilica Principis Apostolorum innumera præterea alia priuilegia quæ longum esset enumerare. Habet 7. altaria, tabellæ ea indicant. In altari medio trium brachij ad latus sacelli Gregoriani sunt corpora ss. Processi, & Martiniani, hi fuerunt custodes carceris Apostolorum Petri, & Pauli, ab ipsisq; Apostolis fuere baptizati. Inspexi sacra ossa sunt grandiuscula. In altari Crucifixi est corpus s. Petronillæ. In illo à latere condetur corpus s. Ioannis Chrysostomi quod nunc iacet in sacristia. In altari B. Virginis dictæ Columnæ, sunt corpora quatuor ss. Leonum j. ij. iij. & iv. Ponticum. In altero brachio in medio trium è regione ss. Processi, & Martiniani sunt corpora ss. Simonis, & Iudæ. In altero ad latus Euangelij est corpus

pus s. Leonis ix. In altero vero altari ad latus Epistolæ est corpus s. Bonifacij iv. In altari s. Gregorij è regione Gregoriani sacelli est corpus s. Gregorij j. è regione huius vbi nunc seruatur ss. Sacramentum est corpus s. Gregorij Nazianzeni. hoc fuit translatum huc à Gregorio xij. è Campo Martio anno 1580. cætera fuere translata è veteri ecclesia in hanc nouam. Habet Reuerendiss. Capitulum, è quo Card. sæpe creantur.

Tertia Ecclesia S. Pauli.

HÆc ecclesia est in via Ostiensi extra Romam ad vnum fere miliariū, ædificata fuit aucta redivis & ornata vt ecclesia s. Petri à Constantino Magno in eodem loco vbi diuinitus reperi- tum fuit eius Caput, & vbi eius corpus reposuit s. Lucina in suo prædio, cuius s. Lucinæ coemeterium multis sanctorum Marty- rum corporibus illustre cernitur in pavimento superiori in bra- chio crucis ecclesiæ, varijs lapillis egregie constrato. Distincta est ecclesia hæc vt olim s. Petri quatuor, vt videre est, ordinibus columnarum, quibus altissimæ imminenti quas vocant architra- bes; Varijs quoque ab Honorio iv. fuit ornata lapidibus mar- moreis. s. Syluester eandem hanc ecclesiam eodem quo s. Pe- trum consecrauit die. Constantinus Magnus eisdem quoque do- nis ornauit quibus ecclesiam s. Petri, & auxit redivis.

Est Statio in hac sancta ecclesia die Innocentum, Dominica Sexagesimæ, feria iv. post Dom. 4. Quadrag. & feria iij. post Pascha. In die Conuersionis s. Pauli est hic Indulgentia 100. annorum, & totidem quadragenarum dicitur eodem die Indulgentia quoque esse plenaria. Et quicumque visitauerit eam omnibus anni Dominicis, dicitur consecuturus eas Indulgentias quas lucraretur si visitaret sanctum Domini Sepulchrum, & s. Iacobum de Galitia. Aiunt quoque esse singulis diebus 6048. annos Indulgentiarum, & totidem quadragenas, & tertiam præterea partem remissionis peccatorum. Visitantes septem altaria easdem consequuntur Indulgentias quas qui visitat ecclesiam s. Petri.

Sunt hic corpora ss. Anastasij, & Timothei mart. ss. itē Celsi, Iuliani, Basilissæ, & aliquorum Innocentum, sed hæc Sixtus v. transtulit in suum sacellum ad s. Mariam Maiorē, sub altari maiori requiescit pars corporū ss. Petri, & Pauli. Huic adhæret Oratorium Brigittæ quam hic preces fundentem allocuta est deuotissima Imago Crucifixi, qui est ad latus iu altari proximo eiusdē Crucifixi; ostenditur hæc Imago singulis diebus Dominicis totius anni. Sunt hic præterea plurimæ Sanctorum reliquiæ. Est brachium s. Annæ matris Deiparæ Virginis, Cathena qua victus fuit s. Paulus, & eius pars baculi quo iter faciebat. Caput Samaritanæ, Brachia ss. Iacobi maioris, & minoris Apost. s. Nicolai episcopi, s. Alexij confess., pars Capitū s. Stephani protomart., & Ananiæ discipuli Domini qui s. Paulum baptizauit, Spatula s. Dionysij, & aliæ plurimæ quæ seruantur in tabernaculo æneo, alijsq; capsulis argenteis.

Ecclesiam hanc egregie ornare cœperunt sub Clementi viij. Monachi Congreg. Cassineñ quorum curæ est ea commissa, qui hic & diuina officia celebrant, & poenitentium quoque excipiunt confessiones; sub Paulo V. opus perfecerunt, videat si quis mirari velit pauimentum superius ex mixto & pretioso lapide cōstratum, videat tabernaculum, suspiciat laquear superius admirabili cælatura, & altaria sublati veteribus, nouis picturis exornata. Assumptio B. Mariæ Virg. est Hieronymi Mutiani, è regione huius s. Benedicti est Io. de Vecchis ex Burgo s. Sepulchri. Ad latus huius Conuersionis s. Pauli est Horatii Gentileschi Florentini. E regione huius lapidationis s. Stephani vbi s. Paulus seruauit vestimenta lapidantium est Lauinæ Bononiensis mulieris iu pictura celebris. Tabulam aræ maioris sub templi fornice sepulturæ s. Pauli est Francisci Ciccoli pictoris Florentini celebris.

Quarta Ecclesia S. Maria Maior.

Haec fuit prima ecclesia quæ Romæ fuit in honorem B. Virginis in ampliori forma dedicata, & ædificata fuit sumptibus Ioannis Patritij Romani eiusq; coniugis qui cum non haberent liberos B. Virginem instituerunt suorum bonorum hæredē, & cum serio cogitarent precarenturq; B. Virginem ut ipsis manifestaret quam potissimum in rem possent ad eius honorem sua bona impendere, per quietem eis apparuit, monuitq; ut in Monte Esquilino suo nomini Templum ædificarent, ea omnino longitudine, ac latitudine qua montem eundem in medijs æstivis calidibus nunc coopertam mane reperirent; quare eo accedūt vnā cum Liberio Pontifice qui idem ex B. Virgine per visum cognouerat, cum Clero, & populo supplicante, & locum Templo ex niuis indicio designarunt, ipso Pontifice eum designante, & primo ad opus manus admouēte. Quocirca (ut aiūt) hæc prima omnium fuit ecclesia Virgini consecrata s. Maria Maior nuncupatur. Dicitur etiam à Pontificis eiusdem nomine Basilica Liberij: & S. Maria ad Nives ob causam dictā: & ad Præsepe, quod eo Præsepe Domini fuerit translatus. Cui seruando Sixtus v. venustam ædificauit

cavit sacellum quo Pij v. à quo fuit creatus Cardinalis, transtulit corpus, & suum è regione statuit, vt post mortem collocaretur, vt fuit factum, simulq; Collegium Sacerdotum instituit cum suo Præposito relictis redditibus ad eos alendos, & fouendum lumen vt perpetuo ardeat ad sanctissimum Sacramentum quod inibi in perpulchro tabernaculo adorandum proposuit. E regione huius aliud sacellum luculentissimum excitauit Paulus item V. quod non describo, quod illud oculis quisque suis melius perlustrare possit, & admirari lapidum potissimum præstantiam & pretium, quod quidem excitauit vt Sixtus v. sanctissimo Sacramento & Domini præsepio; sic ipse B. Virginis imagini à s. Luca depictæ, deuotissimæ, & quæ miram præ se fert & exprimit Virginis Maiestatem, cum ampliori deinceps quam antea cultu ac ueneratione seruandæ. Quam imaginem, absoluto sacello curauit eo transferendam præeuntibus longo agmine, & circulum seu ambitum facientibus extra templum, Religiosis Ordinibus, & Clero Urbis vniuerso, tanto populi concursu lætitia, ac frequentia, qua vix vnquam visa fuerit maior; dies ipsa quæ clarissima, fauente, vt videbatur Virgine, illuxit, mirum in modum profuit lætitiæ, & deuotioni populi: erat s. Chrysostomo sacra dies, & Dominica anno 1613. allexit populū ipsa imago à multis annis nunquā elata, quod non solet efferri nisi in aliquo maximo Urbis periculo, seu peste. & Indulgentia plenaria quam præsentibus, & octo consequentibus diebus concessit Pontifex qui præsens supplicationē inspexit cum Cardinalibus. Quod Sixtus v. præstitit Pio v. grati animi monumentum, hoc idem facturum est Paulus V. Clemēti viij. cui iam vt sibi & monumentum & statuam collocauit. Affectus fuit vterque Pontifex Sixtus, & Paulus V. erga hanc ecclesiam ille propterea Cardinalis & sepulchrum ibi Nicolai iv. ex eodem cum ipso Ordine S. Francisci, pulchris lapidibus ornauit, & vineam cum Palatio sua manu cultam huic sacræ ædi proximā apposuit, hic Paulus V. quod Vicarius olim Capituli fuerat, quare etiam egregium sacrarium visendum sane, & ad vsum diuini officij, & ad incolendum Canonicis, & ipsi Pontificis si ita res postularet, seu Cardinali Archipresbytero accommodatum edificauit, & transferri eo ante fores templi fecit Columnam marmoream tota Vrbe, vt aiunt maximam, quæ vnica supererat, è tēplo Pacis, eiq; imposuit B. Virginis simulachrū æneū inauratū.

Est Statio in hac ecclesia Dom. i. Aduent. Vig. Natalis Domini. In die Natalis eiusdem, prima missa ad Præsepe, tertia mis-

fa, & tota die ad altare maius . Die s. Ioannis Euangelistæ Dom.
 2. Quadrag. & in omnibus iv. ferijs quatuor temporum, & iv.
 feria maioris hebdomadæ . In die Paschæ Resurrectionis Domi-
 ni, & feria ij. Rogationum . Indulgentiæ referuntur hic esse eiu-
 smodi in diebus Conceptionis, Natiuitatis, Præsentationis, Puri-
 ficationis, Assumptionis B. Mariæ Virg. anni mille, & plenaria
 peccatorum remissio . Et à die Assumptionis vsque ad Natiuita-
 tem eiusdem præter quotidianas indulgentias sunt 12000. anno-
 rum; & quotidie 6048. & totidem quadragenæ, & remissio tertiæ
 partis peccatorum, alias volunt quotidie esse 40. anni & totidem
 quadragenæ . Et qui celebrabit vel celebrari faciet in sacello à
 Sixto v. præsepi Domini consecrato liberabit animam è Purgato-
 rio Indulgentias plurimas & quotidianas concessit huic ecclesiæ
 Nicolaus iv. quæ tamen non excedunt numerum annorum qua-
 tuordecim, & alias à prioribus Pontificibus concessas innouauit .
 Sunt in hac ecclesia corpora Sanctorum & Reliquiæ infra scriptæ;
 sub altari maiori est corpus s. Matthiæ Apostoli, s. Epaphræ, itē
 s. Pauli. Apostoli cōdiscipuli . Sunt præterea corpora ss. Romulæ,
 & Redemptæ, Simplicij, Beatricis, & Fausti mar. Est itē corpus s.
 Hieronymi Ecclesiæ Doct. Est præsepe Domini, & Cunabulū, ac
 de panni, & fascia infantis D. N. Iesu Christi. Planeta, stola, &
 manipulus, & dalmatica s. Thomæ Cantuarien̄ eius sanguine cō-
 spersa De eiusdē brachio, sanguin, cerebro, cilicio, & cuculla; Ca-
 pita i ē s. Matthæ, s. Bibianæ virg. & mart. s. ier̄ Marcellini Papæ
 & mart. & cōplures aliæ Reliquiæ quæ ostendū ur in die Paschæ
 post Vesperas . Plurimi Sūmi Pontifices ecclesiā hanc varijs donis
 ornarūt . Sixtus iij. qui eā amplificauit, præter altare argenteū lib.
 300. eandē plurimis vasis, lampadibus, candelabris, ampullis, am-
 phoris, calicibus, ac patenis argenteis ditauit . Hunc imitati sunt
 Ioannes, & Gregorius iij. hic in oratorio Præsepi Domini simu-
 lachrum obtulit aureum s. lib. B. Virginis filium suum ample-
 ctentis . Alexander vj. laquear ei egregium addidit . Cardinalis
 Cæsius, & Card. de s. Flore ecclesiæ huius Archipresbyteri eam
 sacellis amplissimis quoque amplificarunt . Chorum etiam Ca-
 nonici in meliorem formam redegerunt . Cardinalis Pinellus hu-
 ius ecclesiæ Archipresbyter sub Clem. viij. picturas ex opere
 Musaico non contemnendas circum ecclesiam poliendas curauit,
 additus infra eas tabulis nouis depictis, quæ ecclesiam reddunt il-
 lustriorē, organis quoque inauratis . Hic sunt Poenitentiarij Domi-
 nicani . Hic anno Iubilei aperitur Porta sancta ab Archipresbyte-
 ro Card. huius Basilicæ .

Cardinalis Toletus è Soc. Iesu, erga hanc beatissimam Virginē mirifice affectus quam semper, vt potuit singulis Sabbathi diebus toto tempore quo Romæ vixit Pontificius, & Theologus, & Concionator pie inuisit, omnia sua huic Virgini legauit institutis aliquot sacellanis qui celebrent, & diuinis cum reliquo Clero intersint officijs. Hic, ad ingressum ecclesiæ est sepultus ad sinistram ingredientis per ianuam maiorem ecclesiæ. Ad dexteram vero ingredientis per ianuam eandem è regione sub deuotissimo Crucifixo in sepulchro porphyretico reconditum est corpus cum vxore vt putatur Ioannis Patritij huius ecclesiæ fundatorū. ibi quoque ad latus conspicitur egregia tabula Lazari resurgentis à Hieronymo Mutiano picta. E regione huius Crucifixi videbis imaginem B. Virginis in sacello paruulo seu oratorio quæ dicitur B. Leonem j. sanctissimum Pontificem allocuta.

Nuper anno superiore Paulus V. huic etiam ecclesiæ septem concessit altaria cum Indulgentijs.

Quinta Ecclesia S. Laurentij extra muros.

Hæc ecclesia est extra Urbem ad vnum fere milliariū in via Tiburtina, construxit eam in Campo Verano super arenariū cryptæ idem Constantinus Magnus, multisq; item donis ac redditibus

tibus auxit. Inter cætera donauit ei lucernam auream lib. 20. Duo item candelabra aurea 10. pedum singula 300. lib. Alteram lucernam argenteam Coronam dictam 30. lib. præter triginta alias 8. lib. singulas præterq; laminas argenteas quibus sepulchrum s. Laurentij ornauit. Pontifices quoque Romani, vt alias ecclesias sic hanc plurimis quoque donis ornarunt. Xystus iij. qui sepulchrum & Confessionem construxit, columnis porphyreticis ibi excitauit altare argenteum 50. lib. cum cancellis quoque argenteis 300. lib. & s. Laurentij statuam argenteam 200. lib. Anastasius ij. huic addidit ornamentum argenteum 100. lib. Pelagius ij. testudinem excitauit super corpus s. Laurentij, quam, vt sepulchrum eiusdem laminis cooperuit argenteis. Alij repararunt vt Greg. ij. trabes tecti consumptas. Honorius iij. à fundamentis instaurauit. Oliuerius Card. Carafa laquear ei insigne addidit.

Est hic in hac ecclesia Statio Domin. Septuagesimæ, Domin. 3. Quadrages. fer. iv. post Pascha, & fer. v. post Penthec. & in die, vt solitum est, Natalis S. Laurentij in qua, vt etiam in die's. Stephani, & per octauam dicuntur esse anni 100. & totidem quadragenæ Indulgentiarum, & remissio 3. partis peccatorum, vt etiam in die Inuentionis s. Stephani. In quibus diebus horum videlicet Sanctorum est Indulgentia quoque plenaria quam dicitur concessisse Calixtus iij. singulis autem diebus sunt 48. anni & totidem quadragenæ. Et qui ab vno Crucifixo ad alterum per ianuam lateris ecclesiæ, vt ibi notatur, deuoto ac contrito corde transierit, Indulgentiam quoque plenariam consequetur. Et qui omnibus quartis ferijs totius anni hanc ecclesiam visitauerit fertur liberaturus animam è Purgatorio. Vt etiam ille qui celebravit, vel celebrari fecerit in sacello inferiori ad introitum cryptæ illius celeberrimæ s. Cyriacæ. Sub altari maiori in sepulchro ferreis cancellis circumcincto sunt corpora ss. Martyrum celeberrimorū Laurentij, & Stephani protomartyris, & prope ibidem corpus s. Iustini presb. & mart. In crypta Cyriacæ sanctissimæ foeminæ sunt innumera Sanctorum corpora, & inter cætera corpus s. Hyppoliti mart. à s. Laurentio baptizati, & Concordiæ suæ nutricis, & aliorum 19. ex eiusdē familia. Claudij item subdiaconi, Romani ostiarij, Crescentij lectoris sub Sixto ij. Pontificum quoque & confess. Zosimi, Sixti iij. & Hilari. ss. præterea Martyrum Hirenei, & Abundij, & Triphonis vxoris Decij Cæsaris. Sunt plurimæ quoque ss. Reliquiæ: Videtur in Chora lapis

lapis ferrea crate cinctus adhuc vestigia ardoris, adipis, & sanguinis retinens in quo iacuit corpus s. Laurentij è craticula depositum. Est item saxum quo lapidatus fuit s. Stephanus. Vas quoque seu Viceus æneus quo à s. Laurentio baptizatus fuit s. Hyppolitus, & s. Lucillus in carcere. Caput s. Hyppoliti eiusdem sine mento, & dentibus, caput s. Romani mart. & s. Iustini cum eius brachio. Vt etiam de brachio s. Ioannis martyris, s. Petronillæ, & s. Apolloniæ, & plurimæ aliæ Reliquiæ quarum catalogum ibi in tabula reperies.

Sixtus v. septem inuifens ecclesias, hic quoque, rogatus, concessit septem altaria cum suis priuilegijs, & Indulgentijs, anno 1586. 1. Aprilis.

Sexta Ecclesia S. Sebastiani.

Hæc quoque ecclesia est extra Urbem in Via Appia, ad vnum milliare. Dicitur eam fabricasse s. Lucina. sunt hæc multæ Indulgentiæ. In die s. Sebastiani, & in omnibus Dominicis Maij aiunt esse plenariam. In Catacumbis ad quas descenditur per aliquot gradus vbi sub altari marmoreo iacuerunt diutius corpora ss. Petri, & Pauli, ferunt esse easdem Indulgentias quæ sunt in ecclesijs ss. Petri, & Pauli, & quotidie 6046. annorum, &

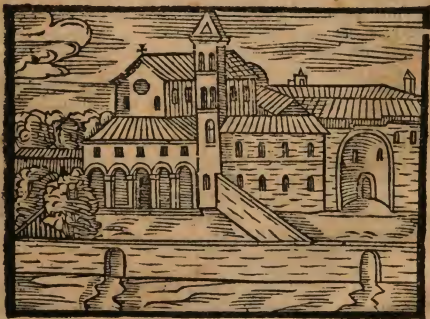

totidem quadragenarum, & tertiam præterea partem remissionis peccatorum. In istis Catacumbis soliti erant clam & latenter Christiani celebrare diuina officia ob persecutionem. Cernitur adhuc sedes Pontificia in qua sedere sanctissimi illi Pontifices & Martyres Calixtus, Urbanus, Pontianus, Antherus, Fabianus, & Cornelius: & circum sedilia pro Clericis Romanæ Ecclesiæ. Loca etiam vnde populus diuina spectabat mysteria, sepulchra etiam martyrum. Locus mirum redolet sanctitatem. Hic sub ecclesia est Cœmeterium illud celeberrimum, dictum Calixti, sepulchris ss. Martyrum inclytum; sepulti enim fuere hic 174. millia martyrum, inter quos fuere 18. Pontifices: translati deinde ad varias Urbis ecclesias à Pasquale j. qui inde etiam transtulit ad suam ipsius Virginis ecclesiam corpus s. Cæciliæ: extat adhuc locus cū sua inscriptione vnde sanctissima virgo & martyr fuit trāsata.

Ingredientibus contritis tot Sanctorum meritis conceditur Indulgentia plenaria. Hic quoque latebant, & vt videre est ex sacellis frequentibus, diuina quoque celebrabāt primi illi Christiani tempore persecutionis. Ad eius ingressum vel egressum Cœmeterij ingredimur enim ab vna parte, & egredimur ab altera, extabat in loco inferiori altare s. Sebastiani sub quo iacet eius corpus ibi reconditum à s. Lucina sanctissima illa Romana foemina quæ plurima Sanctorum corpora sepeliuit, & inter alia illud sanctissimum s. Pauli in suo prædio via Ostiensi. Hoc altare nunc eleuatum est adæquata & egregie complanata ecclesia, & in longe meliorem formam redacta ab illustrissimo Card. Borghesio Maiori Poenitentiario cui fuit ecclesia commendata, tanquā perpetuo eius Commendatario, erecta tamen sub hoc altari alia altaris forma quæ huic respondet in loco inferiori quo itur ad Cœmeterium vbi martyris corpus iacet, & ibidem ad latus sub ciate, ferrea est corpus s. Lucinæ. Hic in hac ecclesia quinque erant olim altaria, vt in alijs septem, priuilegijs & Indulgentijs dotata à Pio v. nunc instaurata ecclesia idem numerus remanet quinque altarium confirmatus. Celebrans in altari s. Sebastiani liberat animam è Purgatorio: nam fertur hic celebrare pro anima defuncti eamq; liberasse s. Gregorius, vt etiam in tabula picta ibidem olim appensa expressum cernebatur, depictus enim erat ibi s. Gregorius celebrans, & animam è Purgatorio liberans. Seruatur hic lapis vbi Christi cernuntur impressa vestigia tum cum occurrerit s. Petro Roma discedenti in loco qui hodie dicitur, Domine quo vadis: seruatur hic lapis in altari Reliquiarum, vbi plurima

aliæ seruantur Reliquiæ: Inter alias spina Domini: digitus, dens, & pars costæ s. Petri Apostoli. Dens item s. Pauli. Pars brachij s. Andreæ Apostoli. Caput, & brachium s. Fabiani Papæ & m. Capita ss. Pontificum & mart. Calixti, & Stephani. Capita quoque ss. Nerei, Achillei, Acoristi, & s. Valentiniæ, & Lucinæ mart. Brachium s. Sebastiani; Columna ad quam fuit sagittis confixus; ferrum item sagittæ. Ad altare s. Sebastiani erat olim adscriptum. In isto loco promissio vera est, & peccatorum remissio, splendor, lux perpetua, & sine fine lætitia quam promeruit sanctus Christi martyr Sebastianus. Est ecclesia deuotissima.

Septima Ecclesia S. Crucis in Hierusalem.

Hanc quoque ecclesiam construxit Magnus Constantinus, adhortante ad opus s. Helena eius matre, eamq; B. Syluester 20. Martij consecrauit. Minantem ruinam restituit Gregor. iij. sed anno 1492. eum denuo instaurauit Petrus Consalius Card. Mendoza, & hac occasione repertus fuit in summo capitis, seu fornicis, vulgo Tribunæ, Tirulus s. Crucis quem s. Helena vnâ cum ingenti Crucis parte Romam Hierosolymis transtulerat.

Est hic Statio 2. Dominica Aduentus, Dom. 4. Quadragesimæ, feria vj. maioris hebdomadæ quo etiâ die ostenduntur Reliquiæ.

In die Inuentionis, & Exaltationis sanctæ Crucis est plenaria Indulgentia vt in die Consecrationis ecclesiæ . Et in sacello inferiori quod dicitur Hierusalem in quod non ingrediuntur mulieres nisi in die Consecrationis eiusdem, in Dominicis anni aiunt esse 300 . annos & totidem quadragenas, & singulis diebus 6048 . & totidem quadragenas, & remissionem præterea 3. partis peccatorum . Alexander vj. vltima Dominica Ianuarij concessit Indulgentiam plenariam perpetuam contritis & confessis visitantibus deuote hanc ecclesiam quod tali die repertus fuit Titulus Crucis.

Hoc sacellum dictum Hierusalem fuit olim cubiculum s. Helenæ . Huc eius iussu translata fuit terra è Monte Caluario, qua eadem repleuit fundamentum eius vsque ad primam fornicem inferiorem, eius rogatus plurimis illud Indulgentijs locupletauit s. Syluester, qui illud consecrauit, ipsaq; s. Helena plurimis allatis Hierosolyma Reliquijs ditauit . Est ibi ex fune qua Christus fuit ligatus, spongia qua fuit felle & aceto potatus, pars eiusdem vestis, de capillis, & velo B. Virginis . Dicuntur etiam esse brachia ss. Petri, & Pauli . Sunt hic præterea tres particulæ Crucis Christi, Titulus Crucis literis Latinis, Græcis, & Hebraicis, Clauus quo Dominus affixus fuit Cruci . Duæ spinæ ex eiusdem spinea corona . vnus ex triginta argenteis quo fuit venditus . pars ligni crucis boni Latronis . Digitus s. Thomæ ille(existimo)quo tetigit Christi vulnera . Præterea est ibidem capsula plena Reliquijs . Erat hic templum Veneris, & Cupidinis, sed eo deiecto Constantinus hanc ecclesiam ædificauit fortasse in vindictam ejus facti quod Hierosolymis olim ad abolendâ Crucis memoriâ in monte Caluario Veneris statuam collocauerunt . Locus Venereû appellabatur . Hic dicebatur Palatiû Sessorianû, & ager ite Sessorianus.

Ecclesiæ in Insula Tyberina .

S. Ioannes Collybita ecclesiæ ita appellatur ab huius sancti nomine, cuius corpus est ibi sepultum vnâ cum corporibus Abacuc, & Arcdefacis, & Marij, & Marthæ eorum patris & matris .

Hic s. Ioannes Collybita nobilis Romanus vixit incognitus in domo parentum, quæ deindæ in ecclesiæ est conuersa, ad eum modum quo vixit domi suæ s. Alexius . Erat olim monasterium Monialium s. Annæ quæ eam cesserunt Fratribus Ioannis Dei, quorum cura est ægrotantium, & Hospitalis . Hic erat olim templum Æsculapij cui etiam adiacebat hospitale gentiliu, vt nunc nuper adduû est hoc Christianorû, Deo ita mirabiliter dispense-
Eccle-

Ecclesia s. Bartholomæi, vbi olim erat templum Iouis Licaonis, à quo Insula hæc Licaonia fuit dicta. Est hic corpus huius s. Apostoli sub altari maiori Romam translatus ab Othone ij. Imperatore. Sunt item corpora eximij illius s. Paulini Nolæ Episcopi, & sanctorum Exuperantij, & Marcellini diac. mart. Alberti quoque confessoris quæ dicuntur fuisse reperta in puteo ante altare maius. Curant hanc ecclesiam Fratres s. Francisci de Obseruantia, qui habent ei Monasterium adiacens.

Hoc templum magna Urbis frequentia inuisitur die s. Bartholomæi, & per octauam, quo die est Indulgentia plenaria, Dominica Palmarum est Indulgentia 200. annorum, quo die vt etiam s. Bartholomæi ostenduntur hic etiam plurimæ aliæ Reliquiæ. Gelasius ij. eam instaurauit. est titulus Cardinalis.

In Regione Translyberina.

S. Maria Horti prope ripam fluminis. Est ecclesia diues argento, & ornata plurimisq; donis aureis & argenteis ad diuinum cultum spectantibus aucta est, & ornata, quæ oblata fuere à varijs aliquot societatum hominibus, qui eam frequentant vt sunt Pistorum, Hortorum cultores, Salsamentarij, & alij. Hic est deuotissima imago B. Virginis, habetq; ecclesia Hospitale adiunctum.

S. Cæcilia. Hæc ecclesia dicitur fuisse domus eiusdem s. Cæcilie, sed à quibusdam putatur fuisse domus sponsi, ad quam fuit aucta ad nuptias. nam quidam volunt domum eius natalē fuisse in Campo Martio vbi est Oratorium seu parua ecclesia eiusdem sanctæ, quidquid sic hic in balneo domus suæ, quod adhuc videtur in eius cubiculo, fuit martyrio affecta, & hanc eius domum postea s. Urbanus Papa in ecclesiam conuertit quo postea Paschalis j. è Coemeterio s. Calixti eius corpus transtulit, quod tempore Clementis viij. cum circa sepulchrum eius effoderetur iussu Cardinalis Sfrondati huius tituli, repertum fuit integrum coopertum veste auro intertexta, tota obstupescente Vrbe; ad eum omnino modum iacebat quo videtur expressum eius simulachrum ex pari marmore, videbatur vulnus in ceruice facie deorsum inuersa. Pontifex sanctissimum corpus in argenteam capsam reposuit; Cardinalis vt videtis lapidibus pretiosissimis pauimentum strauit, donisq; aureis, & argenteis auxit, totamq; ecclesiam illustrauit lampadibus argenteis assiduo ardentibus, additis redditibus ad lumen perpetuo fouendum, sacerdotesq; statuit, & clericos ad ecclesie ministerium alendos. Sed non minori nitore splendet locus,

inferior sub pavimento hoc pretiosissimo, ubi sub altari maiori est altare quod sepulchro virginis huius castissimæ, & martyris adiacet, & alia altaria suis quæque sanctis erecta, nam præter corpus s. Cæcilie. Sunt hic præterea corpora ss. Valeriani eius sponsi, & Tiburtij fratrum. s. Urbani Papæ, & s. Lucij Papæ, & s. Maximi. Hic est Statio feria iv. post Dom. 2. Quadrages. & in die s. Cæcilie est hic Indulgentia plenaria. Celebrans in ara sanctissimi sacramenti liberat animam è Purgatorio concessu Iulij Papæ iij. Est hic Monasterium Venerabilium Romanarum Monialium Ord. s. Benedicti. Estq; ecclesia Titulus Cardinalis. Habet titulū Cardinalis Sfrondatus, alias s. Cæcilie, qui successit Patruo Gregorio xiv. qui ab hoc titulo fuit assumptus ad Pontificatum.

S. Chrisogonus est titulus Cardinalis ex antiquioribus. In die s. Chrisogoni est hic Indulgentia plenaria. Sunt hæc infra scriptæ Reliquiæ, Brachium s. Iacobi Maioris, spatula s. Andreæ, Caput, & manus s. Chrisogoni. De ligno Crucis; de Capillis Christi; Costa s. Stephani. sunt præterea Reliquiæ s. Sebastiani, ss. Cosmæ, & Damiani, s. Iuliani mart. ss. Apostolorum Petri, & Pauli, Andreæ, Matthæi Apost. s. Urbani Papæ, s. Laurentij, ss. Primi, & Feliciani, s. Georgij, s. Cæcilie, s. Priscæ, s. Nymphæ, s. Dionysij; de sepulchro Christi, de monte Sion, de terra sancta Hierusalem. Est hic Statio feria ij. post Dom. Passionis. sunt præterea septem altaria, ut in ecclesia s. Pauli extra muros. Instituit hunc ecclesiam destructam à fundamentis Ioannes de Crema Cardinalis anno 1129. Ex hoc titulo fuit assumptus præfens Pontifex Paulus V. successit ei in titulo Card. Burghesius eius nepos. Hic est deuotissima imago B. Virg. de Carmine cum adiuncta Societate sanctissimi Sacramenti, quæ construxit Virgini egregium sacellum. Columnæ huius templi deductæ fuerant ex Taberna Meritoria. Hic diuina peragunt officia Fratres Carmelitani ex Congregatione Mantuana.

S. Maria Transyberina. Dicebatur olim Taberna Meritoria, quod hic Veterani Milites bene de militia meriti alerentur ex Publico stipendio ad finem vsque vitæ. Hic est fons olei unde nascente Christo in signum pacis & misericordie Dei defluxit oleum in Tyberim, quapropter s. Calixtus Papa hic primam in honore B. Virginis construxit ecclesiam, quam deinde ampliavit Gregorius iij. depingendamq; curauit. Est titulus primi presbyteri Cardinalis, estq; ecclesia Collegiata, & hic est Statio in die Circūcisionis Domini, & fer. v. post Dom. 2. Quadrag. & in octaua

Assum.

Assumptionis B. Virginis sunt 2500. annorum Indulg. & præterea plenaria. sunt hic corpora ss. Pontt. & martt. Calixti, & Cornelij, & Iulij Papæ & confess. Innocentij quoque primi, Calepodij presb. & mart. Quirini episc. & mart. Innocentius ij. corpora ss. Calixti, Cornelij, Calepodij, & Quirini huc transtulit è Coemeterio Callixti, collocauitq; sub ara maiori quam consecrauit additis Indulgentijs.

Hic idem Innocentius hanc eandem ecclesiam à fundamentis fore instaurauit pauimentum, varijs strauit lapillis, fornicem superiorem ecclesiæ quam Tribunam dicunt ornauit opere musaico expressis imaginibus ss. Petri, & Pauli ad latera Christi, B. Virg. sanctorum item Pontificum Cornelij, & Iulij, Calepodij presbyt. & s. Laurentij, addita suamet imagine. Innocentius quoque iij. qui Cardinalis habuerat huius ecclesiæ titulum illam plurimis donis & Indulgentijs auxit. Hæc eadem ecclesia præter Cardinalem Archipresbyterum habet 12. Canonicos, & alios sacellanos, & clericos qui ibi diuina peragunt officia.

In Bulla Calixti ij. numerantur hæc ecclesiæ sub eius iurisdictione s. Calixti, ss. Quadraginta mart. s. Ioannis ante portam Latinam, s. Syluestri prope portam Septimianam, s. Blasij, s. Laurentij, s. Angeli, ss. Ruffinæ, & Secundæ. Reliquiæ huius ecclesiæ seruantur in ciborio supra altare maius, ostendunturq; Dominica in Albis, & conceditur tunc præsentibus Indulgentia plenaria. sunt autem istæ: de ligno Crucis, de spongia, de sudario, de præsepio Domini, de capillis, & velo B. Virginis, brachium, & dens s. Petri Apostoli, brachium item s. Iacobi Apost. fratris Domini, brachium s. Calixti Papæ & mart. s. item Nicolai episcopi. ex Reliquijs s. Stephani protom. s. Syxti Papæ & mart. s. Damasi Papæ, s. Ignatij mart. ss. Cosmæ & Damiani, s. Zenonis, & soc. s. Georgij, s. Panthaleonis mart. s. Blasij episc. & mart. s. Theodori, s. Valentini, s. Mauritij mart. Caput s. Apolloniæ. sunt præterea plurimæ aliæ Reliquiæ quas breuitatis causa omitto. Cardinalis ab Altaemps hic ornatum extruxit sacellum in quod translata fuit deuotissima Beatiss. Virg. imago Est hic sepultus sanctitate vitæ & doctrina insignis Card. Hosius Maior Pœnitentiarius. Cardinalis s. Seuerinæ Maior item Pœnitentiarius laquear addidit egregium. Cardinalis Aldobrandinus nunc primus Presbyter, horologium hic quoque eximium adiunxit, & laquear, mirè visendum cum fenestris faciendum curat.

Est hæc ecclesia vt Metropolis quædam aliarum Transtyberinæ regionis quare ei præst semper prius presbyter Collegij Cardinalium, habebatq; Palatium adiunctum pro primo Presbytero, quod nunc præsens Pontifex Paulus V. concessit Monachis s. Benedicti Congreg. Cassinens. loco habitationis eorum quam in monte Quirinali solo æquavit ad prospectum Palatij Pontificij. Cōcessit eisdē quoque Monachis ecclesiā s. Calixti de qua modo.

S. Calixtus. Hanc ecclesiam egregie instaurarunt Monachi s. Benedicti; est hic puteus in quem deiectus fuit s. Calixtus ex cuius aqua bibere solet populus pro sua deuotione. Saxum quo allegatus fuit coniectus seruatur in s. Maria Transtyberim. Est ecclesia hæc s. Calixti antiquissima ferturq; hic delituisse idem s. Pontifex plurimosq; aqua huius putei baptizasse.

Hic prope est ecclesia ss. 40. Marti. Est Societatis Confalonis concesserunt ante duos vel tres annos quibusdam Fratribus s. Augustini, ex reformatione Siciliæ retento tamen sibi suo iure.

S. Francisci. Est ecclesia antiqua, insignis memoria eiusdem s. Francisci qui hic habitauit in adiacenti Monasterio vbi inuisitur eius cubiculum. Est hic sepulta B. Ludouica Romana sanctitate & miraculis clara. Paulus Caracciolus Bononien. egregius pictor pinxit hic in tabula cuiusdam altaris imaginem Pietatis quæ laudatur à peritis, est in sacello 3. ingredientis ad lzuum. Paulus V. anno superiore hic strauit viam rectā à s. Calixto ad s. Franciscum, & inde ad Tyberim, coeptumq; est hic eiusdem hortatu ædificari, eritq; fortasse breui locus satis celebris & frequens. Incolunt locum Fratres ex Reformatione.

S. Cosmati, olim ss. Cosmæ & Damiani vt quibusdam placet, vel Cosmi vt alijs. Hic erat Naumachia non Neronis quæ erat in Vaticano retro s. Petrum, sed Cæsaris vel Augusti. Est hic Monasterium Monialium s. Francisci de Obseruantia, & merito dicuntur de Obseruantia quod audio eas vt nobilitate, sic & viridi obseruantia florere. Erat, vt aiunt quidam, olim vna ex 20. Abbatijs quarum Abbates assistebant Pontifici celebrant. Monasterium instaurauit Sixtus iv. Est præterea hic deuotissima imago B. Virginis miraculis clara, quæ quondā in ecclesia Vaticana erat.

S. Petri in monte Aureo. Est ecclesia ædificata à Ferdinando Rege Catholico, quare Reges Catholici quando opus est eam instaurant, vt aream eius gradus & viam proximus annis præteritis instaurauit Rex Catholicus Philippus iij. Monasterium incolunt Fratres s. Francisci de Obseruantia qui solent hic instituere iu-

uentutem suam studijs literarum. sed nuper studium transtulerunt in Aram cæli. audio tamen huc breui rediturum. Sunt hic aliquot celebres picturæ, tabula aræ maioris est Raphaelis Vrbinatis pictorum facile Principis. Hinc inde ad latera nuper pinxit crucifixionē s. Petri, & casum Simonis Magi, Paulus Lucensis egregius pictor. Ad pedem ecclesiæ Christus flagellatus ad colūnam est Fratris Sebastiani de plumbo Veneti pictoris celebris. Iulius iij. hic egregium fabricandum curauit sacellum, & sepulchrum Antonio Card. de Monte patruo & Balduino fratri, additis quatuor egregijs statuis quas sculpsit eximius sculptor Bartholomæus Ammanatus, vt etiam coronam infra infantum, ex marmore, sculptor qui ob egregia opera fuit carus Michaeli Angelo Bonarotæ, qui ipsam vt eximium sculptorem proposuit Pontifici Iulio ad instruendum hoc sacellum, vt Georgium Vasari ab Aretio egregium pictorem. Templum seu sacellum exiguum rotundum, quod est in area inter templum & Monasterium in loco vbi vulgo fertur crucifixus s. Petrus, est perfectum insigni & laudanda architectura. Architectus eius fuit Bramantes illustris ille Architectus qui primum delineauit Illustrissimum s. Petri Templum. Hic cōcessu Pauli Papæ iij. celebrans liberat animā è Purgatorio. Dicitur autē hic mōs Ianiculus etiā mōs Aureus, ab arena quæ colorē auri imitatur. Est autē ecclesia hæc titulus Card. Nihil dico de fonte proximo quē Paulus V. hic excitauit, quod quisque eū inspicere potest, & agnoscere ex inscriptione vnde aquā duxerit.

S. Pancratij. Extra Portam Aureliam, siue Traianā. Videtur ædificata in loco vbi martyrio subiit s. Pancratijs, vt ex lapide in medio ecclesiæ positæ in inferiori loco constat, vbi sic incisum legitur. Hic decollatus fuit s. Pancratijs. fuit hic adolescens 14. annorum. Eius corpus hic sepeliuit Octauilla nobilis foemina. Est etiam corpus s. Pancratij episc. & mart. sunt item corpora ss. Victoris, Malci, Madiani, & Goteriæ.

Est hic Statio Dominica in Albis. Hic sub eadem ecclesia est Coemeterium s. Calepodij presb. & mart. vbi idem Calepodius, & s. Calixtus fuere sepulti, sed translati hinc, vt diximus ad s. Mariam Transyberinam. Ecclesiam hanc dicitur ædificasse s. Felix Papa. Simmachus autem, & Honorius j. instaurasse, vt etiam Innocentius viij. cuius insignia in facie ecclesiæ conspiciuntur. Vltimo eam cœperat instaurare Ludouicus Torres Card. Montis regalis, is & aream complanauit, naues hinc inde duas templi aperuit, laquear addidit in superiori parte, sed morte præuentus

non

non potuit perficere ; reliquit opus omnino imperfectum , ita ut ipsi Fratres coacti fuerint templi pavementum suis impensis sternere . Desideratur aliquis Cardinalis qui accepto titulo huius ecclesiæ opus perficiat . Meratur enim locus ad eo Sanctus ecclesiæ sanctitate loci dignam . Erant duo altaria , nam inde olim Moniales, hinc Monachi diuina peragebāt officia . Cardinalis vnum amouit, relicto altero Monialiū, & pulpita vnde caneatur Euangelium , & Epistola vltius promouit ad caput templi . Dicitur Honorius j : templum ornasse lapidibus illis porphyreticis . Monasterium huius ecclesiæ incolunt, & diuina hic peragunt Fratres s. Ambrosij ad Nemos, qui dicuntur hic vulgo s. Clementis, quod etiam s. Clementis Monasterium incolant . Est titulus Cardinalis . Erat olim vna ex 20 . Abbatibus s. Benedicti quarum Abbates assistebant Pontifici celebrāti. De hac ecclesia s. Greg. j. meminit.

S. Onuphrij est in colle amæno , & salubris cæli, inter Portam Septimianam , & s. Spiritus , vbi paucis ab hinc annis coeptum est frequentius ædificari ob cæli salubritatem . Hic est Statio feria ij. post Pascha . Non caret suis Reliquijs, & Indulgentijs , & egregijs monumentis, & epitaphijs . Multi enim hic eligunt suū sepulchrum . Sacellum hic eximium excitant Madrucij . Sepultus est hic si hoc additum placet celebris ille hic nostro seculo Poeta Torquatus Tassus qui hic obiit quo se cesserat aliquo ante mortem tempore . Ecclesiam & Monasterium dicuntur ædificasse Eugenius iv. & nobilissima de Cupis Romana familia opera B. Nicolai Monasterij fundatoris, qui hic in sacello ad dextram ingredientis ecclesiam est sepultus . Est titulus Cardinalis . Clemens viij. reddidit peruium ad hanc ecclesiam accessum .

In Suburbio, seu Burgo vulgo.

S. Spiritus in Saxia . dicitur in Saxia quoniam, hic olim Saxones habitauerunt, qui dicuntur primi dedisse loco principium . Primum fuit institutus locus ad educandos pueros proiectos, quos parentes vel ob paupertatem alere non possunt, vel quod nolint manifestari quod filios ex illegitimo concubitu habuerint ; nam ferunt ante institutum locum, multos, ne manifestarentur, pueros proiecisse in Tyberim, quare ut tanto malo obuiā iretur institutus fuit locus ab Innoc. iij. deinde etiā ad excipiēdos infirmos cuiuscūque tandē sint nationis, quos maximo numero æstiuis præsertim caloribus aliquando ad 300 . Christiana caritate excipiunt, & fouent : Et instituta fuit etiam ad ipsos, quos dominos suos vocant

ministrandum religio profitentium tria vota, & hoc infirmorum ministerium, Cruce alba eorum habitus insignitur, duplici cruce, sed superior potius refert titulum Crucis. Fuit locus & merito quidem ad tantam caritatem sustinendā multis redditibus auctus, quod Pontifices ipsi Maximi, qui etiam voluerunt adscribi cæteris fodalibus hic aggregatus, multis gratijs & Indulgentijs locupletarint, porrigentes loco adiutrices manus & eleemosynas, & nihilominus aliquando ære alieno exprimitur ob ingentem impensam quam facit in alendis hic ægrotis, pueris ac puellis, & eorum nutricibus, nam plurimos infantes qui aliquando erunt numero 1000. dantur foris varijs nutricibus quibus soluunt alendos præter 100. pueros quos domi nutriunt & 500. puellas quas eductas vel collocant in matrimonium vel fiunt Moniales in Monasterio, quod alunt domi sub titulo s. Theclæ virg. & mart. Pontifices qui locū promouerunt fuerunt in primis Innoc. iij. qui cœpit, Eugen. iij. promouit, & plurimū Sixtus iv. Cômédatores quos Præceptores vocāt, dantur Religioni ab eisdē Pontificibus. Frāciscus Landus Bononiēsi absoluit ecclesiæ fabricam anno 1544. cœptam anno 1538. Tempore Pauli iij. laqueari visendo fuit cooperta, quod deinde inauandū curauit Commendator Io. Baptista Ruin. item Bononiæ tempore Greg. xij. anno 1584. & anno 1585. primo anno Sixti v. Chorum idem iussit depingi sacrarium eius tam egregia fabrica quàm auri argentiq; opulencia æstimatur inter prima. Organum iussit fieri Alexander Guidiccionius Commendator an. 1545. Est hic Indulgentia die Dominica proxima post s. Antonium qua pueri, puellæq; cum solenni processione prodeunt ad s. Petrum quibus ostenditur Vultus sanctus, quod velint eum ab eis translatum fuisse in s. Petrum, & loco huius Pontificem eis concessisse digitum indicem s. Pauli, & brachium s. Andræ Apost. duplicemq; Crucem ex ligno s. Crucis. Sub altari maiori requiescunt partes corporum ss. Triphonis, Respicij, & Nymphæ. Die Penthecostis, & per eius octauam est hic Indulgentia plenaria. Est quoque Indulgentia in die consecrationis quæ est 18. Maij, & alijs festiuitatibus Domini Nostri, Beatissimæ Virginis, & ss. Apostolorum.

S. Michaelis Archangeli in Saxia non longe à s. Spiritu. Est ecclesia antiqua & deuota quidam volunt à s. Gregorio ædificatam, Bonifacius Papa in summo Circo dedicauit, Circus enim Neronis huc excurrerat; sunt qui volunt à Leone iij. & Carlo Magno ædificatam, & hoc videtur suam habere probabilitatem

vt ex lapide marmoreo ibi affixo constat, ædificata autem fuit super Crypta prope Neronis palatium quod fortasse habebat hic in suis hortis, & prope Circum, in qua sepulta fuere corpora eorum fidelium qui cum eodem Carolo contemnitur Saracenos, qui hanc Urbē inuaferant pugnantēs pro Ecclesia Romana obierunt: & ita est fatendū . Adiunxerunt autem huic ecclesiæ in honorem s. Michaelis Archangeli ædificatæ, ecclesiam s. Magni episcopi & mart. tres Frisij milites Caroli Magni qui reportato corpore eiusdem sancti, quod fundis inuentū abstulerāt, & diuinitus admoniti compulsi fuerunt reportare . Item domum Hospitalem Frisij pro suæ gentis natione vota annua pecunia ad peregrinos alendos, dicebaturq; propterea Schola Frisiorū . Deinde cum hi heresi oppressi desuerant amplius Romam venire, ne locus maneret desertus, iuncta fuit ecclesia Basilicæ s. Petri, vel potius commendata. Sacellum hic fecit ibiq; sepultus est Christophorus Cabrera presbyter Hispanus bonus admodum & doctus, qui viuens hic frequentius populum pietate informabat . Morti proximus legauit sua bona Sodalitati corporis Domini ad s. Petrum, hac obligatione vt mulieribus peregrinis Hispanis curarent Hospitiū quod fecerunt . Existimo hic crypta esse plurima etiam Sanctorū corpora quod hic in hortis Neronianis infinita Christianorum multitudo fuerit ob Christi fidem interempta . Hic est scala deuotissima quam Bern. Paulinus Canonicus s. Petri, & tunc Datarius instaurauit, eam solet populus frequens die s. Michaelis Archangeli mense Septembri, qua vt per octauam est hic maximus concursus deuotē ascendere genibus flexis vt Scalam sanctam .

S. Maria in Campo sancto . Dicitur autem Campus sanctus, quod aiunt, huc translata ab Hierosolymis Terram sanctam, dicebaturq; vulgo hic triduo sepulta corpora consumi, quod tamen non constat, destinatusq; enim videtur fuisse ab initio in sepulturam peregrinorum, præsertim nationis Germanicæ Superioris, & Inferioris, vt Hierosolymis erat ager ille Haceldema, & fortasse inde etiam terram hanc transfulerunt . Est hic Sodalitas, antiquissima fortasse omnium Romæ, constata ex vtriusque Germaniæ Superioris videlicet, & Inferioris hominibus, hæc confirmata, deinde fuit & multis Indulgentijs, & priuilegijs aucta à Leone x . Habent hoc priuilegium ob antiquitatem præcipuum quod in die Corporis Domini, statim post Processionem finitam Pontificis ipsi suam peragant ante omnes Processionem, & alia . Sodalitas hæc est sub titulo Conceptionis B. Virginis qua die festum

celebrant cum Indulgentia plenaria. Habent hic insignem Reliquiam pedem videlicet integrum s. Erasmi episcopi & mart. quā Reliquia ab hinc biennio egregie ornauit Illustriss. & Reuerendiss. Ioannes Godefridus Episcopus Bambergen. & Princeps Imperij cum Romam venisset Legatus ad præstandam obedientiam nomine Matthiæ Imperatoris creati, vir qui ob egregias animi & corporis dotes fuit toti Vrbi gratissimus. Habet præterea plurimas alias Reliquias. Hic est imago picta in parietē vbi nunc est altare erectum s. Caroli Borromæi, quæ ipso adhuc viuente fuit picta.

S. Stephani Hungarorum non procul distat à Campo sancto. Hanc ecclesiam ædificandam curauit apud s. Petrum, s. Stephanus Rex Hungariæ in honorem s. Stephani protomart. Nunc autem est dedicata in honorem eiusdem Regis. Erat Hungarorum; Gregorius xiiij. vniuit Collegio Germanico, & Hungarico.

S. Stephani Æthiopum, seu Indorum, seu Abyssinorum, est retro ecclesiam s. Petri. Hanc retinent, & habitationem adiacentem incolunt Abyssini.

S. Marthæ huic est proxima pro familia Papæ. Est hic Hospitale pro eadem familia. Habet hæc ecclesia maximas Indulgentias, fuit superioribus annis instaurata, & picturis ornata.

Ab altera parte ecclesiæ s. Petri est ecclesia s. Annæ pro Pedisequis, seu Parasfrenarijs Domini Papæ, & DD. Cardinalium.

s. Ægidij est huic proxima. hæc i. Septembris eius festo die frequentatur, à mulieribus præsertim totius Urbis, eo quod præesse, & prodesse dicatur, hic sanctus Abbas lacte Cerræ nutritus febre laborantibus, vel parturientibus, & lacte, vel fœcunditati carentibus.

Huic proxima est ecclesia s. Peregrini episc. & mart. sunt hæc duæ iunctæ quoque ecclesiæ s. Petri. Hæc à Leone iij. fuit ædificata.

S. Lazari, & s. Mariæ Magdalænæ extra Portam Angelicam, est ipsa quoque iuncta s. Petri ecclesiæ. Huic adiacet Hospitale leproforum. Frequentatur hæc ecclesia magno concursu Dominica Passionis, & die s. Mariæ Magdalænæ. Iacet ad pedē montis Marij in Via olim Regia Romam venientibus vel inde descendentibus. Hoc Hospitale anno superiore attributum fuit, vt illud eurent Fratribus hæremitis institutis ad Portam Angelicam à viro pio nomine Albentio, vbi & hi habent suam ecclesiam cum Hospitali & habitatione coniunctam, stipem, seu eleemosynam querunt per Urbem vnde cœnam singulis diebus dent pauperibus maxime peregrinis.

S. Caterinæ est in capite Suburbij, seu Burgi noui, ad forum s. Petri. Videtur fuisse olim Monasterium Monialium, est vnita ecclesiæ s. Petri, accommodata nunc ad tempus vsui Sodalitatis sanctissimi Corporis Christi eiusdem ecclesiæ s. Petri. Erat hic olim de lacte quod loco sanguinis fluxit ex ceruice s. Catherinæ quando fuit ei caput præcisum, & de oleo quod fluxit ex eius sepulchro. Hic duobus ab hinc annis institutum fuit vt aliquot fratres ter conuenirent in hebdomada ad infligendam sibi disciplinam cum magna pietate disciplinantiũ & fructu, vt sit in alijs Urbis locis. Anno 1617. iussu Pauli V. reposita est vna ex Monetis Constantini cum indulgentijs Sixti v.

S. Iacobi vulgo Scoffauallo inter Burgum vetus, & nouum. Hic est lapis quo præsentatus fuit puer Iesus in templo, item lapis in quo Abraham sacrificare voluit suum filium, Romam allati à s. Helena vt collocarentur in s. Petro in Vaticano, sed cum vererentur ad s. Petrum, equi cum peruenissent ad hunc locũ sublitere, nolueruntq; progredi vltius. & cum vrgerentur deiecerunt onus in terram. Hinc quod concuterent calceis onus & terram, dictum volunt locum vulgari lingua Scoffacauallo, & hoc signo diuinitus accepto hic ecclesiam ædificauit. Est hic Sodalitas antiqua Corporis Christi, qui habent hic suum Oratorium adiunctum, præbet singulis annis sepulchrum Domini varijs modis pie spectandum. Initium habuit hæc Sodalitas hoc modo; nã cum semel egrederetur Curatus loci tunc deserti Frater Carmelitanus cum sanctissimo Sacramento ad cõmunicandum Infirmum cum vnico ministro præferent lumen quod vento fuit extinctũ; quidam viri pij hoc viso statim arreptis tedis, & candelis accensis sanctissimum Sacramentum fuerunt comitari, & inde firmiter proposuerunt, vt quotiescunque efferretur Eucharistia illam honorificè deinceps, vt decet comiterentur cereis accensis, & sic paulatim creuit Sodalitas in eum numerum quo nunc conspicitur.

S. Maria Transpõtina. Hæc erat olim prope Castrũ s. Angeli, sed ad muniendũ Castrum, translata fuit ad mediũ Burgi noui, siue viæ Alexadrinæ, vbi noua ecclesia fuit ædificata, & Monasteriũ Fratrum Carmelitarum instauratũ, cum omnibus priuilegijs & Indulgentijs suis, vt concessum fuit à Pio v. anno primo sui Pontificatus, quo anno iacta fuere nouæ ecclesiæ fundamenta, quæ deinde finita fuit & perfecta anno 1587. quo concessa Indulgentia plenaria à Sixto v. solemnī pompa & processio translata fuit imago

denotissima B. Virginis vnà cum corporibus ss. marci. Basilidis, Tripodij, & Mandoli, è veteri deiecta in nouam hanc ecclesiam cum cæteris Reliquijs, quæ sunt caput s. Basilij, pars brachij s. Alberti, imago Crucifixi quæ dicitur allocuta ss. Petrum, & Paulum cum flagellarentur. Sunt hic præterea duæ columnæ quibus alligati flagellati fuere iidem Apostoli, iuxta quas carmina quædam leguntur marmore insculpta.

A Porta Flaminia, seu Populi ad radices vsque Capitolij.

S. Andreæ extra Portam Flaminiam. Est paruum Templum, sed miro artificio iussu Iulij iij. constructum, existimo esse delineatum ab egregio sculptore Bartholomæo Ammanati, vt etiam vinea eiusdem Iulij in eadem via cuius architectura videtur eiusdem opificis. Idem Pontifex concessit hic Indulgentiam plenariam pro viuis, & defunctis die eiusdem Apostoli, qua eadem die dirigebatur agmen seu processio solennis à s. Laurentio in Damaso vsque ad s. Petrum, vbi ostēdebatur caput s. Apost. Andreæ: Puto hanc ecclesiam erectam quod hic Pontifex Pius ij. cum caput s. Andreæ à Ponte Miluio, quo ei processerat obuiam gestaret ad s. Petrum, & hic paululum requiesceret. In loco vnde tulit caput s. Andreæ Pius ij. & quo processerat ei obuiam, hic idē Pontifex Pius erecta est statua eiusdem Apostoli cum inscriptione historię & Indulgentię plenarię ibidem concessę feria ij. hebdomadæ sanctę visitantibus hunc locum, estq; hic parua ecclesia vnita ecclesię sanctissimæ Trinitatis ad Pontem Sixtum. Templū s. Andreæ vnitū est s. Mariæ de populo. Atque volunt hoc Templum ædificatum à Iulio iij. in honorē s. Andreæ, quod eius die sacra liberatus fuit ab ingenti mortis periculo ante Pontificatum.

S. Mariæ de populo. Est hic imago B. Virginis depicta (vt fertur) à s. Luca. Visitur varijs anni temporibus plurima frequentia, maxime cum detegitur imago sanctissima, aperiunt à media Quadragesima ad Pascha, & ab Augusto ad Septembrem. Hic sub arbore nuce sepulta erant ossa Neronis à dæmonibus custodita. Paschalis Papa ij. ita reuelante B. Virgine, ea eruit, & in Tyberim proiecit, erecto in eodem loco B. Virginis altari, & inde desijt locus infestus esse à dæmonibus. Dicitur de populo, quia primum ædificata fuit à Pop. Rom. tempore Paschalis eiusdem. Sixtus iv. quasi à fundamentis instaurauit, multisq; priuilegijs, & Indulgentijs auxit, confirmatis concessis ab alijs, præsertim

tim à Paschali qui altare & ecclesiam primus consecrauit, positis in ara plurimis Reliquijs. De vmbilico videlicet D. N. de Veste, Velo, & Lacte B. Virginis, de ligno item s. Crucis præter plurimas alias reliquias. In eadem consecrationis die concessit omnibus fidelibus, à vj. feria post Dom. 3. Quadrag. vsque ad oct. Resurrectionis, quibus diebus ostenditur imago B. Virginis, singulis diebus mille annos, & mille quadragenas Indulgentiarum: præterea ob 10. Cardinales assistentes dicitur cōcessisse alios 1000 & totidem quadragenas centenos, in singulos, & 33. & totidem quadragenas pro numero aliorum Prælatorum vnum annum, & quadragenam in singulos, præter plurimas ab alijs Pontificibus concessas, quas omnes Sixtus iv. cum ecclesiam à fundamentis instaurasset confirmauit.

Sixtus v. substituit eam loco s. Sebastiani in numerum septem ecclesiarum, substituit autem cum esset aliquod periculum visitandi s. Sebastianum extra Urbem ob exules seu latrones, qui dicebantur grassari quibusdam in locis desertis, concessis ei omnibus priuilegijs, quibus gaudet s. Sebastianus, & 7. altaribus: fecit id autem incommodum populi. Quam eandem dicitur substituisse Gregorius xij. tempore pestis, toto tempore quo grassata est in Italia, ipseque Pontifex propterea nudis pedibus cum totius Cleri & Populi processione, & longo agmine supplicantium eam adiuit preces fundens pro liberatione Italiae & Urbis à peste, quæ Urbis diuinitus seruata fuit. Præter supradictas Indulgentias dicitur hic præterea esse Plenaria singulis festiuitatibus B. Virginis, & per earum octauas, vt in Sabbathis omnibus Quadragesimæ. Est ecclesia omnino vt videtis deuotissima, multis propterea votis ac miraculis resecta, sepulchris item & picturis insignis. Ad læuam ingressus est sacellum Augustini Ghisij, depictum à Michaeli Angelo Bonarota, vt etiam simulachrum Ionæ ab eodem Bonarota confectum. Ad læuā aræ maioris est aliud sacellum D. Cæsarij, pictum à Michaeli Angelo Caruasio celebri hac nostra ætate, & celebriori si diutius vixisset. Est ecclesia titularis. Titulū habebat Card. Mantica, qui ab hinc biennio obiit, doctissimus in Iure Ciuili, vt testantur eius monumenta hic est sepultus, relictis ecclesiæ 1000. aureis in annua sacra pro eius anima.

S. Maria de Miraculis ad mœnia prope hanc portā Flaminiam, sed anno superiore trāslata fuit deuotissima & pulcherrima imago ad ecclesiam aliam quam à fundamentis extruxerunt Fratres Conuentuales s. Francisci Reformati, sub titulo s. Antonij de Pa-

dua in loco saniori & commodiori inter montem Quirinalem, & Pincium Trinitatis, vbi his proximis annis cœptum est plurimum ædificari, & ab alijs etiam Religiosis Ordinibus reformatis: Extruunt enim hic Fratres isti suum Monasterium: extruxerunt aliquot ante annos suum. Reformati s. Augustini sub titulo s. Nicolai de Tolentino, & postea Carmelitani quoque Reformati, vulgo Discalceatorum suum pro studijs literarum; & nuper extruxerunt hic quoque suum non procul hic in via à Pincio ad Quirinalem Fratres Redemptionis Captiuorū sub titulo s. Franciscæ, relicto antiquo & vendito in platea vulgo petræ, ita vt locus hic futurus sit frequentissimus, & habitationibus (vt iam cœpit postquam Pontifex maiorem partem anni ponit in mōte Quirinali) & Religiosis Ordinibus.

S. Trinitatis. Est hic in monte Pincio, cœptum est Templum hoc ædificari, & Monasterium ab ipso s. Francisco de Paula cuius Fratres dicti Minimi illud incolunt. Cœptum autem fuit ipso sancto petente liberalitate Ludouici ij. Regis Frāciæ cui hic Sanctus fuit gratissimus, prosequuti sunt opus Carolus viij. eius filius cum Italiam occupasset, & alij deinde consequentes Reges. quare pro Gallis tantum præcipue fuit ædificatus locus, & cum multos annos ibi Galli cum Italis permixtim habitassent, tandem superioribus annis fuere separati Itali abierunt ad s. Andream dictum de Frattis, Galli hic permanserunt. Est ecclesia hæc sanctissimæ Trinitatis pulcherrimis sacellis hinc inde distincta, egregijs picturis ornata. Ad ingressum ad læuam sese offert pulcherrimū Burghefiorum vbi Pauli præsentis Pontificis, Parentes, & propinqui sunt. Est etiam aliud prope ostiolum quo ingredimur Monasterium depictum à Federico Zuccaro egregio nostri temporis pictore. In die sanctissimæ Trinitatis, & s. Francisci de Paula sunt hic plurimæ Indulgentiæ.

S. Vrsulæ hic in foro Populi, est ecclesia recenter ædificata, eius curam habet Sodalitas quædam sub nomine s. Vrsulæ.

s. Iacobi in Augusta ita dicta quod huic proximum erat Mausoleum Augusti. Hæc habet adiunctum Hospitale in quo decumbunt illi qui laborant morbo incurabili, propterea etiam vocatur s. Iacobi Incurabiliū. Habet hoc Hospitale duas ecclesias hinc inde, vnā paruā in qua seruatur sanctissimum Sacramentum pro communicandis decumbentibus, alterā ab altera parte in platea quæ ducit ad portā Flamineā, vulgo Cursus, à fundamentis extractā ab Antonio Maria Saluato Cardinali, optime
de

de hoc Hospitali merito ad diuina officia . In die Annunciationis B. Virginis, & 1. Maij, & in die omnium fidelium Defunctorum est hic plenaria Indulgentia, & omnibus totius anni Sabbathis tertia pars remissionis peccatorum .

S. Ambrosij in via Cursus, dicitur via Cursus, quod hic in Bacchanalibus currunt ad lucrandum præmium . Hanc ecclesiã cum Hospitali adiuncto extruxerunt pro suis Mediolanenses, hæc nunc est frequentissima ob deuotionem s. Caroli Borromæi, quod Sanctus hic frequentius sermones habuit ad populum, & alia ecclesiastica munera obierit, sed nunc ad latus huius extructum est nouum Templum & magnificum in honorem eiusdem s. Caroli, atque ita duo sancti Archiepiscopi Mediolanenses, habebunt quique suam ecclesiam separatam & coniunctam . Huc anno superiori transtulerunt Mediolano sanctissimum Corpus s. Caroli Borromæi solenni ceremonia & supplicatione . Hic ceperunt ecclesiastica obire munera anno superiori Oblati presbyteri ad curam animarum instituti ab eodem s. Carolo .

S. Athanasij . Est ecclesia Græcorum vbi illi sua obeunt Græcè suis ritibus ecclesiastica officia . Hæc fuit extructa à fundamentis cum adiuncto Collegio pro Græcis alendis à Gregor. xiiij. vt hinc literis & pietate instructi mittantur ad suos in fide Catholica, & instruendos, & fouendos .

S. Rocchi ad Ripam minorem, vulgo Ripetta . Hic erat Mausoleum Augusti vt eius cernuntur vestigia . Habet adiunctum Hospitale pro Longobardis è Sodalitate s. Martini, qui ecclesiæ curam suscipiunt . Est hic brachiū s. Rochi . Est Indulg. quotidie plenaria concessa à varijs Pontificibus, præsertim à Pio iv. eiusdem Nationis . In facie ecclesiæ cernuntur depicta multa s. Rocchi miracula .

S. Hieronymi Slauorum seu Illyricorum, cum Hospitali pro natione . Hanc ædificauerunt Illyrici seu Dalmatæ, sed Sixtus v. qui Cardinalis habuerat hunc titulum factus Pontifex ecclesiam à fundamentis in meliorem formam extruxit, Collegiatamq; fecit, additis Archipresbytero cum Canonicis, & Clericis eiusdem nationis . Est quidem ecclesia parua, sed illustris & egregia . Habetq; suas Reliquias, & Indulgentias .

S. Laurentij in Lucina, ita dicta quod olim fuit templum Iunonis Lucinæ . Est titulus antiquus Cardinalis . Erat ecclesia Collegiata, sed proximis annis superioribus amotis Canonicis cū suis redditibus (quos Pontifex transtulit ad suum sacellum in s. Maria Maiori) fuit concessa, ita petente Alexandro Peretto Cardinali à

Monte alto, Clericis Minoribus institutis, & confirmatis à Sixto v. eius matris auunculo. ab hoc præfente Pontifice Paulo V. fortasse non sine mira Dei prouidentia, vt hic habeant hi Patres segetem & campum ad incumbendum in salutem huius Paræciæ animarum, quæ aliquo simili auxilio ob meretricum quod quibuscumque in eis locis proximis viget indigere videbantur. Sixtus iij. eam obtentâ à Valentiniano ij. Imperatore dedicauit s. Laurentio. Instaurarunt deinde alij Pontifices, vt Benedictus ij. & Coelestinus iij. qui eam instauratam consecrauit. sunt hæc corpora ss. Alexandri, Euentij, Theoduli, Seuerini, Pontiani, Eusebij, Vincentij, Peregrini, & Gordiani, ampullæ duæ plenæ sanguine & adipe s. Laurentij, vas plenum eius carne assa, pars craticulæ eiusdē, pannus quo Angelus eius absterfit sanguinem, & plurimæ aliæ Reliquiæ. Est hic Statio feria vj. post Dom. 3. Quadrages. Est Parochia quam iidem Patres curandam susceperunt.

S. Syluestri habet adiunctum Monasteriū Monialium s. Francisci, olim erat ex 20. Abbatij. s. Syluester locum obtinuit vt creditur à Constantino Magno, Symmachus postea in honorem eius ecclesiam ædificauit; Alij volunt ab ipso s. Syluestro fuisse ædificatam, & à s. Paulo j. à fundamentis instauratam.

Est hic Statio fer. v. post Dom. 4. Quadrag. Estq; Indulgentia plenaria diebus s. Syluestri, & s. Claræ. Seruatur hic Caput s. Io. Baptistæ, Vultum quoque Domini quem impressum in panno misit D. N. Regi Abagaro qui eum exoptabat videre. pars pallijs. Francisci. Estq; corpus B. Margaritæ è familia Columnensium quæ hic fuit Monialis, & ipsi Columnenses ecclesiam quoque instaurarunt. Et vltimo Card. Dietrichstein. Est titulus Cardinalis.

S. Mariæ s. Ioannini est vnita ecclesiæ s. Siluestri, estq. ecclesia antiqua, sed cum diutius fuisset deserta anno 1586. cum fama miraculorum cœpisset hæc imago B. Virginis illustrari, & ecclesia fuit illustrata.

S. Andreæ de Frattis seu sepibus ita dicta, quod esset locus sepibus confitus. Huc transmigrarunt proximis superioribus annis Fratres s. Francisci de Paula Itali separati à Gallis, qui remanserunt, vt diximus, in monte Pincio in ecclesia sanctissimæ Trinitatis, & isti Fratres Itali hanc ecclesiam nouam à fundamentis crexerunt.

S. Mariæ in Via. Hic est deuotissima imago B. Virginis miraculose reperta in puteo, vt ibi legitur, est miraculis insignis nec caret

caret ecclesia suis Indulgentijs . Sacellum Virginis picturis , & auro egregie ornauit Petrus Aldobrandinus frater Clementis viij . Proximis annis fuit eximie satis instaurata maxime à Cardinali Bellarmino huius ecclesiæ Titulari .

S . Mariæ Magdalenzæ Conuertitarum seu Conuersarum ad penitentiam . Est hic Monasterium mulierum, quæ à turpi meretricio quæstu ad bonam frugem sunt conuersæ . Habuit initiū temporis Leonis x . opera Cardinalis Medicis eius consobrini , qui postea fuit Clemens vij . Sunt hæ Moniales ex Ordine s . Augustini . Habent suam Indulgentiam plenariam concessam ab ipso Clemente vij . & à Paulo iij .

Cardinalis Aldobrandinus hic egregium Chorum extruxit . Hoc Monasterium ignis conflagratione consumptum Paulus V . summa liberalitate restituit, amplificauit, & exornauit anno 1617 .

Anno superiori Eques s . Lazari legauit eis bonam pecuniæ summam, quod diuina accedit prouidentia ad eorum subleuandam inopiam .

SS . Apostolorum . Hanc ecclesiam existimarunt quidam fuisse ædificatam à Constantino Magno propterea fortasse quod Pelagius j . Pontifex eam ædificauit ad Thermas Constantinianas . Instaurauit eam postea Ioannes iij . Est hic Statio omnibus vj . ferijs Quatuor temporum, feria v . post Pascha, & Dom . 4 . Aduentus, primo Maij festo ss . Apostolorum Philippi , & Iacobi ; est hic Indulgentia plenaria , nam horum Apostolorum corpora hic requiescunt, vt etiam corpora ss . Pelagij Papæ & mart . s . Ioannis iij . Boni presbyt . & 9 . Clericorum martt . nimirum Cyrilli, Columnij , Exuperantij , Ioannis , Honorati , Primitiui , Theodosij , Fausti , & Mauri , ss . item Iouiniani, Nazarij , Sabini , & Clementis martt . Claudiz quoque , & Eugeniz eius filiz , pars s . Christi , & Dariz . ex costa s . Laurentij , genu s . Andreæ , de brachio & humeris s . Blasij , vestis s . Thomæ Apostoli sine manicis , de scapulari s . Francisci , & aliæ Reliquiæ . Est præterea pars ligni s . Crucis . Erat olim ecclesia Collegiata, nunc eam obtinēt Fratres s . Francisci Conuentuales quibus eam concessit Pius ij . anno 1463 . Martinus v . ex illustrissima Columnensium familia eam instaurauit additis Columnensium eorundem ædibus quas illæ ætate & post eum alij Pontifices incoluerunt . Sixtus iv . Tribunam templi instaurauit, Iulius ij . eius nepos porticum extruxit, Sixtus v . qui ibi fuerat conuocatus Pontifex ex eo ordine assumptus comparauit ædes seu Palatium proximū à Columnensibus,

sibus, & sibi Collegium studentium eiusdem Ordinis sub titulo s. Bonaventuræ instituit concessis eis annuis redditibus. Est titulus Cardinalis.

S. Marcelli. Hanc ecclesiam ædificauit Lucina nobilissima femina in honorem s. Marcelli, qui hic stabulo ad bestias damnatus à Maxétio, factore & æumnis pro Christo confectus obiit. Est hic Statio feria iv. post Dom. Passionis, & Indulg. plenaria in die s. Marcelli cuius corpus hic requiescit, vt etiam corpora ss. Dignæ, Emeritæ, Fidei, Ioannis presbyt. Photæ, Blasti, Diogenis, Longini, & pars s. Felicitatis cum 7. filijs. Capita ss. Colmi, & Damiani, maxilla s. Laurentij, brachium s. Matthæi Apostoli & Euangelistæ, & s. Ansani, Crux lapidea s. Marcelli, & aliæ Reliquiæ. Est præterea hic Crucifixus deuotissimus miraculis clarus cuius curâ habet Nobilissima Sodalitas Crucifixi, s. Marcelli Sodalitas, Principum ac Nobilium Romanorum, quæ hic habet suum Oratorium proximum. vbi diebus Veneris Quadragesimæ de Passione Domini pij habentur sermones (hoc anno eius primum habuerunt aliquot Cardinales Caetanus videlicet, & Centinus) adiuncto egregio cantu ad pietatem composito. Solet etdem hæc Sodalitas die Exaltationis s. Crucis nuptui dare dote parata aliquot puellas. In sacello Crucifixi sunt picturæ anno superiore additæ visendæ, & quæ laudantur. Reuerendiss. Dominus Vitellius instaurandam curauit ecclesiam, picturisq; eximijs ornandâ. E regione sacelli Crucifixi est sacellû in quo est Conuersio s. Pauli à Taddæo Zuccaro depicta. Tribunam depinxit Ioannes Baptista Nauarrus.

S. Maria in via lata. Hic est Oratorium s. Pauli Apost. & s. Lucæ vbi hic scripsit Acta Apost. fertur etiam pinxisse imaginem B. Virginis, quæ hic asseruatur, eo modo quo eum vidit cû anulo diglto inserto, per quam imaginem B. Virgo plurima operatur miracula, plurimiq; qui ad eam confugiunt redeunt læti & exauditi. Vocabatur olim Oratorium ss. Pauli, & Lucæ. Est ecclesia Collegiata, & Parochialis, titulusq; Cardinalis. In die Purificationis. & Natiuitatis B. Virginis est hic Indulgentia plenaria, vt in die Assumptionis, quæ est festum ecclesiæ, concessa à Gregorio xiiij. Estq; hic Statio feria iij. post Domin. Passionis, vt ad s. Quiricum.

S. Marci hanc ecclesiâ ædificauit s. Marcus Papa anno D. 336. dedicauitq; s. Marco Euangelistæ, Gregor. postea iv. & Paulus ij. Venetus cum essent huius ecclesiæ Titulares illam instaurarunt.

Paulus

Paulus hic addidit Palatium, quod olim Pontifices æstiuis caloribus incolebant. Idem Paulus ij. eandem ecclesiam postea vtrique s. Marco dedicavit. Est hic corpus huius sancti Pontificis Marci, & ss. Abdon. & Sennen. Caput item, & brachium s. Marci Evangelistæ, hic multæ sunt Indulgentiæ.

Est hic Statio feria ij. post Dom. iij. Quadrages. Celebratur item primus dies anni, s. Marcæ Evangelistæ, quo die hinc ad s. Petrum fit solennis processio Litaniarum maiorum. & octava Corporis Domini qua fit processio. & dies Epiphaniæ. Est ecclesia Collegiata, Parochialis, & titulus Cardinalis. Augustinus Valerius Ticularis Cardinalis, pius & doctus, Chorum exornavit. A feria ij. hebdomadæ sanctæ vsque ad feriam ij. Paschæ est hic Indulgentia plenaria. Die item s. Marci hic collocant puellas nobiles.

S. Mariæ de Laureto fuit ædificata ad columnam Traianam egregio satis ædificio ad aliquam imitationem s. Mariæ Lauretanae à Societate pistorum Italorum. Die Natiuitatis B. Virginis eiusdem est hic Indulg. plenaria: ac virgines puellæ dotantur. S. Mariæ Regionis Pinæ est Monasterium mulierum. Sunt Indulgentiæ plenariæ, & priuilegia visitantibus hanc ecclesiam.

Huic proximum est Monasteriū male nuptarū vulgo appellatū.

S. Maria dicta vulgo della strada olim, nunc nobilissimū templum nominis I E S V. extructum ab Illustriss. Alexandro Card. Farnesio Patribus Societatis nomini I E S V. qui à Paulo iij. eiusdem Cardinalis alter Farnesius superioris ex fratre Nepos, Domum proximam à Patribus eisdem incolendam ædificare prosequitur à fundamentis, qui & extruxit commodam sane & egregiam Sacristiam. Est quidem vt videtur ædificatio huius Templi ampla, & percommoda diuinis peragendis officijs. Cardinalis enim Alexander celebres ad eius ædificationem adhibuit Architectos; Viniola coepit perrexit, & prosequutus est reliquum Iacobus à Porta, adhibita etiam opera cuiusdam è Patribus architecturæ periti. Annos 68. coepta, perfecta fuit 84. & consecrata à Iulio Sanctorio Card. S. Seuerinæ. Illata fuerunt concessu Gregorio xij. solemni pompa & agmine totius Cleri Urbis, & Ordinum Religiosum, in eum corpora ss. Abundi presb. & Abundantij diaconi, reperta in ecclesia ss. Cosmæ, & Damiani, fuereq; sub altari maiori recondita, extructo ibi paruo sacello seu Oratorio ad peragendū sacrum, quod mulieres tantum 16. Septembris sanctis sacro ingrediuntur. Ad latus aræ maioris est corpus

B. Igna-

B. Ignatij Loiolæ Ordinis huius Fundatoris, huc è veteri Tēplo translatum, miraculis vt videatur insigne, maxime partu laborantium quibus præsto est inuocatus. Agitur nunc de eo canonizando. Hoc anno translatum est eo ex Indijs brachium B. Francisci Xauerij B. Ignatij socij, qui erimus in Iaponem Insulam Euangelium inuexit, estq; in illis partibus miraculis illustris. Habent præterea hic insignes aliquot Reliquias inter alias capita s. Ignatij illius nobilissimi mart. s. Melchiadis Papæ & mart. & aliorum Sanctorum.

Primo die anni cum Templum sit sacrum, & dedicatum nomini IESV est hic Indulgentia plenaria. Estq; frequens hic toto anno Sacramentorum administratio, Verbiq; Dei prædicatio. Et in diebus bacchanalibus ab aliquot annis exponitur summa celebritate ac frequentia sanctissimum Eucharistiæ sacramentum, eo ornatum, ac luminum varietate, vt rapiat introeuntes, eosq; detineat, qui alioquin ad ludos & vana spectacula raperentur, adhibito egregio concentu musico, sermonibusq; frequentibus interpositis de rebus diuinis, quos habent interdum aliqui Cardinales. Est res magnæ impensæ, sed illam sustinent nobiles viri tam Prælati inter quos sunt aliquot Cardinales quàm seculares, è quibus hic ab aliquot annis coaluit Congregatio B. Mariæ Virginis nobilissima, habetq; hic domum suum Oratorium quod frequentant, vt etiam suum habent Vrbis plurimi Opifices, & suum etiam separatam nobilium famuli. Est Templum egregijs quoque picturis visendum tabulam aræ maioris pinxit egregius pictor Hieronymus Mutianus: sacellum B. Virginis Iosephus Valerianus Religiosus sacerdos ex eadem familia, seruat in hoc sacello antiqua & deuotissima imago B. Virginis dicta olim della Strada, à qua vetus templum quæ erat Parochia (nunc translata in s. Marcum) nomen sumpserat: sacellum s. Francisci pinxit Antonius Flander, vt etiam tabulam Natiuitatis Domini.

Ecclesia s. Maria super Mineruam ita dicta quod hic olim esset templum Mineræ, per commodum Templum diuinis officijs, quæ hic haud minus piè quam diligenter peragunt Fratres ex Ordine Prædicatorum Romanæ Prouinciæ, qui hic mira Dei prouidentia nunc Veram Sapientiam in Collegio Rom. s. Thomæ Aquinatis docent, & laudant Dei Matrem, vbi olim fuit à Minerua, stultaq; eius sapientia celebratur.

Sunt hic quinque nobilissimæ Sodalitates sanctissimi Sacramenti, Rosarij, Nominis Dei, & sanctissimi Saluatoris, & Annunciatæ hæc

hæc singulis annis quam plurimas dotat puellas cum sit opulentissima, quod habeat ferme annuos redditus die Annunciationis homini quo ad eam accedit Summus Pontifex cum Cardinalibus et ornatu equitantibus, ubi ipse Pontifex singulis puellis suas porrigit crumenas.

Erat ex hac Sodalitati iam ante Pontificatum Urbanus vij. cuius propterea corpus ante biennium solemnè pompa è s. Petro in suum locum transfulerunt, nam totum suum hic idem Pontifex moriens huic Sodalitati legauit. Est hic in egregio sacello B. Virginis Rosarij corpus s. Catherinæ Senens, sunt hic præter aliæ Reliquiæ de vestimento, & capillis B. Mariæ Virginis, & multæ aliæ. In die s. Dominici est hic quoque Indulgentia plenaria, sicut etiam in alijs tribus Dominicis sunt aliæ Indulgentiæ, feria vj. infra oct. Paschæ est Statio eadem cum Indulgentia plenaria. Et in altari maiori celebrans liberat animam è Purgatorio.

Clemens viij. egregium hic sacellum extruxit sepulturæ suorum utriusque videlicet parentis & suorum. Huc, perfectò, primus illatus fuit Syluester Aldobrandinus Cardinalis s. Cæsarij adolescens, miris virtutibus relicto ingenti sui Urbis desiderio fuit enim deplorando eius obitu magna spes frustrata. Est titulus Cardinalis. In Choro sunt sepulta corpora duorum Summ. Pontf. Clem. vi. & Leonis x. in Capella s. Thomæ Aquinatis sepultus est Paulus iij. Cardinalium vero non est numerus. In eadem ecclesia acquiritur thesaurus multarum Indulgentiarum alijs ecclesijs concessarum ut videre est in tabula marmorea, quæ ingredientibus per dexteram portam eiusdem Templi sese obijcit primæ columnæ vasis aquæ benedictæ proxima affixa.

Annunciationis B. Mariæ Virginis, dicitur vulgo Annunciatella ob Templi exiguitatem, est Patrum Collegij Romani Societas I E S V, quorum est iuuentutem Romanam literis instruere, cuius numerus ita creuit, ut cum primum possent hic omnes discipuli sacro ad quod tenentur quotidie interesse, nunc amplissimo Gymnasio à Gregorio xij. extructo non capiat hoc Templum dimidiam partem, quare reliqui audiunt Missam in aula superiori ædificij. Est Templum hoc paruum tamen bene constructum, ei instructum Victoria Tolfa Pauli iv. ex sorore neptis exædificauit. Audiui Patres voluisse protrahere & amplificare, sed supersedisse ne aliquod detrimentum pateretur egregia pictura Annunciationis B. Virginis in eius fornice à Federico Zuccaro depicta, & aliquot nouis coloribus inducta, & ab eodem innouata. Lau-

datur opus egregium & dignum, vt iterato videatur, est siquidem pictura, quæ cum artificio pietatem habet & modestiam, quod non ita frequenter fit hac nostra ætate coniuncta. Videat, si quis mirari velit artificio Adam hinc & inde Euam depictam, & nec tet moestitiam quam præ se fert Adam dormiens. Audio tamen has duas imagines fuisse, vt inferiores Natiuitatem videlicet, & Circumcisiones hinc inde à Taddæo Zuccaro eius fratre laudatior illo pictore depictas. Videat præterea & contempletur Dei Patris maiestatem, & Virginis gratiam, necnon & Angeli, & Prophetarum venustatem obseruet. Est hic in facello B. Virginis corpus B. Aloysij miraculis illustris ex nobilissima Gonzagorum familia, qui hic Religiosus adolescens dans operam literis, & maxime pietati sanctissime obiit, relictæ amplissima spe familiar, & Marchionatu fratri qui hic nuper Legatus Imperatoris apud Pontificem agens fratris huius defuncti, vt Beatus dici possit negotium plurimum promouit; cui postulationi Clemens viij. cognita eius vitæ sanctitate maxime ab Illustriss. Card. Bellarmino, qui Beato adolescenti diutius fuerat à confessionibus benigne annuit, expectatur vt suo tempore in numerum Sanctorum referatur. Inuistur eius sepulchrum quamplurimis & tabellis, vt videre est ex voto ornatur. Habent præter alias insignes Reliquias partem carnis cum pelle ex purissimo corpore s. Catherinæ virginis & mart. & merito obtinent quod ea sanctissima Virgo literis præsideat, & à discipulis inuocetur.

S. Maria Rotunda Pantheon olim quod esset Templum omnium Deorum, & maxime Cibeles Deorum matri sacrum, Bonifacius iij. conuertit in cultum Dei Matris, & Sanctorum omnium præcipue Martyrum, quare etiam s. Maria ad Martyres nuncupatur, & idcirco etiam die omnium Sanctorum frequentatur à fidelibus. Relinquo egregium antiquitatis monumentum contemplandum inuidentibus, ipsi videant quo artificio sit constructum, quo commodo ad diuina peragenda. Sane aliquando varijs luminibus ita illustrarunt ad sepulchrum Domini in maiori hebdomada, vt res videretur omnino digna conspectu. Concionibus quoque habendis est aptissimum. Habet veram templi formam ad antiquorum normam. M. Agrippa ædificandum curauit iij. Conf.

S. Mariæ Magdalenzæ, erat Societatis Confalonis à qua illam obtinuerunt Ministri Infirmorum, quorum est ægris præsto esse, frequenter die Sanctæ eiusdem qua est Indulg. plenaria. Non caret suis Reliquijs maxime ab eo tempore quo eam Patres hi obtinuerunt.

S. Ma-

S. Mariæ in Campo Martio . Hic sunt Moniales quarum prima quæ hoc Monasterium incoluere fuere Græcæ , quæ ante aliquot centenos annos Romam appulsæ secum tulerunt deuotissimam Saluatoris imaginem, vnâ cum corpore sanctissimi Doctoris cognomento Theologi Gregorij Nazianzeni, quod vt diximus Gregorius xij. transtulit in suum sacellum ad s. Petrum relicto ipsi Monialibus brachio eiusdem Sancti . Habeant præterea corpus s. Quirini martyris .

Est huic proximum aliud Monasterium Monialium s. Francisci in monte Citorio .

S. Maria in Aquiro sic dicta, quia hic olim, vt aiunt, celebrabatur ecuria, idest cursus equorû: alias s. Elizabeth in platea Capranica. habet multas Reliquias, & Indulgentias . Est vsui Orphanis qui hic habent suam domum adiunctam . Orphanos hos instituit B. Ignatius Loiola . Cardinalis Saluiatus postea aliud Collegium instituit huic proximum ad aliquot etiam Orphanos alendos .

S. Machutus, seu ss Bartholomæi, & Alexandro . Pertinet hæc ecclesia ad s. Petrum, sed attributa est à Canonicis huius Basilicæ sacro vsui Confraternitatis Bergomatum , qui ecclesiam hanc miro nitore curant . Habet & hæc suas Reliquias , Indulgentias , & priuilegia .

S. Eustachij fuit à Cœlestino iij. constructa & consecrata , habet aliquot illustres Reliquias, nimirum de Sanguine, Vestimentis, Corona spinea, & ligno sanctissimo Crucis Christi . De cruce ite s. Andreæ, de carbonibus quibus adustus fuit s. Laurentius, & de Reliquijs s. Eustachij, & Theopistæ eius vxoris , & filiorum eorundem Theopisci & Agapiti . Est ecclesia Collegiata, titulus Card. & Parochia . Hic prope Thermæ Neronis , & Alexandri Imp.

S. Ludouici Regis Francorum . Hæc ecclesia ab ipsismet Gal- lis fuit ædificata satis vt videre est egregia structura . Officia hic diuina celebrantur cum eo quo par est splendore . Habet sua priuilegia, & Indulgentias, vt etiam Reliquias de s. Apollonia , & alijs Sanctis . Est hic Confraternitas Medicorum, vt etiam Lotharingorum . Habet suum Hospitale pro Natione adiunctum .

S. Saluatoris huic est proximum sacellum quod habet quotidianas Indulgentias, & frequentatur cum maxima populi pietate .

S. Augustini . fuit à fundamentis instauratum hoc Templum ab Illustriss. Cardinali Gulielmo Rothomagensi , laudatur eius architectura quam dicitur suspexisse Michael Angelus Bonarota . Est hic insignis imago B. Virginis à s. Luca depicta quam idem San-

Atus dicitur tulisse secum quocunque pergeret, ferturq; reperta in eiusdem sepulchro circa eius caput. Sedente Innocentio viij. plurima efficit miracula. Est præterea hic corpus s. Monicæ, s. Augustini matris, huc ab Ostia Tiberina translatum, cuius festa die, vt eiusdem s. Augustini, & s. Nicolai Tolentini, est hic Indulgentia plenaria.

S. Trifonis huic adiacebat ecclesiæ, qua demolita fuit huius Sancti corpus cum omnibus Reliquijs translatum in hanc s. Augustini ecclesiam.

S. Antonij de Padua. Hanc dedicauit Papa Gelasius, multisq; priuilegijs, & Indulgentijs ditauit, est sacra s. Antonio, & s. Vincentio. Est ecclesia Lusitanorum qui habent hic suum Hospitale adiunctum. Est hic sepultus celeberrimus ille Doctor Nauarrus nomine Martinus.

S. Apollinaris. Dicitur olim fuisse Apollinis templum, & ab Hadriano primo sanctiss. Pontifice s. Apollinari dedicatum. Est titulus Cardinalis, & Parochia. Habet Stationem feria v. post Dom. Passionis. Requiescunt hic corpora ss. Eustratij, Mardarij, Eugenij, Orestis, & Auxentij. Attributa fuit hæc ecclesia manente Parochia, & Parochiano à Gregor. xij. alumnis Collegij Germanici, & Hungarici à quibus Officium diuinum peragitur exacte, seruatis Ecclesiæ ritibus & ceremonijs, & Musica eximia, laus sit Patriq; Michaeli Lauretano primo huius Collegij Reçtori, qui id instituit vt adolescentes Germani hic instructissimi ritibus Ecclesiasticis in Germaniam rederent, ibiq; eas obseruarent ad ecclesiæ Romanæ præscriptum.

S. Iacobi Hispanorum. Hæc ecclesia extructa fuit ab Alphonso Paradino Hispano Cucitaten. Episcopo. Habet Indulgentiam plenariam ipso die s. Iacobo sacro, celebrant etiam festum s. Alphonfi Toletani Archiepiscopi. Custoditur ecclesia cum decore. Est visenda processio quam instituunt nocte ante auroram Resurrectionis Domini, quæ miro splendore ac cantus læticia peragitur. Est hic eiusdem Resurrectionis Confraternitas. Habet suum Hospitale adiunctum pro Natione, dotatq; puellas.

S. Mariæ de anima. Est ecclesia Theutonicorum commoda Urbis loco, habet suas Reliquias, duas spinas ex corona spinea Domini, donatas ab Hadriano vj. cuius corpus hic requiescit, eiusq; arma vt loci benefactoris ecclesia fert in fronte, vt Caroli v. Imperatoris Gandauësis cuius Hadrianus fuit præceptor. Habet præterea brachium s. Barbaræ Virg. & mart. vltimo etiam ha-

buit plures Reliquias sibi donatas ab Illustriss. Card. Burghesio, vt nationis Protectore; Est præterea hic sepultus, Cardinalis Encheffordius, solus ab Hadriano creatus Cardinalis, & Andreas Cardinalis Austriacus qui Romam priuatus venerat, & incognitus ad annum Iubilæi, cognitus tandem, fuit à Clemente viij. in Palatium Pontificium traductus, & ab eodem Pontifice sacramenta ecclesiæ æger (ex qua ægritudine occubuit) accepit. Præterea hic est sepultus Cluiæ Princeps, qui etiam ad alium annū Iubilæum Romam venerat sub Gregorio xij. qui Pontifex Principem istum quoque decumbentem ad mortem inuifit. Obijt, tota Vrbe, & Pontifice præsertim condolente. Habet hæc ecclesia quæ à presbyteris nationis celebratur diuinis Officijs quotidie, suum Hospitale adiunctum, fundatum olim ab utroque coniuge Hollando Dordracensi.

— S. Maria Pacis superiori ferme adiacet. Ecclesiæ hæc, adiuncto hoc anno 1614. sacello in capite ecclesiæ egregio, mirum est quantum ornamenti, & luminis acceperit inde, omnibus opus comprobantibus, quod fuit etiam pergratum Pontifici. Frequentatur hæc ecclesia & ob deuotionem Virginis, & ob Indulgentias quoque quas habet, & Missas frequentes & continuas ad populi commodum, quibus etiam aliqui sacerdotes pauperes sustentantur. In festis B. Virginis, vt etiam in Sabbathis Quadrages. est hic Indulgentia plenaria, & à media Quadrages. ad octauam vsque Paschæ sunt hic anni mille, & totidem quadrages Indulgentiarum; suntq; hic plurimæ Reliquiæ quæ in solemnioribus huius ecclesiæ festis in maiori collocantur altari. Habet adiunctum Monasterium Canonorum Regularium. Estq; titulus Cardinalis. Ad ingressum ad læuam sunt hic Sybillæ & aliæ imagines depictæ à Raphaele Vrbinatæ. Xystus iv. ædificauit.

— S. Thomæ in Parione. Consecrata fuit ab Innocentio ij. anno 1139. 22. Decembris, qui eam egregijs instruxit Reliquijs, & inter cæteras brachio s. Damasi. hæ occultatæ, in lucem prodierunt anno 1540. Est hic Sodalitas Scriptorum quibus tota fere abundat hæc Parionis platea, quorum petitioni annuens Pius iv. concessit hanc ecclesiam visitantibus diebus Annunciationis B. Virginis, s. Ioannis Euangelistæ, & s. Nicolai Indulgentiarum plenariam vere poenitentibus, & sacra communione resectis, tota fere instaurata fuit à Mario Cornetano: est titulus Cardinalis, & Parochia.

— S. Mariæ in Vallicella ædificata fuit nostra hac tempestate, id-

circo etiam vulgo ecclesia noua vocatur. Est Presbyterorum Congregationis Oratorij à B. Philippo Nerio instituta præter diuina Officia quæ hic cum decore celebrantur, & administrantur sacramenta confessionis & communionis cum frequentia. Singulis diebus, quod est rerum, habentur ab eisdem presbyteris aliquot sermones ad populum semper, quod mirandum est, frequentem, instituti ad pietatem familiari propiores colloquio, quam incitato dicendi generi, ita tamen vt tangant cor sunt cum fructu. Est hic corpus B. Philippi. seruatur in sacello sane ob pretium lapide visendo.

S. Saluatoris de Lauro, ædificauit eam Latinus Vrsinus Cardinalis egregia satis structura, sed arsit aliquot ante annos. Nunc est instaurata. Habet adiunctum Monasterium Fratrum s. Georgij in Alga. est titulus Cardinalis.

S. Ioannis Florentinorum in via Iulia, est egregie constructa, hoc tandem anno 1614. fuit perfecta præter faciem ecclesiæ. Translata fuere huc aliquot ante annos corpora ss. Prothi, & Hyacinthi. Est nationis Florentinæ, celebrant festum s. Io Baptistæ summa cum frequentia, est Indulgentia plenaria. Est hic quoque Congregatio presbyterorum vbi B. Philippus Nerius aliquando cum suis vixit.

S. Blasij vulgo della Panetta. Est vnita s. Petro. Habet præclaras Reliquias, & præter cæteras, de ligno s. Crucis, de veste B. Mariæ Virginis, de Reliquijs ss. Andreæ, Blasij, Chrisanti, Dariæ, & Sophiæ.

S. Mariæ de Suffragio. Est hic Sodalitas Suffragij pro animabus Purgatorij. Anno 1617. huc ex ecclesia supradicti s. Blasij hæc Sodalitas se transtulit, cum antea ibi multis annis diuina officia persoluisset.

S. Lucia vulgo de cloaca, quod sit prope cloacam publicam. est hic Indulgentia perpetua à plurimis Summ. Pontificibus concessa. Est nobilissimæ Confraternitatis Confalonis, quæ habet hic suum Oratorium proximum. Est hæc Confraternitas antiquissima à 300. annis.

S. Mariæ de Oratione. Est hic Sodalitas Mortis. Est Indulgentia plenaria singulis secundis Dominicis cuiusque mensis.

S. Ioannis Euangelistæ dictæ in Aino, prope Curiam Sabellam. Dicunt in Aino dictam ab Aqua quadam hoc appellatam nomine, quæ in Urbem influebat.

S. Hieronymi de Charitate. Hic est Indulgentia quotidiana,

est

et in hac in signis pictura

est Sodalitatis Charitatis quæ plurimas elargitur eleemosynas . Gregatim hic quoque viuunt aliquot sacerdotes qui sedulo inibi incumbunt in administrationem sacramentorum Pœnitentiæ & Eucharistiæ , iam ab eo tempore quo hic commoraretur Cacciaguerra pius ille vir : hic cœpit suam Congregationem B . Philippus Neri qui hinc transmigrauit ad s . Ioannem Florentinorum vbi & remanserunt sacerdotes gregatim viuentes , & inde ad ecclesiam nouam vbi vita sanctissimæ functus est B . Philippus . Huic adiacet ad latus ecclesiæ s . Catherinæ , vulgo de Rota , quæ est vnita Basilicæ s . Petri . Est Parochia , ad ingressum ad dexteram est egregia pictura .

E regione huius est Templum sanctissimæ Trinitatis olim , nunc s . Thomæ Cantuarien . Habebat Hospitale Anglorum adiunctū , nunc erectum à Greg . xiiij . in Collegio studentium eiusdem Nationis , ex quo prodierunt plurimi qui in Anglia sanguinem pro Ecclesiæ Romanæ defensione profuderunt . Celebrant festum summa celebritate s . Thomæ Cantuarien . qui dicitur hic , cum Romam venisset , commoratus . Regunt Collegium Patres è Soc . Iesu .

S . Laurentij in Damaso . Hæc ecclesia fuit ædificata & aucta ab ipsomet s . Damaso cuius Reliquiæ fuere huc translatae , & hæc ecclesiam ipsemet s . Pontifex donauit Patena aurea lib . 20 . Vase quoque lib . 10 . quinque Calicibus , & totidem coronis . Ferme collapsam instaurauit Cardinalis s . Georgij , instituitq ; sacellum Cantorum . Est titulus Diaconi Cardinalis . Est hic Statio fer . iij . post 4 . Dom . Quadrag . sunt hic corpora ss . Boni , Mauri , Faustini , Iouini , Eupitij , & fratrum eius ; caput s . Barbaræ pes s . Damasi , ex adipe s . Laurentij , & plurimæ aliæ Reliquiæ . Sunt hic tres Confraternitates ; vna sacramenti , quæ est aliarum eiusdem Sacramenti antiquissima , & plurimas elargitur eleemosynas . Altera Conceptionis , quæ in tali die plurimas collocat puellas ; tertia s . Sebastiani . Est ecclesia Collegiata insignis . Habetq ; suum Vicarium perpetuum pro cura animarum quæ pascuntur hic etiã frequenti sacramentorum administratione . Titulum habet nunc Alexander Perettus Cardinalis Montis alti Vicecancellarius , qui successit Alexandro Farnesio item Vicecancellario , incolitq ; adiunctum Cancellariæ Apostolicæ Palatiū . Cernuntur in hæc ecclesia picturæ non contemnendæ latus ad manum dextrā ingredienti per maiorem ianuam pinxit adolescens adhuc Ioseppinus ad læuam Nicolaus Pomaracius è regione aræ maioris Ioannes de Verchis .

SS. Ioannis, & Petronij, est hic Sodalitas Bononienſium, iacet ad latus Palatij Farnesiani.

S. Brigittæ hic in foro Farnesiano. Hic ea habitasse fertur.

S. Catherinæ Senensis, est in platea Iulia, estq; Senensium.

S. Mariæ de Monteferrato. Habet plurimas & Reliquias & Indulgentias, fuit tota instaurata. Dicunt hic celebrant Hispani cum decore & diligentia, ij videlicet Hispani qui pertinent ad Coronam Aragoniæ.

S. Eligij. est Templum paruum, sed egregium, ad Tyberim prope plateam Iuliam est Sodalitatis Auriscum.

ss. Celfi, & Iuliani prope pontē Ælium, siue s. Angeli, in via Depositariorū, quæ Bâchi vulgò dicitur; est hic visenda Reliquia, Pes videlicet s. Mariæ Magdalenzæ. Est Collegiata, & est hic Sodalitas sanctissimi Sacramenti: habetq; suas Indulgentias, estq; Parochia.

S. Mariæ de planctu. Hæc primum appellabatur s. Saluatoris, sed ob miracula quæ hic operatur B. Virgo accepit ab ea nomen. habet Indulgentiam quotidianam. Fuitq; instaurata à fundamētis; habet & suam quoque Sodalitatem. Cogitat eques pius hic instituere Collegiatam, breui perficietur negotium hoc pium.

S. Catherinæ de Funarijs, est egregia architectura ædificata à Card. Cæſio. Habet adiunctum Monasterium vbi aluntur & pietate instruuntur illæ puellæ, quarum castitas facile, nisi ibi admitterentur, periclitaretur vsque ad ætatem nubilem, vel monachalem. B. Ignatius de Loyola pium hoc opus inchoauit. Habet quotidianam Indulgentiam, & in die s. Andreæ plenariam, concessam à Iulio iij.

S. Angeli in foro piscario, olim fuit porticus Iunonis via triūphali. Est ecclesia Collegiata & titulus Cardinalis: habet plurimas Reliquias, nam anno 1562. cum diuoueretur altare maius reperta fuit capsula plena Reliquiarum, & lamina plumbea, hac inscriptione: Hic requiescunt corpora ss. Martyr. Symphorosæ, ac viri sui Zotici, & filiorum eius à Stephano Papa translata. Hæ ss. Reliquiæ ablatiſ nonnullis particulis quæ Tibur ad ecclesiam s. Symphorosæ fuere translata, recondita sunt denuo sub altari maiori. Reliquæ populo ostenduntur bis in anno cum Indulgentia plenaria, die videlicet s. Symphorosæ 18. Iulij, & s. Angeli 19. Septemb. Card. Andreas Perettus ecclesiam nonnihil instaurauit addito laqueari.

S. Nicolai in Carcere, ita dicta est hæc ecclesia, quod hic esset Carcer publicus ille de quo dictum fuit est locus in carcere quod

Tullianum appellatur ex aliquorum sententia . Aiuntq; hic fuisse templum Pietatis ita appellatum à pietate quam filia patri in carcere detento exhibuit, nam cum is damuatus esset vt fame periret, ipsa sub specie inuisendi patris, eum proprio lacte aliquot diebus aluit ; quod cum animaduertissent custodes, rem ad Senatum retulerunt , cui adeo tanta pietas placuit , vt patri noxam & poenam condonauit, & decreuit vt vterque pater & filia deinceps sumptu publico aleretur . Est hæc ecclesia titulus Cardinalis, estq; Statio sabbacho post Dom . 4 . Quadrag . & in die s . Nicolai plenaria peccatorum remissio : suntq; corpora ss . Marci , & Marcellini , Faustini , & Beatricis, costa s . Matthæi Apostoli, manus s . Nicolai , brachium s . Alexij , & plurimæ aliæ Reliquiæ .

S . Mariæ Araceli . Est in monte Capitolino , diciturq; Pop . Rom : pulchris columnis, marmoribusq; ornata , fundata fuit super vestigia templi Iouis Feretrij, quo Romulus olim opima spolia ab hoste reportata appendit , & Augusti Palatij cuius fertur hic fuisse cubiculum indeq; Sibillam ei ostendisse Christum recēs natum, idcirco ad memoriam tanti rei hic Fratres s . Francisci de Obseruantia , qui locum incolunt soliti sunt quotannis egregium præsepe Christi infantis instruere , in eodem met loco vnde infantem prospexit Augustus , qui ab eodem tempore se Dominum appellari vetuit , quidquid sit , talis hic memoria celebratur . In diebus s . Antonij de Padua s . Bernardini, Assumptionis, Natiuitatis, Conceptionis B . Mariæ Virginis, s . Ludouici Episcopi , & in die Circumcisionis habent Indulgentiam plenariam .

Estq; corpus s . Arthemij , & ante chorum visuntur in lapide impressa Angeli vestigia, quando visus fuit s . Gregorio templum consecrante , vel potius tempore eiusdem Pontificis peste Romæ grassante in vertice Castri S . Angeli , & sic vulgò creditur .

Est præterea hic imago deuotissima B . Mariæ Virginis eo modo à s . Luca depicta , quo stetit iuxta Crucem I h s v Filij . Ascenditur ad Templum per 128 . gradus , qui dicuntur sublatis fuisse è Templo Quirini in monte Quirinali .

Monasterium est ex præcipuis, vel præcipuum Fratrum de Obseruantia . Est titulus Cardinalis .

Hieronymus Cancelli Romanus Episcopus Cabilioneñ locum vnde Augustus prospexit infantem Christum in Matris brachij egregijs columnis circumcinxit . Ioseppinus hic pinxit aliquot tabulas in vsum funeris, pictura quæ vulgò dicitur , claro obscura . Mutianus quoque hic tabulam pinxit , Pomarancius alte-

ram sub ista , & S . Hieronymum pinxit Ioannes de Vecchis .

A Capitolio ad lauam versus Montes .

SS. Petri, & Pauli in Carcere Tulliano, sunt qui contendunt nō hunc esse Carcerem Tullianum, sed S. Nicolai in Carcere, vt ibi diximus. Hæc ecclesia est ad radices Capitolij, consecrauit eam S. Syluester, nam hic detenti fuere in vinculis SS. Petrus & Paulus. Qui cum baptizare hic vellent carceris huius custodes Processum, & Martinianum ad fidem ab eis conuersus, ecce tibi diuinitus & miraculosè fons erupit è terra, cuius aquam hætenus potant deuotionis causa fideles Christiani.

Quotidie habet Indulgentiam 1200. annorum, & tertiæ partis peccatorum, & festiuis diebus duplicatam.

Est hic forma capitis S. Petri cum in parietem illideretur.

Huic ecclesiæ imposita est ecclesia à fundamentis extructa à fabris lignarijs in honorem S. Iosephi.

S. Martinæ fuit olim templum Martis fuit anno 1588 concessa pictoribus, iccirco eam S. Lucæ dedicarunt, cuius Sancti habebant Templum prope Sanctam Mariam Maiorem, quod Sixtus V. ad complanandum loci ascensum, deiiciendum curauit.

S. Hadriani in foro Romano, fuit olim ærariū Pop. Rom. Honorius, S. Hadriano dedicauit. Habet corpora ss. Marij, & Marthæ, & ex reliquijs S. Hadriani. Anno 1614. fuit aliqua ex parte instaurata à Fratribus Redemptionis captiuorum, qui Monasterium hic incolunt. Inuenta autem fuere hæc SS. Corpora anno Domini 1217. sedente Papa Gregorio II. sub maiori altari, qui idem Pontifex tunc eandem ecclesiam instaurauit.

S. Laurentij in Miranda, fuit olim porticus Imperatoris Antonini Pij, & Faustinae eius Coniugis. Pharmacopolæ hic habent suum Oratorium pro eorum sodalitate, qui egregium hoc Templum exstruxerunt.

SS. Cosmæ, & Damiani olim templum Romuli, & Remi. Hæc est vetusta ecclesia à Felice iiij. anno 526. dedicata. Hic mirum dictu cum de eius sanctitate ambigeretur anno 1582. sub Gregorio xij. repertum fuit corpus S. Felicis I I. papæ, & mart. pri die eius die, quo eius festum olim in antiquis Martyrologijs celebrabatur hac inscriptione, *Hic requiescit S. Felix papa, & martyr.* Fuerunt item reperta corpora ss. martyrum Marci, & Marcelliani, & Tranquillini presbyteri, & paucis post hos diebus, item re-

perta fuere hic corpora SS. Marci, Abundij presbyteri, & Abundantij diaconi, sub peruetusto altari sub cornu Euangelij, Erat tabella marmorea signo crucis, & hac inscriptione notata, *Hic requiescit S. Habundius presbyter, & Monachus, & Mart.* sub cornu Epistolæ altera tabella eodem signo, & hoc titulo inscripta. *Hic requiescit S. Habundantius Diaconus, & Martyr.* Hæc duo deinde corpora sequenti anno concessu Gregorij eiusdem translata fuere solenni omnium Ordinum agmine in ecclesiam nomini Iesu, extructam ab Alexandro Card. Farnesio relicta hic integra tibia, & quatuor officulis S. Abundij, & brachij S. Abundantij.

Hanc ecclesiam cum Felix iiij. atauus S. Gregorij dedicasset, idē S. Gregorius postea instaurauit. Sunt hic corpora item ss. Cosmæ, & Damiani. Est statio hic feria v. post Dom. 3. Quadrages. & est titulus Cardinalis. Habentq; hic adiunctum Monasterium Fratres ex Tertij Ordinis S. Francisci.

S. Mariæ nouæ. Est prope Arcum Titi. Hanc S. Leo iiij. ædificauit, instaurauit autem Nicolaus v. vel (vt alij volunt) Ioannes vij. & idcirco appellata fuit s. Maria noua, cum primū in antiquo diceretur. Verum paucis ab hinc annis fuit iterū instaurata. Nunc hoc anno superiore addiderūt ei pulchrum porticum cum egregia facie ecclesiæ expensis Monachorum Montis Oliueti, qui Monasterium adiacens incolunt. Hic etiam sub Gregorio xiiij. reperta fuere corpora SS. Nemefij diac. Lucillæ virg. Symphronij, Olympij, Tribuni, Exuperiæ eius Coniugis, & Theoduli eorū filij hic à Gregorio v. recondita.

In sepulchro ante altare maius cancellis septo iacet corpus S. Franciscæ Romanæ, quæ ab hoc præsentī Pontifice Paulo V. anno 1608. præsentē Pop. Rom. fuit in Sanctorum numerum relata.

Cernitur hic etiam ad latus arce maioris egregium monumentum quo ostenditur reditus è Gallia Romam Gregorius xj. Est hic etiam imago B. Virg. quæ fertur à S. Luca depicta, & è Græcia ex Vrbe Troade Romam ab Angelo Frangipanio illustri equite transportata, quæ ardente ecclesia tempore Honorij i. i. perstitit illæsa. In eadem hac ecclesia, quæ est vna ex antiquis Cardinalium Diaconijs. Lapis visitur in quo nota genuflexionis S. Petri cum genuflexus orans Simonem Magum è sublimi aere deiecit.

S. Clementis interiacet inter amphitheatrum, & S. Ioannem Lateranensem, Sunt hic corpora s. Clemētis pape, & s. Ignatij mart. qui

qui hic prope in amphitheatro fuit leonibus obiectus. Hic in
eius porticu iacebat olim s. Seruulus paralyticus cuius meminit
s. Gregorius in Dialogis. Estq; hic eiusdem s. Seruuli corpus
in sacello reconditum, suntq; plurimæ aliæ Reliquiæ, quæ in die
stationis, quæ est feria 2. post 2. Dom. Quadrag. exponuntur,
& in die s. Clementis, in qua est hic plenaria peccatorum remis-
sio, & quotidie sunt 40. anni, & totidem quadragenæ. Estq; ti-
tulus Cardinalis, incolunt Monasterium proximum Fratres qui
dicuntur s. Ambrosij, & vulgo s. Clementis.

Inter hoc Templum, & s. Ioannem Lateranum est ædícula par-
ua dicta s. Mariæ Imperatricis, quæ imago fertur allocuta s. Gre-
gorium, & ipse Pontifex concessit dicentibus ter orationem Do-
minicam, & salutationem Angelicam, Indulgentiam 16. annorū;
estq; Capituli s. Ioannis Lateranens.

SS. Quatuor Coronatorum est hic prope s. Clementē ad dex-
teram in monte Cælio, Honorius j. ædificauit, collapsam fere re-
stituit s. Leo iv. instaurauit deinde Paschalis ij. Sunt hic plurimæ
ss. corpora nimirum quatuor Coronatorum Seueri, Seueriani,
Carpophori, & Victorini, item Claudij Nicostrati, Simphoriani,
Castorij, & Simplicij, qui quod essent egregij sculptores, idcirco
hic merito habent Sculptores suam Sodalitatem. Sunt hic præte-
rea corpora 27. Martyrum. Erat hic quoque reliquia s. Cæcilix.
est titulus Cardinalis. Habetq; stationem feria ij. post 4. Dom.
Quadrag. Monasteriū adiunctū amplificauit Pius iv. vbi aluntur,
& educantur puellæ orphanæ, donec vel Deo ibidem cōsecrentur,
vel in matrimoniū collocentur. Hic castra Missenatiū quondam.

SS. Petri, & Marcellini, hæc item ecclesia est inter amphithea-
trum, & s. Ioannis. Constantinus Magnus ædificauit, plurimisq;
donis fertur auxisse, nimirum patena aurea lib. 34. candelabris
item inauratis quatuor pedum 12. singulis, tribus calicibus au-
reis gemmis ornatis, & argenteo vno lib. 200. vase item aureo
lib. 20. Collapsam restituit Alexanet iv. cum prius Greg. iij.
eam instaurasset. Sunt hic Reliquiæ ss. Petri, & Marcellini, &
aliæ vt in lapide marmoreo ibi notantur. Habet stationem sabbat-
ho post 2. Dom. Quadrag. Est Capituli s. Ioannis Lateran.

S. Matthæi in Merulana, est inter s. Ioannem Lateranum, & s.
Mariam maiorem. In die s. Matthæi est hic Indulgentia plena-
ria, & quotidie hinc anni mille & totidem quadragenæ, & 7. pars
remiss. peccatorum. Est hic imago B. Virginis miraculis illu-
stris. Estq; titulus Card. incolunt locum Fratres s. Augustini.

S. Petri ad Vincula. Hanc ædificauit Eudoxia Imperatrix, seu potius restituit ciuili bello destructam tum cum s. Petri Vincula Hierosolymis Romam attulit, nam tum primum s. Petro fuit dicata. Hæc vincula Romanus Pontifex coniunxit cum Romanis, quibus s. Petrus Romæ fuerat vinctus, & reperit vtraque omnino conuenire. Instauratam ab Imperatrice, Pelagius Pontifex consecrauit, condiditq; ibi corpora ss. Machabæorum, & hæc ipsa nec vincula ab Imperatrice Hierosolymis Romam allata vnâ cum vinculis Romanis; idq; Calend. Augusti, qui deinde dies Aug. sto primum Cæsari sacer s. Petri vinculis cessit. quo die hic est Indulgentia plenaria ab eodem Pontifice concessa. Sunt hic plurimæ præterea Reliquiæ inter cæteras pars Crucis s. Andree. Est hic statio fer. ij. post Dom. i. Quadrag. & fer. ij. post Penthec. Sixtus iv. vetustate collabentem instaurauit. Iulius ij. eius nepos porticum extruxit, & egregium suum monumentum vnâ cum Mosis statua à Michaelæ Angelo Bonarota sculpendum curauit, opus sane visendum. Est titulus Cardinalis Monasterium adiunctum incolunt Canonici Regulares quibus Templi cura incumbit.

S. Laurentij in Paneperna est in monte Viminali constructa super vestigia seu monumenta Palatii Decij Imperatoris. Locus celebris ob martyrium s. Laurentij qui hic fuit in craticula adustus, cuius est hic brachium, & pars craticulæ, & aliquot carbones quibus fuit vstus. Est præterea hic sepulchrum s. Brigittæ virg. cuius corpus fuit in Scotiam eius patriam translatum relicto hic eius brachio, sunt hic corpora ss. Crispini, & Crispiniani, & plurimæ aliæ Reliquiæ. Estq; hic Monasteriū Monialium s. Francisci. Est statio feria v. post Domin. i. Quadrag. est titulus Cardinalis. Visitur hic magni illius Card. Sirletti sepulchrum.

S. Agathæ fuisse dicitur hæc domus materna s. Gregorii, eaq; consecrauit ipse Pontifex, & quod fuerat ab Arrianis infecta inter consecrandum porcus niger, vt refert ipse s. Greg. fuit visus è templo inter pedes adstantium egredi. Hic schola Gothorū erat.

S. Laurentius in fonte, vel in carcere, est inter s. Pudentianam, & s. Petrum ad vincula, hic detenebitur in carcere s. Laurentius, & cum hic vellet baptizare s. Hyppolitum à se conuersum fons diuinitus erupit è terra qui etiamnum scaturire cernitur. Eius curam habent Fratres s. Petri ad Vincula.

S. Mariæ de Montibus. Hic est deuotissima imago B. Virginis miraculis clarissima, coepit edere hæc miracula anno 1580

26. Aprilis. Ab eo tempore à quo cœpit nunquã desijt frequen-
tari, sed in dies aucta populi deuotio, erat enim fenile vbi diutius
latuit inter fenum hæc deuotissima imago, donec placuit Beatiss.
Virgini eam manifestare in suam & Dei gloriam, & plurimarum
animarum salutem, nam locus non ita honeste incolebatur.

S. Pudentianæ . erat domus Pudentis Senatoris patris ss. virg.
Pudentianæ, & Praxedis, vbi s. Petrus primum cum Romam ve-
nit fuit exceptus hospitio, & sacrum fecit in sacello ad latus aræ
maioris. Hic celebrans in eodem sacello liberat animam è Pur-
gatorio, & in sacello olim s. Pastoris cuius quondam erat titulus
(dicebatur enim titulus Pastoris) est puteus in quem condiderunt
sanguinem 300. saltem Martyrum. quem collegere sanctissimæ
Sorores Pudentiana, & Praxedes. In hoc eodem sacello quod po-
rtea egregie exornauit Henricus Card. Caietanus titularis huius
ecclesiæ, olim celebrans sacerdos dubitauit de veritate corporis
Christi in Eucharistia, quocirca ad declarandam veritatem tanti
mysterij, hostia ex eius manibus elapsa seu profiliës ad cornu aræ,
deinde in terram, reliquit signa ac si fuissent sanguine infecta, vi-
situr adhuc crate ferrea inclusum signum. Idem Card. Caietanus
ecclesiã hanc eandẽ vt sacellum instaurauit, sacellũ sane est visen-
dum lapidibus pretiosis, quam eandem ecclesiam iam olim à Pio j.
consecratã instaurauit Simplicius. Hic dicebatur Vicus Patricius.

Est hic Statio feria iij. post Dom. 3. Quadrages. Estq; titulus
Cardinalis. Habetq; quotidie Indulgentia annorum 3000. & to-
tidem quadragenas ac 3. partem remissionis peccatorum. Sunt
in eius cœmeterio ossa 300. martyrum. Superioribus annis fuit
concessus locus Monachis s. Bernardi, qui sub initium Pontifica-
tus Sixti v. Romam è Gallia appulere. Hic erant olim Thermæ
Nouariani, & Thimotinæ.

S. Viti in Macello, est prope arcum Galieni, diciturq; arcus s.
Viti. Sunt hic ex Reliquijs eiusdem Sancti, vbi conficitur oleum
quo curantur ij quos momorderunt canes in rabiem versi, vescen-
tes pane in hoc oleo tincto, vel pane hic benedicto, & in lapide
crate ferrea cincto occisi fuere innumerabiles sancti Martyres.
quorum ingens numerus hic ad hunc arcum fuit mactatus. Habet
in die s. Viti Indulgentiam 6. millium annorum & totidem qua-
dragenas: estq; titulus Cardinalis.

S. Iuliani, sunt hic Reliquiæ eiusdem sancti, & s. Alberti, quo-
rum meritis consecratur hic aqua salubris valde laborantibus fe-
bri, vel alia infirmitate. Est primus locus quem Romæ posside-
runt

runt Fratres Carmelitæ . estq; sedes eorum Prouincialis nam Generalis residet ad s . Mariam Transpontinam . est hic deuotissima imago B . Virginis .

S . Eusebij è regione s . Iuliani . sunt hic aliqua sanctorum corpora Eusebij, videlicet & Orosij presb . Vincentij Romani, & Pauli . Reliquiæ item ss . Andreæ , Matthæi , & Bartholomæi Apost . Stephani Papæ, & s . Helenæ . Est præterea hic pars freni Constantini confecti , ex vno è clauis D . Nostri , & de columna ad quam fuit flagellatus , & de eius monumento . Est hic statio feria vj . post Dom . 4 . Quadrag . Incolunt Monasterium adiunctum Fratres Cœlestini qui ecclesiam instaurarunt , addito egregio choro affabrefacto è ligno inciso . Est titulus Cardinalis . Habet etiam suas quotidianas Indulgentias dicuntur esse 6454 . & totidem quadragenæ .

S . Bibianæ , locus celeberrimus ob interfectos martyres ad Vrsu pileatum , ita enim locus olim nominabatur . nunc s . Bibianæ . Simplicius Papa ædificauit in via Lauicana , Honorius iij . instaurauit , & consecrauit in honorem istius Sanctæ , concessa Indulgentia trium annorum & totidem quadragenarum singulis annis in die consecrationis ecclesiam hunc visitantibus : incidit autem in diem 3 . Martij qui tunc erat fer . vj . ante Dom . Pass . statuitq; celebrandam tertiam die ante ipsam Dom . Passionis . Plantauit hic B . Bibiana herbam qua in puluerem redacta curantur morbo caduco laborantes . Est hic Cœmeterium inter duos lauros in quo sepulta fuere quinque millia Martyrum exceptis paruulis , & mulieribus . Habet Indulgentias amplas præcipue in die omnium Sanctorum quo dicuntur esse 6000 . & quotidie 3000 . In die s . Bibianæ exponitur eius caput argento inclusum .

S . Martini dicti in Montibus . est in monte Esquilino , ædificauit eam Constantinus Magnus , sed instaurauit , & s . Martino Episcopo dedicauit Simmacus papa . statuitq; super altare maius tabernaculum argenteum lib . 126 . sunt hic Reliquiæ ss . Pontifici Syluestri , Martini , Fabiani , Stephani , & Sotheris , Asterij quoque Cyriaci , & aliorum , vt constat ex lapide inciso ad latus dextrum Chori quas huc transtulit ex Cœmeterio Priscillæ Sergius papa iij . cum ecclesiam hanc à fundamentis restituisset . Monasteriumq; construxit quod incolunt Fratres Carmelitæ , dedicauitq; hanc ecclesiam ss . Syluestro , & Martino Pont . s . Leo iv . eius successor pingendam curauit . Diomedes Card . Carafa iterum instaurauit s . Carolus Card . Borromæus sub Pio iv . laqueari ornauit . Pa

Izottus Card. huius sancti Borromæi amicus Chorum restituit & templi ianuam. Leguntur hic carmina laudata quidem & cōposita à s. Damaso Papa. Habet stationem fer. v. post Dom. iv. Quadrag. quam ei restituit Paulus iv. Est titulus Cardinalis.

S. Praxedis non longe distat à s. Maria maiore. Est hic sub altari maiori corpus s. Praxedis. Est puteus item crate ferrea cinctus ad pedem ecclesiæ in quo est sanguis plurimorum ss. Martyrum spongia ab ipsa s. Praxede collectus. In sacello autem quod appellatur hortus paradisi, & libera nos à penis inferni est insignis illa reliquia nimirum pars columnæ ad quam D. N. fuit flagellatus Ioannes Cardinalis Columna Romam Hierosolymis asportavit. Sunt hic in altari condita corpora ss. Valentini, & Zenonis. In medio sacelli sub rotundo illo lapide condita sunt corpora ss. 40. Martyrum inter quos sunt vndecim Summi Pontifices, & hic celebrans liberat animam è Purgatorio quod cōcessit Paschalis i. qui dicitur hic celebrasse s. Missas pro anima defuncti, & vidisse postea illam deferri à B. Virgine in conspectū omnipotentis Dei, ut testatur pictura antiquissima in sacelli pariete. Ille ipsemet Pontifex ecclesiam hanc dedicavit, & sub altari maiori corpus s. Praxedis collocavit, s. Carolus Card. Borromæus huius ecclesiæ titularis hic diutius incoluit, ecclesiamq; instauravit, fuitq; exemplar alijs Cardinalibus in suis titulis idem faciendi. Est hic statio fer. ij. maioris hebdomadæ, & quotidie sunt hic Indulgentiæ annorum ducentorum millium, & totidem quadragenarum, præter remissionem tertiæ partis peccatorum. Alij aiunt esse duodecim millium. suntq; plurimæ aliæ Reliquiæ quæ in die Paschatis populo ostenduntur: inter quæ est vas plenum sanguine Martyrum ab ipsa Sancta collecto videturq; recens fusus. Incolunt Monasterium adiunctum Monachi Vallis umbrosæ, qui dicunt originem à s. Ioanne Gualberto. est ecclesia parochialis. estq; lapis ad finem ecclesiæ in quo decubuit corpus s. Praxedis.

S. Antonij non procul hic distat, habet Indulgentiam plenariam ipso die s. Antonij, estq; eo die frequentissimus populi concursus, ducuntq; quotquot habent suos equos, mulos, & asinos, offeruntq; suas candelas, fitq; amplissima eleemosyna. Incolunt locum Fratres s. Antonij ex Vienna Galliæ Vrbe, habentq; hospitale quod vnà cum ecclesia extruxit Petrus Cardinalis Capoccius. Hic quidam iurans falsum ad altare s. Antonij igne fuit consumptus qui vocatur vulgo s. Antonij, ut ex appensa tabella

constat. Superioribus annis ecclesiam instaurarunt, vitamq; s. Antonij picturis expresserunt.

— S. Quirici. Est iuxta turrim Comitum. estq; titulus Cardinalis, habetq; stationem fer. iij. post 5. Domin. Quadrag. plurimasq; Reliquias; superioribus annis fuit instaurata eleuato pavimento; est Collegiata.

— S. Sulannæ. Est in Monte Quirinali, sunt hic corpora eiusdem sanctæ, & Sabini eius patris, & Felicis sororis condita in confessione, seu vt vocant martyrio egregio constructo à Cardinali Rusticuccio, qui etiam Templū hoc pulcherrime instaurauit. Adiunctum fuit Monasterium Sororum s. Bernardi huic ecclesiæ tempore Sixti v. qui opus promouit, vt eius soror D. Camilla, & hodie prosequitur Card. Mons altus eius nepos. Camilla enim instituit hic sacellum & redditibus auxit, ad collocandas etiā quottannis puellas nobiles. Est titulus Card. habetq; stationē sabbatho post Dom. 3. Quadrag. Habetq; plurimas reliquias, & inter cæteras de ligno sanctiss. Crucis. estq; parochia. Hic alta semita.

S. Vitalis est ecclesia antiqua, & ex titulis antiquioribus Cardinalium, sed quoniam fuit tempore Clem. viij. eius concessus adiuncta Patribus Societatis Iesu, quod adiaceat eorum Nouitiatui, fuit ei ablati titulus, qui deinde Patres ecclesiam vetustate obductam eximie instaurarunt, picturisq; exornarunt, adiunctis Templo ianuis ob sculpturæ artificium visendis. Habet & suas Reliquias, & stationem fer. vj. post 2. Dom. Quadrag. Instaurauerat olim hanc ecclesiam Sixtus iv. Innocentius vero Primus dicitur eandē olim multis locupletasse redditibus existimatur propterea loca circumiacentia possedisse.

— S. Andreæ est Templum Nouitiorum Patrum Soc. Iesu, est hic corpus B. Stanislai Kostkæ adolescentis nobilis Poloni, miraculis illustris, vt illustris olim genere & virtutibus. Habent suas quoque Reliquias.

— S. Constantiæ. Distat miliare ab Vrbe via Numentana, erat olim templum Bacchi egregia forma rotunda duplici columnarum ordine constructa. Alexander iv. dedicauit eam ecclesiam s. Constantiæ virg. Constantini Imperatoris filiæ cuius virginis corpus hic fuit reconditum. Estq; hic sepulchrum porphyretico ex lapide, vulgo dicitur Bacchi, opus visendum. Duobus fere ab hinc annis quidam æger decumbens grauitè se virgini Constantiæ commendauit, & statim pristinæ fuit restitutus valetudini. sane talem gratiam præstitit illa quæ hic à s. Agnetè lepra fuit libe-

liberata. Quam ob causam huic sanctiss. virg. Agneti Templum proximum construxit, vbi eius corpus, & s. Emerentianæ virg. est conditum, quæ ramen sacratissima corpora Cardinalis Sfrondatus qui ecclesiam instaurandam suscepit (cœptam instaurari ab Alexandro Cardinali Medices qui fuit Leo xj.) humo sustulit ad honorificentius ea condenda, vt ea recondidit anno superiori Paulus V. reposito corpore seu Reliquijs s. Agnetis in altari in capsâ argentea à se instructa. Adiunctum Monasterium incolebât olim Moniales; sed fuerunt in Urbem translata. Hoc Templû s. Agnetis construxit Constantinus petente Constantia eius filia. & hic Constantia Constantini eiusdem soror fuit baptizata.

S. Mariæ Angelorum. Est in monte Viminali, locus olim alta semita dicebatur. Hic in Thermis Diocletianis hanc ecclesiam dedicauit Pius iv. 5. Augusti 1561. in honorem B. Mariæ Virg. Angelorum, deditq; locum Pop. Rom. libentissime assentiente Monachis Carthusianis quos huc sancta Cruce in Hierusalem vbi prius habitabant transtulit, attributis huic eorum ecclesiæ iisdem priuilegijs, stationibus, & Indulgentijs quibus ibi fruebantur in s. Cruce præter Indulgentiam plenariam quam concessit hanc eorum ecclesiam visitantibus diebus Natiuitatis B. Virginis, Purificationis, Assumptionis, & Dedicationis dictæ ecclesiæ. Est hic statio sabbatho post Dom. 3. Quadrag. quo eodem die est in s. Susanna. Est titulus Cardinalis. Ad has Thermas ædificandas 40. millia Christianorum incubuerunt 14. annis.

A Capitolio ad dexteram Montis versus.

S. Mariæ liberatricis, vel libera nos à pœnis inferni hic fertur fuisse Draco qui pestifero suo statu totam inficiebat Urbem, sed occluso eius antro à s. Syluestro, & sanctissimo Crucis signo ob-signato cessauit infectio. Idem s. Pontifex hanc deinde ecclesiam consecrauit, & quotidie concessit Indulgentiam 11. millium annorum eam deuote visitantibus.

S. Mariæ de Consolatione. Hic est deuotissima Imago B. Virginis è veteri loco in altare maius superioribus annis translata, quo eodem tempore ecclesia fuit instaurata. est hæc Imago miraculis illustris. Dicitur autem Consolationis, quod Beatiss. hæc Virgo consoletur ægrotos pro quibus habet ecclesia Hospitale cōiunctum, cui præsunt nobiles Romani, vbi potissimum curantur vulneribus affecti. Domin. 2. Iunij est in hac ecclesia Indulg. plenaria concessa à Sixto iv.

s. Ioannis Decollati. Hanc ecclesiam egregie constructâ edificauit natio Florentina. Hic est Sodalitas Misericordiæ ita appellata quod susceperunt sepeliendos omnes qui vltimo supplicio afficiuntur; quare etiam ipso die s. Ioannis decollati vnum tali supplicio condemnatum liberant à morte, quo etiam die est hic Indulgentia plenaria. Habent pulcherrimum Oratorium adiunctum pro eadem natione.

s. Eligius hic est Societas Fabrorum ferrariorum.

s. Anastasiæ: Est ex antiquioribus ecclesijs. Habet stationem ter in anno fer. iij. post Dom. 1. Quadrag. die Natalis Domini ad auroram, & fer. iij. post Penthec. Præter alias Reliquias est hic calix s. Hieronymi, cuius eiusdem sancti dicitur à quibusdam fuisse titulus. saltem videtur hoc in loco s. Doctor habitasse. Est titulus Cardinalis. paucis ab hinc annis eum instaurauit addita porticu, & facie ecclesiæ Cardinalis de Royas Archiepiscopus Toletan. eius titularis. Ibi legitur tabula Reliquiarum.

s. Maria in Porticu. Hic est deuotissima Imago B. Virginis, è cælo fertur Angelorum opera allata Gallæ Symmachi Patritij Romani ac Consulis filix lætissimæ, & pietate ac nobilitate claræ fœminæ, Ioanne j. sanctissimo viro qui imaginem reuerenter suscepit, Gregorius deinde vij. hanc Gallæ eiusdem ædem consecrauit, imaginemq; in altari reposuit. Obtinuerunt hanc ecclesiam paucis ab hinc annis presbyteri gregatim viuentes, qui Luca in Vrbem aduenerunt, qui etiam duobus circiter ab hinc annis ecclesiam B. Virg. Assumptæ dedicatam instruxerunt prope montem Quirinalem retro fontem aquæ virginis, & anno superiore susceperunt instituendam iuuentutem Scholæ piæ ita appellatæ, quod gratis absque mercede pueros præcipue tenues instituant. Incoeperat opus pium aliquot ante annos probus iuuenis M. Antonius de Archangelis qui è Scholis Collegij Romani prodierat, adhibita opera aliquot piorum virorum. est opus sane laudandû, vtileq; Vrbi futurum.

s. Gregorij olim s. Andreæ; est locus visendus ob pietatem istius sanctissimi Pontificis, qui hic in Monasterio s. Andreæ Monachus fuit. fertur fuisse domus eius paterna. Est hic mensa ad quam Angelum loco cuiusdam pauperis ad prandium adhibuit. Loca hæc vbi ista pietatis opera acciderunt distinxit, & egregie instruxit pijssimus, & antiquitatis ecclesiæ studiosus Cardinalis Baronius, cum ante eum Card. Saluiatus coepisset locum instaurare. Successit Baronio, qui modo loco præest, Card. Burghesius,

is locum egregie etiam exornare prosequutus est. Est in hac ecclesia altare in quo s. Gregorius celebrans liberauit animam è Purgatorio, quocirca celebris est hæc ecclesia mortuorum suffragijs, & tota octaua diei fidelium Defunctorum à maxima populi frequentia inuisitur. estq; plenaria peccatorum remissio & Indulgentia. Præter alias Reliquias habent brachium s. Gregorij, & tybiam s. Pantaleonis mart. Monasterium incolunt Monachi Camaldulenses qui tamen ob aeris nunc inclementiam, non ibi perpetuo degunt, sed habent locum intra Urbem s. Antonio sacrum.

ss. Ioannis, & Pauli. est in monte Cælio. Sunt hic corpora eorundem ss. martyrum Ioannis & Pauli, quæ anno 1573. instaurante ecclesiam Illustriss. Card. Nicolao de Pelue eius titulari reperta fuere in pariete è regione aræ in medio, & iussu Greg. xij. qui ea inuisit collocata fuere in ara noua relictis in pariete capitibus. Sunt præterea corpora ss. plurimorum vt ibi videntur descripti. Est præterea lapis in quo decollati fuere hi sancti, & plurimæ aliæ reliquiæ nimirum ss. Stephani, Syluestri, Nicolai, Chrisanti, & Dariæ, &c. Instaurarunt eandem ecclesiam Card. Antonius Caraffa, & postea Augustinus Cusanus, qui addidit laquear. Est titulus Cardinalis, & est statio fer. vj. hebdom. 1. Quadrages. Hic locus est iuxta Curiam Hostiliam.

S. Maria in Domnica. Est titulus Cardinalis. denominatur etiam à Nauicula, quæ cernitur ante ianuam templi. Est hic statio Dom. 2. Quadrages. in Cælio monte est sita.

S. Stephani rotundi, ita dicta à rotunditate Templi, est in monte Cælio. fuit olim templum Fauni. Simplicius j. dedicauit s. Stephano protomart. Instaurauit Nicolaus v. est titulus Cardinalis. & statio est hic fer. vj. post Dom. 5. Quadrag. & ipso die s. Stephani. sunt hic corpora ss. Primi, & Feliciani, & ex reliquijs plurimarum Sanctorum. Erat olim Fratrum Heremitarum s. Antonij Magni Hungarorum, quibus deficientibus, Greg. xij. vniuit Collegio s. Apollinaris Germanico. quod voluit propterea appellari Collegium Germanicum, & Hungaricum. P. Michael Lauretanus primus huius Collegij Rector, vir Ecclesiasticæ antiquitatis amantissimus martyria hic ss. Martyrum ab initio nascentis ecclesiæ circumquaque depingenda curauit.

S. Georgij. Est hic statio fer. v. post Cineres 2. Quadrages. estq; titulus Cardinalis. & est hic item caput s. Georgij, & ferum lanceæ cum parte eius vexilli, & plurimæ aliæ reliquiæ.

S. Sixti, non longe distat à s. Gregorio, fuit ecclesia hæc dota-

ta ab Innocentio iv. estq; titulus Card. Est hic statio fer. iv. post Dom. 3. Quadragesimæ: suntq; hic corpora ss. Pontificum & mart. Sixti, Zephirini, Lucij j. & ij. ss. item Luciani, Feliciani, Antheri, Maximiani, Iulij, Paternij, & Bacocerij; sunt præterea multæ reliquæ, vt de capillis B. Mariæ Virg. de veste s. Dominici, qui & ipse hoc Monasterium incoluit. De velo, & mamilla s. Agathæ: de Reliq. s. Martini, Agapiti, Andreæ, Petri, Laurentij, & Stephani, & plurimorum aliorum. Est hic imago B. Virginis vna ex ijs quas fertur s. Lucas depinxisse. Incolunt Monasterium Patres Ord. s. Dominici, quod habuerunt iam ab ipso tempore s. Dominici qui etiam hic aliquot edidisse dicitur miracula. Incoluerunt aliquando Moniales eiusdem Ordinis. Est locus visendus ob deuotionē etiā talis Sancti, & Patriarchæ Ord. s. Sabinæ olim templum Dianæ: est in monte Auentino, estq; titulus Cardinalis: est statio prima die Cinerum antiquissima instituta à s. Gregorio Papa stationum promotore, si non institutore; tēpore Coelestini eam presbyter Illyricus Paulus nomine instaurauit. Ferunt fuisse domum ipsius s. Sabinæ: tēpore Honorij iij. fertur hic habitasse Pontifex, & ædes has seu Palatio suum dedisse Honorius idem s. Dominico, cuius etiam Ordinem confirmauit: sunt hic corpora ss. Sabinæ, Alexādrī, Euentij, & Theoduli, plurimæq; aliæ Reliquiæ vt coronæ Domini, arundinis pars qua Caput eius fuit percussum. De veste s. Dominici, de sepulchro B. Virginis, pars crucis s. Andreæ, costa vnius Innocentis; de reliq. Apost. Petri, & Pauli, Bartholomæi, Matthæi, Philippi, Iacobi, ss. Ioannis Chrysostomi, Cosmæ, & Damiani, Apollinaris, Stephani protomart., Laurentij, Vrsulæ, Margaritæ, Christophori, Hieronymi, Iuliani, Gregorij papæ, Martini, Sebastiani, Cæcilie, Catherinæ, Antonij Abb. s. Mariæ Ægyptiacæ, & de particula s. Crucis in cruce inclusa. Lapis autem ille niger appensus ad altare maius iniectus fuit à dæmone in s. Dominicum orantem ibidem, sed absque læsione vlla Sancti fuit confractus. Est item hic arbor malorum aureorum ab ipso s. Dominico plantata, cuius folia in die Cinerum, quando hic est statio, & alias plurimis ex deuotione distribuuntur. Hic etiam in hoc Temple sacellum exædificauit egregium Fr. Hieronymus Bernerius Cardinalis Asculanus, nam à Priore huius Monasterij fuit in Cardinalem à Sixto v. assumptus petente Cardinale Alexandrino Pij vnepore. Monasterium incolunt Fratres s. Dominici ex Congregatione Lombardiæ.

S. Alexij . est in eodem monte Auentino olim dicebatur s . Bonifacij cuius hic corpus , vt Hermetis mart . est reconditum sub altari maiori . Fuit hæc ipsa domus paterna s . Alexij : seruant adhuc scalam sub qua in propria domo suis incognitis delituit 17 . annis . Est præterea deuotissima hic imago quæ dicitur Edessæ cū ibi peregrinatur idem s . Alexius , allocuta ianitorem vt ecclesiam Beato eidem ingredi cupient aperiret . Frequentius enim ipse Sanctus ad hanc eandem imaginem preces fundebat . Est hic plenaria Indulgentia ipso die s . Alexij , & quotidie 100 . annorum , totidemq; quadragenarum . Incolunt Mocasterium adiunctum Fratres s . Alexij .

S . Priscæ . Est in monte Auentino eodem , fuit hic olim tēplum & ara Herculis ab Euandro constructa . Dicitur hic etiam habitasse s . Petrus , & docuisse , & baptizasse Christianos , qui idem Apostolus etiam hic s . Priscam virg . & mart . baptizauit . fere vetustate collapsam rexdificauit Calixtus iij . sed anno Iubilæi magnificentissime eam instaurauit , vt videmus addita habitatione commoda Benedictus Cardinalis Iustinianus cuius erat titulus . Est hic statio fer . iij . maioris hebdom . Requiescunt hic corpora ss . Priscæ eiusdem , & Aquiliæ eius matris , & Aquili presbyteri . & martyris . Est præterea stola s . Petri , & vas quo baptizauit s . Priscam , & alios Christianos , historiam sacram huius Templi complectuntur carmina ibi descripta .

S . Sabæ Abbatis . Est in eodem monte , fuit olim Abbatia , hodie est vnita Collegio Germanico s . Apollinaris . Est hic fons vbi est scapularium s . Sabæ vnde emanat mira virtus sanandi præter alias infirmitates fluxum sanguinis . Est hic sepulchrum in quo fuere condita corpora Imperatorum optimorum patris , & filij , (quibus tantum deerat , quod est totum , vera Christi cognitio) Vespasiani videlicet , & Titi , hic dicebatur delitiæ Pop . Romani . Habitabat hic quoque B . Syluia s . Gregorij mater , ipso habitante , vt supra vidimus ad s . Andreæ .

S . Balbina . Est in eodem monte , & fuit à s . Gregorio consecrata , estq; titulus Cardinalis . Est hic statio fer . iij . post Dom . 2 . Quadrages . & quotidie sunt Indulgentiæ septem annorum : suntq; hic corpora s . Balbinæ , & s . Quirini , & quinque aliorum Sanctorum quorum nomina sunt in libro vitæ . Est Capituli s . Petri in Vaticano .

S . Ioannis ante portam Latinam . est iuxta hanc portam , estq; titulus Cardinalis , & statio est hic sabbatho post Dom . Passionis ,

ideſt poſt 5. Dom. Quadrag. at 6. Maij qui eſt dies quo ſ. Ioannes fuit in feruens oleum iniectus, hic vbi eſt ſacellum illud rotundū, vel ſecundum alios, vbi eſt ipſa eccleſia, eſt hic Indulgentia plenaria, eſtq; Capituli ſ. Io. Lateranen.

— S. Anaſtaſij, eſt extra Urbem via Oſtienſi prope eum locum vbi ſ. Paulus fuit decapitatus. fuit hæc eccleſia conſecrata ab Honorio j. anno 621. præſentibus 21. Cardinalibus: ſuntq; hic capita ſſ. Vincentij, & Anaſtaſij mart. cuius etiam ſ. Anaſtaſij ſervatur hic antiquiſſima imago eius capitis reciſi formam picturæ exprimens: imago omnino viſenda ob antiquitatem, nam eiufdem meminit 7. Concilium Generale contra Iconomachos. Et nos poſſumus eam quoque adducere contra modernos noſtros Iconomachos. Hoc loco habitavit ſ. Bernardus, & huius Monaſterij Abbas eiufdem Ord. ſ. Bernardi fuit aſſumptus olim in Romanum Pontificem Eugenium iij. ad quem ſ. Bernardus ſcribit libros de Conſideratione.

— Et cum hæc ſ. Bernardus in altari Templi proximi qui dicitur Scala Cæli celebraret, liberauit animam e Purgatorio. Vbi ſub altari ſervantur offa ſſ. Zenonis, & ſociorum decem millium Martyrum, qui hic fuere martyrio coronati, & candelæ accenſæ immiſſæ: per crates ferreas eadem hæc offa cernuntur maxima devotione inſpicientium, locum inſtauravit Card. Aldobrandinus, qui etiam inſtauravit locum proximum vbi ſunt tres fontes, dicuntur erupiſſe ad tres ſaltus capitis præciſi ſ. Pauli. Aqua dicebatur etiam olim Salvia, quæ primum forte vno, poſt tribus locis erupit. Eſt aqua ſalubris & ex pietate potatur. Eſt hic etiam columna in qua fuit ſ. Pauli caput amputatum. Salvia erat familia quædam.

In eccleſia ſ. Anaſtaſij eſt in eiufdem die Indulgentia plenaria, & quotidie ſunt Indulgentiæ ſex millium annorum. Et in loco diſto Scala Cæli, eſt quotidie decem millium annorum Indulgentia.

S. Mariæ Annunciata: hæc eccleſia cum ſuperiore ſ. Anaſtaſij additur ſeptenario numero eccleſiarum, & viſitantes has duas cum ſeptem dicuntur viſitare nouem eccleſias quas plurimi viſitant. Curam habet huius eccleſiæ Societas Conſaloniſ. Conſecrata fuit anno 1220. 9. Auguſti. In die Annunciationis eſt hic Indulgentia plenaria, & quotidie eſt decem annorum. Vbi autem cernitur erux illa ſunt corpora decem millium Martyrum.

*INDVLGENTIAE, FEST⁷³A,
& Stationes Ecclesiarum Urbis
per totum Annum.*

IN IANVARIO.

- 1 Die Circumcisionis Domini. In s. Maria Translyberina ad Fontem Olei. In s. Maria Maiore. In Araceli. In s. Marco, & etiam in s. Io. Laterano.
- 6 Die Epiphaniæ Domini. In s. Petro estq; Capella Papalis. In s. Maria Maiore, & in s. Spiritu in Saxia.
- 7 In s. Iuliano.
- 10 In die s. Pauli heremitæ, in ecclesia Trinitatis.
- 13 Octaua Epiphaniæ, in s. Petro, & s. Marco, concessa à Paulo II.
- 16 In die s. Marcelli Papæ, in sua ecclesia.
- 18 In Cathedra s. Petri Romæ, Paulus III. cōcessit anno 1557. ostenditur Cathedra s. Petri. Estq; Capella Papalis eodem die in s. Prisca.
- 20 Ad s. Sebastianum.
- 21 Ad s. Agnetem.
- 22 In die ss. Vincentij, & Anastasij. ad tres fontes.
- 23 In Conuersione s. Pauli, ad s. Paulum.
- 27 In die s. Io. Chrysostomi, ad s. Petrum.
- 31 Ad s. Crucem in Hierusalem, hic ponitur Remissio trium fontium.

MENSE FEBRVARIO.

- 1 In die s. Brigittæ, in eius ecclesia.
- 2 In Purificatione B. Mariæ Virginis, ad s. Mariam Maiorem, ad s. Mariam Angelorum, ad B. Virginem de Montibus, ad s. Mariam in via lata, ad s. Mariam de Pace, & ad s. Mariam populi, perq; totam octauam concessit hic Sixtus iiij.
- 3 Ad s. Blasium.
- 4 Ad s. Agatham.
- 9 Ad s. Apolloniam, & in s. Augustino, collocantur puellæ nobiles.
- 12 In Cathedra s. Petri Antiochena, ad s. Petrum ostenditur Cathedra, estq; tota die exposita, vt in Romana.

24 In die s. Matthiæ Apostoli, ad s. Mariam Maiorem.

26 In die s. Constantiæ, in eius ecclesia apud s. Agnetem.

IN MENSE MARTIO.

7 In die s. Thomæ Aquinatis, in Templo B. Mariæ Virginis super Mineruam celebratur Capella coram Collegio S.R.E. Cardinalium, & habetur Oratio in laudem s. Thomæ à Patribus sui Ordinis.

12 In die s. Gregorij, in s. Petro, & in eiusdem s. Gregorij ecclesia.

30 Est dedicatio Templi s. Crucis in Hierusalem, conceditur mulieribus tantum ingredi in sacellum s. Helenæ.

35 In die Annunciationis sunt Indulgentiæ pluribus in locis eiusq; ecclesijs, præsertim in ecclesia s. Mariæ super Mineruam ad quam Pontifex vadit solennia equitatur cum omnibus Cardinalibus, & habeturq; ibi Capella Papalis, dotantur plurimæ puellæ ab ipsa Sodalitate Annunciata, quibus ipse Pontifex porrigit crumenam.

MENSE APRILI.

2 Ad s. Mariam Ægyptiacam.

3 Ad s. Pudentianam.

5 Ad s. Vincentium ex Ord. Prædicatorum.

23 Ad s. Georgium, & ad s. Petrum.

35 In die s. Marci, ad s. Petrum Litaniz maiores, & Processio omnium Ordinum à s. Marco ad s. Petrum.

28 Ad s. Vitalem, & ad s. Marcum.

39 In Templo s. Mariæ supra Mineruam habetur Capella Cardinalium Sancti Officij in festo s. Petri Martyris Ord. Prædic. Inquisit.

IN MENSE MAIO.

1 Ad s. Apostolos.

3 Ad s. Crucem in Hierusalem, & ad Oratorium s. Marcelli, Eodem die est consecratio Ecclesiæ s. Mariæ ad Martyres, vulgò Rotundæ.

4 In die s. Monicæ, ad s. Augustinum.

6 In die s. Io. ante Portam Latinam, in eius ecclesiam, & ad s. Ioannem Lateranum.

8 In Apparitione s. Michaelis Archangeli, in eius ecclesijs. In die Translationis s. Hieronymi, ad s. Mariam Maiorem.

11 s. s. Nerei, Achillei, & Pancratij mart. ad eorum ecclesias.

19 Ad s. Pudentianam.

- 20 In die s. Bernardini, ad Aram coeli, & ad s. Mariam in Campo Carleo.
 21 In die s. Helenæ, in eius sacello.

IN IUNIO.

- Secunda Dominica huius mensis ad s. Mariâ de Cōsolatione.
 3 Ad s. Marcellinum, & Petrum.
 11 Ad s. Barnabam Apostolum, in Regione Transtiberina.
 13 In die s. Antonij de Padua, ad s. Mariam Aræzli, & ad s. Antonium Lusitanorum, & præterea ad Ecclesias eius Ordinis.
 15 In die ss. Viti, Modesti, & Crescentiæ, ad s. Vitum in Macello.
 25 In die s. Io. Baptistæ, ad s. Io. Lateranum.
 28 In vigilia ss. Petri, & Pauli, ad s. Petrum.
 29 In die eorundem Apostolorum, ibidem. Estq; Capella Papalis.
 30 In commemoratione s. Pauli, ad s. Paulum.

IULIO MENSE.

- 2 In visitatione B. Mariæ, ad Populum, ad Pacem, & ad Beatissimam Virginem Montium.
 14 Die s. Bonauenturæ, ad Capuccinos.
 15 s. Quirici, ad eius ecclesiam prope Turrim Comitum.
 17 s. Alexij, in eius ecclesia in Monte Auentino.
 20 s. Margarita, in eius ecclesia in Regione Transtiberina.
 21 s. Praxedis, in eius ecclesia prope s. Mariam Maiorem.
 22 s. Mariæ Magdalenz, in eius ecclesijs maximè ad Conuertitas, & in s. Celso prope Pontem Ælium.
 23 s. Apollinaris, in eius ecclesia.
 25 s. Iacobi Apostoli, in eius ecclesia.
 26 s. Annæ, in eius ecclesia.
 27 s. Pantaleonis, in eius ecclesia.
 29 s. Marthæ, è regione Collegij Romani.
 30 ss. Abdon, & Sennen, ad s. Marcum.

MENSE AVGVSTO.

- 1 s. Petri ad Vincula, in eius ecclesia ad Vincula, & ad s. Petrum in Carcere, & per octauam.
 2 Inventionis s. Stephani protomart. ad s. Laurentium extra muros.
 4 s. Dominici, ad s. Mariam ad Mineruam, & in ecclesijs eius Ordinis.

- 5 s. Mariæ ad Niues, ad s. Mariam Maiorem, ad s. Mariam Angelorum, & ad s. Mariam Montium.
- 6 Transfigurationis Domini, ad s. Io. Lateranum.
- 10 s. Laurentij, ad s. Laurentium extra muros, & in alijs eius ecclesijs.
- 12 s. Claræ virg. ad s. Syluestrum prope arcum Portugalliæ, & in ecclesijs eius Ordinis.
- 15 Assumptionis B. Mariæ Virginis, ad s. Mariam Maiorem Rotundam, Aracoeli, Angelorum, & Montium.
- 16 s. Rochi, in eius ecclesia ad ripam minorem.
- 19 s. Ludouici episcopi, qui fuit Ord. s. Francisci, ad s. Mariam Aracoeli, & in ecclesijs eius Ordinis.
- 22 In oct. Assumptionis, ad s. Mariam in Regione Transtiberina.
- 25 s. Bartholomæi Apostoli, in eius ecclesia, & per octauam.
- s. Ludouici Francorum Regis, in eius ecclesia.
- 28 s. Augustini, in eius ecclesia, & ad s. Mariam de populo.
- 29 Decollationis s. Io. Baptistæ, ad s. Ioannem Lateranum, & ad s. Io. decollatum.

S E P T E M B R I :

- 1 s. Aegidii, ad Portam Angelicam.
- 8 Natiuitatis B. Mariæ Virginis, ad s. Mariam Maiorem, ad s. Mariam Rotundæ, ad s. Mariam Aracoeli, ad s. Mariam in via lata, ad s. Mariam pacis, ad s. Mariam populi, ad s. Mariam Lauretanam.
- 10 s. Nicolai Tolentinatis, ad s. Mariam populi, & ad s. Augustinum.
- 14 Exaltationis s. Crucis, ad s. Crucem in Hierusalem.
Feria 4. post hoc Festum exaltationis.
- 20 s. Eustachij in eius ecclesia.
- 21 s. Matthæi Apostoli, in eius ecclesia.
- 28 ss. Cosmi, & Damiani, in eius ecclesia.
- 29 s. Michaelis, in eius ecclesia.
- 30 s. Hieronymi, in eius ecclesia, & ad s. Mariam Maiorem vbi est eius corpus.

O C T O B R I.

- 4 Die s. Francisci, ad s. Franciscum in Transtiberina.
- 28 s. Lucæ, in Aracoeli. & in s. Martina, in foro boario, vulgò campo vaccino.
- 28 ss. Simonis, & Iudæ, ad s. Petrum.

NOVEMBRI.

- 1 Omnium Sanctorum, ad s. Mariam Rotundam, & per octauam, estq; Capella Papalis.
 In die omnium fidelium defunctorum, ad s. Gregorium, & per octauam.
 2 ss. Quatuor Coronatorum, ad eorum ecclesiam.
 9 Dedic. Basilicæ saluatoris, ad s. Io. Lateranum.
 10 s. Triphonis, ad s. Augustinum.
 11 s. Martini, ad s. Martinum in montibus, & ad s. Petrum.
 18 Dedicationis Basilicæ ss. Apostolorum Petri, & Pauli, ad s. Petrum, & ad s. Paulum.
 21 Præsentationis B. Virginis, ad s. Mariam Maiorem.
 22 s. Cæcilie, ad eius ecclesiam.
 23 s. Clementis, ad eius ecclesiam.
 24 s. Chrisogoni, in eius ecclesia Transtiberim.
 25 s. Catherinæ virg. & mart. in eius ecclesia.
 30 s. Andreæ Apostoli, ad s. Petrum, & in eius ecclesijs.

DECEMBRI.

- 2 s. Bibianæ, in eius ecclesia, ad vrsu pileatum.
 4 s. Barnabæ, in eius ecclesia.
 5 s. Sabæ, in eius ecclesia.
 6 s. Nicolai, ad s. Nicolaum in carcere.
 7 s. Ambrosij, in eius ecclesijs.
 8 Conceptionis B. Mariæ Virginis, ad s. Mariam Araceli, ad s. Mariam de populo, ad s. Mariam pacis, & ad B. Virginem Montium, & ad Campum sanctum.
 13 s. Lucie virg. & mart. in eius ecclesijs.
 21 s. Thomæ, in Parione in eius ecclesia.
 29 s. Thomæ Cantuarien. in eius ecclesia.
 31 s. Sylvestri, in eius ecclesia.

Stationes Aduentus.

- Prima Dominica Aduentus, ad s. Mariam Maiorem.
 Secunda Dominica Aduentus, ad s. Crucem in Ierusalem, & ad s. Mariam Angelorum.
 Tertia Dominica Aduentus, ad s. Petrum.
 Feria quarta quatuor Temporum Aduentus, ad s. Mariam Maiorem.
 Feria sexta, ad ss. Apostolos.
 Sabbatho, ad s. Petrum.

Quar-

Quarta Dominica Aduentus, ad s s. 12. Apostolos.
 In Vigilia Natiuitatis Domini, ad s. Mariam Maiorem.
 In die Natiuitatis Domini, in prima Missa noctu, ad s. Mariam
 Maiorem, ad Præsepe.
 In secunda Missa, ad s. Anastasiam.
 In tertia Missa, ad s. Mariam Maiorem.
 S. Stephani, ad s. Stephanum, in Coelio monte.
 s. Ioannis, ad s. Mariam Maiorem.
 s s. Innocentum, ad s. Paulum
 In Epiphania Domini, ad s. Petrum.
 Dominica Septuagesimæ, ad s. Laurentium extra muros.
 Dominica Sexagesimæ, ad s. Paulum.
 Dominica Quinquagesimæ, ad s. Petrum.

Stationes in Quadragesima.

Feria 4. Cinerum, ad s. Sabinam, ecclesiam Ord. Prædicatorum
 habetur Capella Papalis, & ipse Pontifex dat Cineres.
 Feria 5. ad s. Georgium.
 Feria 6. ad s. Ioannem & Paulum.
 Sabbatho, ad s. Triphonem.
 Dominica 1. Quadragesimæ, ad s. Ioannem in Laterano.
 Feria 2. ad s. Petrum ad vincula.
 Feria 3. ad s. Anastasiam.
 Feria 4. Quatuor temp. ad s. Mariam Maiorem.
 Feria 5. ad s. Laurentium in Paneperna.
 Feria 6. ad sanctorum 12. Apostolos,
 Sabbatho ad s. Petrum.
 Dominica 2. Quadragesimæ, ad s. Mariam Maiorem.
 Feria 2. ad s. Clementem.
 Feria 3. ad s. Balbinam.
 Feria 4. ad s. Cæciliam.
 Feria 5. ad s. Mariam Translyberim.
 Feria 6. ad s. Vitalem.
 Sabbato ad s s. Petrum, & Marcellinum.
 Dominica 3. Quadragesimæ, ad s. Laurentium extra muros.
 Feria 2. ad s. Marcum.
 Feria 3. ad s. Pudentianam.
 Feria 4. ad s. Sixtum.
 Feria 5. ad s s. Cosmum, & Damianum, hoc die post Vesperas

ras aperiuntur Imagines s. Mariæ de Populo, & s. Mariæ Pacis.

Feria 6. ad s. Laurentium in Lucina.

Sabbatho, ad s. Susannā, frequentatur item s. Maria Angelorum.

Dominica 4. Quadragesimæ, ad s. Crucem in Hierusalem, & aperitur Imago B. Virginis ad s. Augustinum.

Feria 2. ad s. Quatuor Coronatos.

Feria 3. ad s. Laurentium in Damasco.

Feria 4. ad s. Paulum.

Feria 5. ad s. Martinum in Montibus. nimirum ad s. Sylvestrum, & s. Martinum.

Feria 6. ad s. Eusebium.

Sabbatho, ad s. Nicolaum in carcere.

Dominica Passionis ad s. Petrum.

Feria 2. ad s. Chrysogonum.

Feria 3. ad s. Cyriacum.

Feria 4. ad s. Marcellum.

Feria 5. ad s. Apollinarem.

Feria 6. ad s. Stephanum in Cælio monte.

Sabbatho, ad s. Ioannem ante portam Latinam.

Dominica Palmarum, ad s. Ioannem Lateranum: & tempore Vesperum aperitur B. Virgo Aræ cæli, & ita patet per totam octauam Paschatis.

Feria 2. ad s. Praxedem.

Feria 3. ad s. Priscam.

Feria 4. ad s. Mariam Maiorem: & hodie ante Missam ostendetur Vultus sanctus in s. Petro.

Feria 5. ad s. Io. Lateranum. Pontifex lauat pedes 12. pauperibus, publicaturq; Bulla Coenæ Domini.

Feria 6. maioris hebdomadæ, ad s. Crucem in Hierusalem, & ad s. Mariam Angelorum.

Sabbatho sancto, ad s. Io. Lateranum singulis his tribus diebus officia diuina peraguntur in Capella Palatii Pontifici præsentem.

Dominica Resurrectionis, ad s. Mariam Maiorem. Pontifex celebrat solenniter in altari s. Petri. Celebrat autem ter in anno solenniter hoc die, & die Natalis Domini, & ss. Apostolorum Petri, & Pauli.

Feria 2. Paschatis, ad s. Petrum: estq; Capella Palatina.

Feria 3. ad s. Paulum, estq; Capella.

Feria 4. ad s. Laurentium extra muros.

Feria 5. ad ss. duodecim Apostolos.

89
Feria 6. ad s. Mariam Rotundam.

Sabbatho, ad s. Ioannem Lateranum.

Dominica in Albis, vltima statio, est ad s. Pancratium.

*Dux Romanus, nimirum qui posset ducere aduenas per
Vrbem ad visenda antiqua Urbis monumenta.*

Quidam varie iter suum instituunt, nos iter nostrum ingrediemur à Ponte, vulgo s. Angeli, olim pons Ælius ab Imperatore Ælio Hadriano qui eum construxit, vt Caltrum s. Angeli, quod moles Hadriani dicebatur construxerat enim hic Imperator hanc molem, vt esset Mausoleum, seu sepulchrum suo corpori condendo suisq; Antoninis. Hic tempore s. Gregorij peste Romę grassante visus fuit s. Michael Archangelus idcirco ab eo Caltrū s. Angeli vulgo nuncupatur. Vocabatur & Castrum Crescentij.

Hinc ex Ponte ad Hospitale s. Spiritus videbis vestigia pontis triumphalis per quem triumphantes in Capitolium ingrediebantur. Via autem triumphalis iuxta s. Petri excurrerat, iuxta quā ex antiquis monumentis s. Petrus fuit sepultus, eratq; hinc proxima Naumachia, Hortis, & Circus Neronis, ex quo circo Sixtus v. obeliscum transtulit in forum s. Petri quem omnes transeuntes aspiciunt simul, & suspiciunt, & merito quod vnus repertus fuit integer, dicitur esse 72. pedes altus, vt nunc gloriose fert Christi crucē, sic olim ferebat cineres Cæsaris inaurata sphæra inclusos.

Post hæc videbis suscipiendum s. Petri Templum ædificium, à Bramante egregio architecto adumbratum, à Michaelē Angelo Bonarota ad commodiorem formam redactum, si poteris, ingredieris in hortum Pontificis dictum Belvedere, ibiq; videbis egregias statuas, maxime illas celebres Laocoontis, & Cleopatraz.

His visis retrocede ad dexteram, & cum per portam S. Spiritus fueris egressus, ad dexteram respice, videbisq; montem Ianiculum, qui à s. Honuphrio protenditur vsque ad s. Petri in monte Aureo, huic Circus Iulij Cæsaris subiacebat, locum facile agnosces ex monte Aureo, seu s. Petri vulgo Montorij; Montorium corruptio vocabulo à monte Aureo nominatur.

Si viam rectam à porta S. Spiritus tenueris peruenies ad S. Mariam Transtiberinam, quæ ecclesia olim fuit Taberna meritoria, vbi milites emeriti pio Pop. Rom. impendio alebantur. Ad altare maius videbis Olei Fontem, ex quo nascente Christo, dicitur oleum integro die manasse.

Hinc

Hinc ad dexteram progredere ad Tiberis Ripam, ibiq; respice omnes hortos, domos, & ecclesias, & facile agnosces locum Naturalis Pop. Rom.

Hinc postea ad laeuam reperies Insulam Tiberinam, olim Licaoniam dictam, videbisq; referre figuram triremis, vel naui oblongæ. Hic olim vbi nunc Templum S. Bartholomæi, erat Iouis Licaonij templum à quo insula dicebatur Licaonia, & vbi nunc ecclesia est S. Ioannis Callibytæ erat Æsculapij templum, cui insula fuit sacra.

Horum Pontium per quos ingredimur in insulam, vnus dicebat Cestius, alter Fabricius, dicitur vulgo Pons quatuor capitum à statua quatuor capitibus ibi positis.

Hinc cum insulam transieris progredere ad dextram, reperiesq; Pontem in medio, inundante nuper Tiberi ruptum, Pons Senatorius dicebatur, nunc S. Mariæ, olim ruptum Greg. xiii. resece-
rat, nunc speratur vt aliquando ad commoditatem Urbis instau-
recur quod vtinam fiat.

Huic è regione videbis Palatium dicitur vulgo fuisse Pilati, sed postea Nicolai Renti, illius qui tempore Pontificum in Gallia, Vrbi præfuit nomen eius inscriptio ianuæ indicat hoc disticho.
*Vos qui transitis secus optima tella Quiritis, Hac template domo quis
Nicolaus homo.* Paululum progrediens reperies templum Fortunæ virilis, nunc S. Mariæ Ægyptiacæ, è regione ex altera parte Tem-
plum S. Stephani, quod dicitur fuisse etiam Veltæ, alij volunt
fuisse Auroræ.

Hinc non procul est Téplū S. Mariæ in Cosmedin, vulgo Schola Græca appellatū. Hic s. Augustinus docuit Rhetoricā, vt dicitur: Est hic in porticu lapis marmoreus figura rotunda, facie expressa ad modū Lunæ, os veritatis vulgo appellabatur; sed est Cloacæ os.

Hinc digrediens reperies vestigia aliquot in flumine Pôtis publici, vbi Horatius Cocles Thuscos strenue pugnando detinuit, donec sui pontem effringerent quo effracto ipse in Tiberim desiliens ad suos tranauit.

Vlterius recta procedens ad portam Ostiensem, nunc s. Pauli, vbi vineæ illæ omnes ad dextram, erant horrea amplissima.

De monte Testaceo alijsq; rebus.

Progrediens portam versus reperies pratum latissimum, vbi à Romanis celebrabantur ludi Olympici, hicq; videbis mon-

tem vulgo Testaceum, à testis quæ montem hunc confecerunt ita dictum, figuli enim hic prope habitasse dicuntur à quibus hæc fragmenta, & testæ proijciebantur.

Contiguam deinde videbis cum Porta pyramidem dicitur esse sepulchrum Cæstij, cuius nomen præfert.

Hinc à Porta s. Pauli flecte ad læuam quæ via te ducet ad s. Gregorium, hic ad latus in digressu huius viæ videbis locum oblongum amplissimum figura ouata, vbi nunc sunt horti, erat hic Circus Maximus, vbi Romani varia edebant spectacula, ludosq; prælia terrestria, item & naualia, bigarumq; cursus, capiebat spectantes, & commodè sedentes 2060. tam Patricijs, quàm Equitibus Romanis sua erant designata loca, à Tarquinio Prisco.

Hic in capite fere viæ Appiæ adhuc extabat prope s. Gregorium vestigium Septizonij habebat altitudinem septem ordinum columnarum, cum opus adhuc esset perfectum, nunc restabat altitudo solum trium sibi inuicem impositarum. Deijciendum curauit Sixtus v. lapidibus enim indigebat ad alia ædificia, erat mirandum opus, memini me vidisse cum staret.

De Thermis Antonianis alijsq.

Paululum si progressus fueris recta versus s. Sebastiani portā, videbis Thermas, vulgo Antonianas. Antoninus enim Imperator eas extruxit: estq; hic prope Templum s. Balbinæ vbi est cœmeterium s. Praxedis.

Progressus vltcrius versus s. Sixtum flectes hic per vicum ad læuam ducerq; te ad s. Stephanum, vulgo rotundum, erat hoc Templum Fauni hic vestigia quoque videbis aquæductuum qui aquam emittebant in Capitolium, & hic sumus in monte Cælio.

De S. Ioanne in Laterano, S. Cruce, alijsq; locis.

Hinc recta à s. Stephano perges ad s. Ioannem Lateranum, vbi videbis obeliscum omnium maximum huc à Sixto v. translatum, ædificiumq; ab eodem egregium, licet, quod non incolatur, periculum sit vt paulatim, vt quidem cœpit, absumatur Pontifex præsens Canonicis s. Ioannis concessit. Obelisco adhæret fons egregius à Clemente viij. excitatus.

Deinde progredieris ad s. Crucem in Hierusalem; hic ante Templi ian. n. est locus subterraneus, Veneris erat templum, vbi
lingu-

singulis annis 20. Augusti eius Deæ solebant celebrare festa Theatrum ubi est ecclesia dicitur fuisse Statilij Tauri lateribus egregie constructum, amplum & elegans.

Progredieris inde ad Portam, vulgo Maiorem, olim Neuiam, videbisq; haud spernendam portæ structuram. Hinc recta via Romam versus reperies locum ubi olim erant trophæa Marij, nunc in Capitolium translata, ibiq; prope transibis per arcum Galieni, arcus s. Viti nunc dicitur, ubi videbis appensas claves Tiburtinæ Ciuitatis eo translatas, insignum deuictæ, gentis quæ à Romanis defecerat. & hoc sufficit vidisse pro prima die.

Secunda dies.

Sequenti die mane initium duces à S. Rocho, hic ad latus eius ecclesiæ videbis vestigia adhuc Mausolei Augusti, locus cum suo nemore pertinebat ad S. Mariam de Populo.

Hinc progredieris ad portam Urbis, Flaminia olim aut Flumentana dicebatur, nunc Populi, instaurauit eam ut viam dictam Flaminiam Pius iv. extra quam si paululum progressus fueris, videbis vineam Iulij iij. celebrem illam quidem, & non spernendam, ut videre est. Visa ea, redibis ad montem nunc Trinitatis, olim collem Hortulorum cui subiacebat Circus Augusti, ut etiam Naumachia Domitiani. Hinc ab ecclesia S. Trinitatis ad montem nunc Caballum, seu Equinum, olim Quirinalem locum occupabant Horti Salustiani. Hinc ab hoc colle si transferis ad montem Quirinalem videbis sub Palatio nunc Pontificis, olim Card. Ferrariensis pecus veteres ubi habitabant mulieres prostitutæ, eratq; templum Deæ Floræ ibiq; in honorem huius Deæ edebantur ludi, & spectacula obscœnissima.

De Equis marmoreis in monte Quirinali à quibus hic mons dicitur Caballus, & Thermis Diocletiani.

Hic in monte Quirinali prope Palatiū Pontificis videbis equos marmoreos paululum loco motos ad amplificandum locum, & instauratos à Sixto v. Neroni ex Ægypto transmissos, hicq; prope videre fuit vestigium adhuc ingentis illis Neronis Palatii, quod magnam Urbis partem occupabat. Hinc recta via progrediens ad portam dictam Piam, quod Pius iv. eam extruxerit, viso,

si placuerit Palatio Pontificis vbi est egregius hortus, & visendus, confitus à Card. Ferrarieñ, Gregorius xij. primus Pontificum locum incoluit extructo Palatio, Sixtus v. adiunxit decus, sed Paulus v. omnium optime locum amplificauit, vt videre licet eiusq; nepos Card. Burghesius è regione fere equorum, Palatium & hortos extruxit, visendos sane deiectis antiquis vestigijs quæ extabant Thermarum Constantini Imperatoris, quæ ad s. Susannam excurrerant.

Hic è regione s. Susannæ videbis amplissimas Thermas Diocletiani Imperatoris stetit opus sanguine & sudore Christianorû, vndecim enim millia dicuntur ab Imperatore huic structuræ damnata. Locum attribuit Pius iv. Carthusianorum habitationi, & Templo, nuper etiam è regione pars tributa fuit Templo & loco S. Bernardi ædificando. Locus est inter Viminalem, & Quirinalem alta semita olim dicebatur, hic prope in Viminali est Vineæ F. Felicis olim Card. Montalti, postea Sixti v. hic, Cardinalis, arbores sua manu conseruit, Palatium egregium extruxit, postea Pontifex factus locum amplissime dilatauit. Alexander Cardinalis nunc Montis alti eius nepos prosequutus est ipse eundem locum mirifice statuis, piscinis, alijsq; delitijs exornare.

Hic in monte Quirinali sunt aliæ vineæ amplissimæ præter huius & Cardinalis Ferrarieñ olim instructissimæ, est præterea Vineæ Card. Carpenfis vbi quoque non desunt veteris antiquitatis egregia monumenta. verum cernitur nunc satis deserta.

Via hæc strata fuit & porta extructa à Pio iv. pia idcirco nominatur, & via, & porta. Extra hanc portam si excures via Numantina ad S. Agnetem videbis Templum non contemnendum Bacchi, & sepulchrum admirandum ex porphyretico lapide. Diuæ Constantiæ Imperatoris Constantini filiæ nunc est sacrum. Hic cernuntur ante Templum vestigia Circi alicuius vbi ludi fiebant in honorem Bacchi.

His visis redi eadem via, & cum perueneris ad quatuor fontes flecte ad S. Mariam Maiorem, hic ad pedem montis reperies Templum S. Pudentianæ, Thermæ erant hic Nouati, & inter hoc Templum, & S. Laurentij in Paneperna erant Thermæ olympiadis.

Hic etiam vbi nunc Templum S. Laurentij in Paneperna dicitur fuisse palatiû Decij Imperatoris verisimile hoc videtur, nam hic S. Laurentius in craticula Decij iussu fuit exustus. Hic vbi nunc ecclesia S. Mariæ Maioris fertur fuisse Isidis templum plurimum à Romanis celebratum, alij ponunt hoc templum vbi nunc eccle-

85

ecclesia S. S. Nerei, & Achillei à Caracalla ædificatum. Hicq̃
in descensu collis, Iunonis quoque nemus dicitur stetit, nunc il-
lud caput Sixti v. vinea cum alijs duobus nemoribus. Templum
quoque Iunonis hic erat, alij voluit fuisse etiam templum Dianæ,
vbi nunc ecclesia S. Antonij: ab altera vero parte vbi nunc Tem-
plum S. Martini in montibus erat templum Martis.

De Septem Salis, Coliseo, & alijs.

Paululum cum progressus fueris in hac via quę ducit ad S. Pe-
tri in Vincula, si flectes ad sinistram, videbis ibi ædificiũ ad-
mirandũ opus, Septem Salæ vulgo nominatur, erat locus vbi aqua
colligebatur, quę deinde in varias Urbis partes dispertiebatur.
Titus Imperator cuius hic prope erat Palatium, dicitur ædificas-
se, & suas Thermas, vbi nunc ecclesia S. Petri ad Vincula, licet
alij velint fuisse Traiani.

Hinc descendens perueniens ad Theatrum Vespasiani; vulgo
Colisæum, opus toto Orbe suspiciendum 87. millia hominum
spectabant hic ludos & spectacula quę varia hic edebantur gla-
diatorum nimirum, & ad bestias damnatorum: ex inferioribus
enim caueis ferę egrediebantur hic præter alios Martyres S. Igna-
tius fuit feris obiectus, si quid in hac re potest traditio, ostende-
batur locus vbi fuit sanctus hic Martyr ab ijs laniatus, locus mar-
more ibidem iacente notatur, pium est credere.

Prope ingressum Amphitheatri videbis vestigium metę sudan-
tis, emittebat enim aquam ad populum reficiendum.

Huic proximus est Arcus Constantini quę ei erexit Pop. Rom.
deuicto Maxentio, fuit hæc victoria diuinitus, vt notatur in eius
inscriptione, parta; diuinitus quidem, quod Romani ignorabant
virtute S. Crucis, quę aurea fuit ei in Cælo ostensa. his literis
IN HOC VINCES, fuisse partam. Hic prope in hortis
S. Marię nouę videbis vestigia templi Dei Serapidis. Paululum
progrediens reperies Arcum Titi ei erectum à Pop. Rom. de-
uicta Hierosolyma, in cuius rei indicium videbis ab vna parte
gestari à Militibus in triumphum candelabrum, & mensam pro-
positionis, & alia è Templo Salomonis allata, ab altera parte vi-
debis ipsum Imperatorem curru triumphali triumphantem inui-
ctum cum Militibus laureatis fasces præferentibus.

De Templo Pacis, Monte Palatino.

HÆc via quæ à Colisæo per arcum tendit in Capitolium dicebatur olim sacra. Cum transferis hunc arcum ad dexteram videbis Templum Pacis à Vespasiano Imperatore constructum, erat admiranda structura, ut etiamnum constat ex vestigio, columnis egregijs fulciebatur, una supererat quam nuper Paulus V. transferendam curauit ad S. Mariam Maiorem imposuitq; æneam B. Virginis statuam inauratam: estq; hæc columna omnium maxima. Huc in hoc templum transtulerat Titus optima & pretiosissima ornamenta è Templo Salomonis allata, quæ fuere hic usque ad incendium sub Commodò: Alij volunt ab Alarico Gothorum Rege, qui Urbem cepit & vastauit esse ablata. fuit templum hoc ædificatum vbi olim erat Basilica Portij Catonis dicta Portia, & Curia Hostilia vbi etiam C. Cæsar suam habebat domum.

Huic proximum est Templum SS. Cosmæ, & Damiani, olim Quirini, seu Romuli, seu etiam ut quidam volunt Urbis Romæ, nam hic reperta fuit antiqua effigies Urbis Romæ in marmore sculpta: alij Castoris, & Pollucis.

Huic deinde proximum est templum olim Diui Antonini Imp. & Diuæ Faustinæ. Postea ab eadem hac parte fori Romani est Templum S. Hadriani, olim templum Saturni, & ærarium Pop. Rom. Proximum huic est Templum S. Martinæ olim Martis.

Ad pedem Capitolij est Arcus L. Septimij Seueri, inscriptio indicat quare eum Pop. Rom. huic Imperatori erexerit.

Ab altera parte Capitolij seu fori Romani è regione nunc forum Boarium. Templorum sunt octo columnæ templi Concordiæ, hic Senatus frequens cogebatur, erat hic quoque rostra unde orationes habebantur ad populum. Tres illæ columnæ supersunt de templo Iouis statoris quod Romulus vouit cum Romani hic contra Sabinos pugnantes à fuga restiterunt. Voluerunt quidam his tribus columnis superstitisse equum Domitiani, de quo Statius.

Huic proximum erat templum Vestæ vbi nunc ecclesia S. Mariæ libera nos à poenis inferni.

Deinde Mons Palatinus vbi nunc Horti Farnesiorum celeberrimis ob Palatium Augusti cæterorumq; Imperatorum hic primum capit Romulus Urbem ædificare, quæ figura quadrata complectebatur hunc montem Capitolinum, cum foro Romano, usque ad Vespasiani amphitheatrum hic Romulus primum exquirere cœ-

pit augurium, Remus in monte Auentino. Ab hoc monte in Capitolium excurrerat porticus per quem è Capitolio transibant in Palatium.

De Capitolio.

Capitolium olim mons Tarpeius, erat veluti caput Vrbis quod triumphantes ascendebant, ibiq; Ioui sacrificabant. Erant hic plurima templa, & statux. Rupis Tarpea cui innititur adhuc cernitur rudi saxo ab vna parte eminere. Erat hic celeberrimum templum Iouis Capitolini vbi triumphantes sacrificabant, erat hoc templum ab ea parte qua nunc respicit forum, vulgo Montanara, habebat plurimos ascensus, ab hac parte inibant triumphantes vbi respicit Velabrum, & nunc est Templum S. Georgij in Velabro, ascendebant etiam Capitolium recta à foro Romano, & ab altera parte, nunc Vrbis.

Hic in Capitolio plurima sunt visu digna maxime in habitationibus Magistratus Populi Romani. Marcus Aurelius eques in medio est opus vt videbis egregium. Extat ibi inscriptio.

Ad latus S. Georgij videbis Arcum quem erexerunt Septimio Seuero argentarij, & negotiantes boarij qui hic suas habebant officinas ad forum boarium.

Hic etiam prope S. Georgium videtur Ianus quadrifrons, vulgo dicitur la loggia, videtur fuisse templum Iani forte quia Iano attribuitur anni principium quatuor hæc frontes significabant quatuor anni tempestates. Hinc si descendes in plateam vulgo Montanara, & paululum fueris progressus, reperies ecclesiam S. Mariæ in porticu ita dicta à porticu Octauix quam Augustus sorori suæ erexerat.

Inde si paulum fueris item progressus videbis Theatrum Marcelli quod eidem Augustus extruxit, est structura visenda, super hoc est Palatium Sabellorum.

Pergens deinde ad S. Angelum, vulgo in Piscaria, videbis vestigium porticus L. Septimij Seueri.

Hinc descendens ad aciem, vulgo Campi Floræ, videbis Palatium Vrsinorum vbi erat Theatrum Pompeij, cuius adhuc in staulo cernuntur vestigia. Hic etiam prope videbis egregium Palatium dictum vulgo de Capite ferreo, & paulò vterius reperies pulcherrimum laudanda structura Palatium Farnesiorum, plenum antiquitatis monumentis.

Dies tertius.

Incipiamus à Columna Antonini altitudo huius est 175. ped. cum scala cochleata interiori graduum 206. fenestras habet 66. sustinet æneam S. Pauli statuam, quam ei imponendâ curauit anno 1589. loco statuę Antonini quam Romanorum tempore sustinebat Sixtus Papa v. qui etiam columnam eandem vetustate pluribus in locis consumptam refecit.

Hinc digrediens recta perge ad S. Marcum inde ad Macellum vulgo de Corui, & hic flecte ad sinistram & reperies Columnam Traiani, in huius quoque columnę medio est scala cochleata quę per 173. gradus peruenitur ad eius verticem: 45. fenestrellis admittit lumen, altitudo eius est 128. ÷ ped. Rom. diameter eius in plano est ped. 16. vnc. 6. dig. 8. in cacumine adeo coarctatur vt diameter eius tantum sit ped. 14. Rom. Hęc in vertice ferebat cineres Traiani Romam translati ab Vrbe Seleucia vbi Romam rediens spolijs onustus & victorijs, morbo contagioso grandeus periit. Nunc autem vt vides fert æneam S. Petri statuam à Sixto quoque v. ibi collocatam anno 1588.

Quod rem militiæ præclare gesserat, Sen. Pop. Q. Rom. hanc ei columnam constituit. Erat hic forum Traiani eiusdem elegantissima structura & admiranda, Architectus eius fuit Apollodorus in arte eximius, eratq; plenum statuis, alijsq; rei militaris insignibus ita vt intuentes splendorem operis obstupescerent hærerent animis defixi. Insculptas habent hæduę Columnę res ab eisdem Imperatoribus terra, mariq; præclare gestas.

 Hinc digrediens, institue inter versus S. Mariam super Mineram, ita dicta est hæc ecclesia quod erat Mineruę templum, habebatq; suum forum adiunctum, & merito quod templum olim Mineruę Deę sapientię fuit dedicatum, nunc est B. Virgini summe sapientię matri consecratum.

Pantheon, vulgo Rotunda.

Non longe hinc distat Pantheon templum olim omnibus Dijs consecratum M. Agrippa, vt præfert inscriptio porticus extruxit S. deinde Bonifacius iv. mutato cultu commode Dei Marti, Sanctisq; omnibus dedicauit. Est opus egregium pulcherrimum omnium quę extant templorum, vulgo Rotunda dicitur.

89

ob figuram : tanta est eius altitudo , quanta latitudo 144.
pedum.

De Thermis Agrippæ, & Neronis.

Retro hoc templum erant Thermæ eiusdem Agrippæ. Et non
procul hinc ubi nunc est Templum S. Eustachij fuerunt
Thermæ Neronis; adhuc supersunt vestigia amplissima. Pala-
tium vulgo Madamæ partem earum complectitur.

De Agone, vulgo Nauona.

Et non procul hinc itur in plateam amplam, vulgo Nauona,
ab Agone, olim ita appellatam, fiebant hic in hoc Circo lu-
di Agonales 9. Ianuarij in honorem Iani à Numa Pompilio in-
stituti. Hic ultimo die Bacchanalium soliti erant nostri etiam
circumferre speciem Triumphæ Romani, ad quam visendam in-
gens confluxerat populus. Hispani sane edunt hic nocte Resur-
rectionis Domini iucundum ac pium spectaculum eiusdem Re-
surrectionis, est res digna visu, mire mouet ad pietatem. Sin-
gulis diebus Mercurij hic fiunt Nundinæ, vulgo Mercatus.
Volunt quidam olim fuisse appellatum Circum Alexandri, aut
quia proximus erat Thermis huius Principis, aut, quia ipse in-
staurauerat. Est hic Templum S. Agnetis in Agone ubi hæc san-
ctissima virgo passa est incendium.

Hic prope ad Palatium Vrsinorum est statua, vulgo Pasqui-
ni celebris, ita dicta, quod Pasquillas, seu libellos infamatorios
huic olim varios affigere fuerunt soliti, sed nunc non fit ob pœ-
nas impositas hinc vulgo dicuntur Pasquilli Pasquinatæ, quando
aliqui notant seu lædunt bonam aliorum existimationem hæc
mane. Militem Alexandri Magni fuisse contendunt.

A prandio posses ire ad ædes D D. Millæstorum prope pla-
team, vulgo platea Flametta, hic enim intus, forisq; vide-
bis picturas eximias, quæ vulgo dicuntur claræ in obscuro,
pinxit eas Polydorus pictor celebris. In his quoque ædibus
sunt egregia monumenta tam vetera, quàm recentia sculpta,
& depicta.

In ædibus quoque Cardinalium, & Principum Romanorum
sunt variæ & egregiæ statuæ, diuersaq; antiquitatis monumenta,
quæ hic non enumero, quod frequentius ædes mutent. sane in

ædibus Cardinalis Cæsij prope S. Petrum videbis egregias, Cardinalis enim Cæsius non præsens, sed alter defunctus mirificæ his rebus, & merito delectabatur.

Cardinalis quoque Burghesius plurimas, & egregias nuper transtulit ad suam Vineam amplissimam, extra portam Pin-
cianam.

In Palatio Pontificis, in loco vulgo Belvedere sunt laudatissimæ statuae, præcipue Laocoontis, vt supra notauimus, & Veneris, &c.

Sed si videre cupis insignia huiusmodi monumenta, tam sculptura, quam pictura expressa inquire in monte Citorio, vulgo
ædes Reuerendissimi D.

Hieronymi Gal-
lim-
berti Episcopi Gal-
lij videbisq; hic
eximias.

•••

91

Catalogus Romanorum Pontificum.

An.Xpi	Nu.Pōt.		Annos	Mēses	Dies
34	1	S. PETRVS.	25		
70	2	Linus Volaterranus, Thuscus.	11	2	23
81	3	Cletus, Romanus	12	7	2
93	4	Clemens, Romanus	9		
103	5	Anacletus, Athenien	9	3	
112	6	Euaristus, Græc ^o ex Iudæo p̄c	9	3	
121	7	Alexander, Romanus	10	5	20
132	8	Xystus, Romanus	10	1	9
142	9	Thelesphorus, Græcus	11	9	18
154	10	Hyginus, Athenien	4		
158	11	Pius, Aquileien.	9	5	27
167	12	Anicetus, Syrus	8	8	24
175	13	Sotherus, Fundan. Campanus	3	11	18
179	14	Eleutherus, Græcus	15		23
194	15	Victor, Afer	9	1	28
203	16	Zepherinus, Romanus	18		
221	17	Calixtus, Romanus	5	1	12
227	18	Urbanus, Romanus	6		4
233	19	Pontianus, Romanus	5		5
238	20	Antherus, Græcus	1		
239	21	Fabianus, Rom.	15		4
254	22	Cornelius, Rom.	2	2	3

Schisma primum, Novatianus presbyter Romanus contra Cornelium.

255	23	Lucius, Romanus	1	8	
257	24	Stephanus, Rom.	3	3	29
260	25	Xystus ij. Athenien.	1		
261	26	Dionysius, Græcus	11	5	
273	27	Felix, Rom.	2	5	
275	28	Eutychianus, Thuscus	8	6	6
284	29	Caius, Dalmata	12	4	
297	30	Marcellinus, Rom.	5	1	25
309	31	Eusebius, Græcus	2	7	
311	32	Miltiades, Afer	2	2	
314	33	Syluester, Romanus	21	10	

Concilium primum universale Nicea 325. Episcoporum.

336	35	Marcus, Rom.		8	
-----	----	--------------	--	---	--

92 An. Xpi. Nu. Pöt.			A.	M.	D.
337	36	Iulius, Rom.	15	5	16
352	37	Liberius, Rom.	15	9	
<i>Schisma secundus, Felicis cum Liberie, sed uterque aliquo tempore fuit legitimus.</i>					
358	38	Felix ij. Rom. in schismate sed legitimus.	1	3	
367	39	Damasus, Hispanus, seu Lusitanus.	17	3	11
<i>Schisma tertium, Ursicinius contra Damasum.</i>					
385	40	Siricius, Rom.		13	1
<i>Secunda Synodus generalis prima Constantinopolitana 101. Episcoporum.</i>					
398	41	Anastasius, Rom.	4	1	22
402	42	Innocentius, Alban.	15	1	
417	43	Zosimus, Græcus	1	4	7
419	44	Bonifacius, Rom.			
<i>Schisma quartum Eulali contra Bonifacium.</i>					
424	45	Cælestinus, Rom.		8	5
<i>Tertia Synodus generalis Ephesina 200. Episc. contra Nestorium.</i>					
432	46	Xystus Tertius, Romanus	8	5	
440	47	Leo Magnus Thufcus, alij volunt Romanum.	20	11	2
<i>Quarta Synodus generalis Chalcedone ann. 451. 630. Episc. contra Eutychetem.</i>					
461	48	Hilarius, Sardus	6	10	10
468	49	Simplicius, Tiburtin.	15	5	22
483	50	Felix iij. Rom.	9	11	17
492	51	Gelasius, Afer	4	8	19
497	52	Anastasius ij. Rom.	2		24
499	53	Symmachus, Sardus	15	8	
<i>Schisma quintum, Laurentij contra Symmachum.</i>					
514	54	Hormida, Frusinas Capanus	9		
522	55	Ioannes, Thufcus	2	9	
526	56	Fœlix iiij. Aprutin.	4	2	
530	57	Bonifacius ij. Rom.			
<i>Schisma sextum, Dioscori contra Bonifacium ij.</i>					
532	58	Ioannes ij. Rom.	3		6
535	59	Agapitus, Rom.	2		
537	60	Syluerius, Frusin. Campanus	3		

Schif-

Schisma septimum per Vigilium, contra Syluerium.

540	61	Vigilius, Rom.	15	6	29
555	62	Pelagius, Rom.	4	10	
560	63	Ioannes ij. Rom.	13		
573	64	Benedictus, Rom.	4	1	
590	65	Gregorius Magnus, Rom.	13	6	9
605	66	Sabinianus, Thufcus	5		19
606	67	Bonifacius iij. Rom.		8	23
607	68	Bonifacius iiij. Valerien.	8	6	13
615	69	Deusdedit, Rom.	3		
618	70	Bonifacius V. Neapolitan.			
626	71	Honorius, Capuanus	12	5	
639	72	Seuerinus, Rom.		11	4
640	73	Ioannes iiij. Dalmata		4	9
641	74	Theoderus, Hierosolimitan.	7	5	
649	75	Martinus, Tudertin.	6	3	12
654	76	Eugenius, Rom.		6	
655	77	Vitalianus, Signinus	14	5	
669	78	Adeodatus, Rom.	7	2	
675	79	Donus, Rom.	1	5	
678	80	Agatho Siculus	4	6	

Sexta Synodus vniuersalis Constantinopolitana tertia, Episc. 239.

683	81	Leo Siculus		10	
684	82	Benedictus ij. Rom.			
685	83	Ioannes V. Antiochenus	1		
687	84	Conon Thrax		11	23
688	85	Sergius Antiochenus	13	8	
702	86	Ioannes vj. Græcus	3	2	
708	88	Sisinnius Antiochenus			10
708	89	Constantinus Syrus			
715	90	Gregorius ij. Rom.	16	8	
731	91	Gregorius iiij. Syrus	10	9	12
742	92	Zacharias, Græcus	10	3	
752	93	Stephanus ij. Rom.			4
752	94	Stephanus iiij. Rom.	5	28	
757	95	Paulus, Rom.	10	1	

*Schisma octauum per Theophilactum Antipapam.**Vacat sedes annum vnum.*

768	96	Stephanus iiij. Siculus	5	28	
-----	----	-------------------------	---	----	--

94 An. Xpi	Nu. Pōt.		A.	M.	D.
772	97	Hadrianus, Rom.	23	19	
796	98	Leo iij. Rom.	20	5	
816	99	Stephanus V. Rom.	7		
817	100	Paschalis, Thuscus	7	3	16
824	101	Eugenius ij. Rom.	3	2	20
<i>Schisma nonum per Zinzinum Antipapam.</i>					
827	102	Valentinus, Rom.			49
828	103	Gregorius iiij. Rom.	16		
844	104	Sergius ij. Rom.	3		
847	105	Leo iiij. Rom.		2	6
855	106	Benedictus iiij. Rom.	2	6	
<i>Schisma decimum per Anastasium Antipapam.</i>					
856	107	Nicolaus j. Rom.	9	6	20
868	108	Hadrianus ij. Rom.	5	9	13
<i>Octava synodus generalis Constantinopolitana 4.</i>					
<i>383. Episc. contra Photium.</i>					
873	109	Ioannes viij.	10		
<i>Alia synodus generalis Constantinopolitana 382. Episc.</i>					
883	119	Marin ^o , siue Martin ^o ij. Gallus	1		20
884	111	Hadrianus iiij. Rom.	1	3	19
885	112	Stephanus vj. Rom.	6		
891	113	Formosus, Portuen.	4	6	
<i>Schisma undecimum n. Sergij Antipapa contra Formosum.</i>					
895	114	Bonifacius vj. Rom.	4		15
899	115	Stephanus vij. Rom.	4	3	
901	117	Ioanes ix. Rom. alij Tiburtin.	4		
905	118	Benedictus iiij. Rom.	3	6	16
907	119	Leo v. Ardentia.			49
908	120	Christophorus Rom.		7	
908	121	Sergius iiij. Rom.	2		
910	122	Anastasius iiij.	2	2	
912	123	Lando Rom.		6	22
912	124	Ioannes x. Rauennas	16		
929	125	Leo vj. Rom.	7		
930	126	Stephanus vij. Rom.	2		
931	127	Ioannes xj. Rom.	5		
936	128	Stephanus ix. Rom.	3	4	
943	129	Marinus ij. Rom.	3	3	13
946	130	Agapitus ij. Rom.	10	10	10

An. Xpi	Nu. Pót.		A.	M.	D.
956	131	Ioannes xij. Rom.	9		
<i>Schisma duodecimum inter Leonem, Benedictum, & Ioannem.</i>					
964	132	Leo viij. Rom.	1		
965	133	Benedictus v. Rom.	1		
966	134	Ioannes xij. Rom.	6	11	5
972	135	Donus ij. Rom.		3	
973	136	Benedictus vj. Rom.		3	
975	137	Benedictus vij. Rom.	9		10
984	138	Ioannes xiv. Papieñ.	1		
985	139	Ioannes xv. Rom.	10		
995	140	Ioannes xvj. Rom.		4	
996	141	Gregorius v. Saxo	2	8	
<i>Schisma decimumtertium per Antipapam Ioannem, contra Greg. v.</i>					
999	142	Syluester ij. Vallo.	4	6	12
1003	143	Ioannes xvij. Rom.		5	
1003	144	Ioannes xvij. Rom.	6		
1009	145	Sergius iij. Rom.	2	8	
1012	146	Benedictus viij. Tusculan.			
1024	147	Ioannes xix. Tusculan.			
		frater Benedicti,	10		
1034	148	Benedictus ix.	11		
<i>Schisma decimumquartum Syluestri, & Ioannis Antipaparum, quibus sublati Benedicto ix. renunciantes, creatus est Greg. vi.</i>					
1044	149	Gregorius vj. Rom.	3		
1047	150	Clemens ij. Saxo	9		
1048	151	Damasus ij. Bauarus			23
<i>Vacat Sedes annum unum.</i>					
1049	152	Leo ix. Lotharingus	5	2	8
1055	153	Victor ij. Bauarus	2	3	13
1057	154	Stephanus x. Lotharingus			
		ex Abb. Cassin.	9		
<i>Schisma decimumquintum per Benedictum Antipapam.</i>					
1058	155	Nicolaus ij. Sabaudus	2	6	
1061	156	Alexander ij. Mediolan.	11	6	22
<i>Schisma decimumsextum per Honorium Antipapam.</i>					
1073	157	Greg. vij. Soanen. Monach ⁹	12	1	3
<i>Schisma decimumseptimum per Gibertum qui Clemens dici voluit.</i>					
1086	158	Victor iij. Beneuentan. Mon.	1		
1087	159	Urbanus ij. Gallus Monach.			

An. Xpi Nu. Pōt.

			A.	M.	D.
--	--	--	----	----	----

1099	160	Pa schalis ij. Thuscus Mon.	18	5	
------	-----	-----------------------------	----	---	--

Schisma decimumoctauum Alberii. & Theodorici, contra Paschalem.

1118	161	Gelasius ij. Caietanus Mon.	1		
------	-----	-----------------------------	---	--	--

1119	162	Calixtus ij. Burgundus			
------	-----	------------------------	--	--	--

Concilium Generale Lateranense primum, Patrum 900.

1125	163	Honorius ij. Bononien. alij			
		Immolen.	5	1	17

1130	164	Innocentius ij. Rom.	13	7	
------	-----	----------------------	----	---	--

Schisma decimumnonum Petri Leonis, contra Innocent. ij.

Concilium Generale Lateranense ij. sub Innoc. ij. Episc. 1000.

1143	165	Cælestinus ij. Tifernas		5	13
------	-----	-------------------------	--	---	----

1144	166	Lucius ij. Bonon.		11	14
------	-----	-------------------	--	----	----

1145	167	Eugenius iij. Pisan. Mon.			
		Cisterciē.	8	4	14

1153	168	Anastasius iv. Rom. Cano-			
		nicus Regularis.	1	4	14

1160	169	Hadrianus iv. Anglus	4	8	28
------	-----	----------------------	---	---	----

1160	170	Alexander iij. Senen.	22		
------	-----	-----------------------	----	--	--

Schisma 2. Calixti, & Paschali, contra Alexandrium iij.

Concilium Generale Lateranen 3. sub Alex. iij. Episc. 280. vel 300.

1181	171	Lucius iij. Lucen.	4	2	28
------	-----	--------------------	---	---	----

1186	172	Vrbanus iij. Mediolanen.	1	10	25
------	-----	--------------------------	---	----	----

1187	173	Gregorius viij. Beneuentan.	8		
------	-----	-----------------------------	---	--	--

1188	174	Clemens iij. Rom.	3	2	26
------	-----	-------------------	---	---	----

1191	175	Cælestinus iij. Rom.	6	9	11
------	-----	----------------------	---	---	----

1198	176	Innocentius iij. Anagnin.	18	6	9
------	-----	---------------------------	----	---	---

Concil. Gen. Lateran. 4. omniū celeberrimū in Europa, Patrum 1285.

1216	177	Honorius iij. Rom.	10	8	
------	-----	--------------------	----	---	--

1227	178	Gregorius ix. Anagnin.	14	5	
------	-----	------------------------	----	---	--

1241	179	Cælestinus iv. Mediolan.			17
------	-----	--------------------------	--	--	----

Vacat Sedes annis 2.

1242	180	Innocentius iv. Genuen.	11	5	14
------	-----	-------------------------	----	---	----

Concilium Generale Lugdunen. 1. sub Innoc. iv. in quo deponitur Fredericus Imp. & decernitur expeditio pro terra Sancta.

1254	181	Alexander iv. Anagnien.	6	5	5
------	-----	-------------------------	---	---	---

1261	182	Vrbanus iv. Gallus	3	1	14
------	-----	--------------------	---	---	----

1265	183	Clemens iv. Narbonen.	3	9	25
------	-----	-----------------------	---	---	----

Vacat Sedes an. 2. menses 9.

1271	184	Gregorius x. Placentin.	4	4	19
------	-----	-------------------------	---	---	----

An. Xpi Nu. Pōt.

A.

M.

D.

Concil. Gen. Lugdunen. 2. sub Greg. x. pro unione Græcorū cū Latinis.

1276	185	Innoc. v. Ord. Præd. Burgū.	5		19
1276	186	Hadrianus v. Genuensis			8
1276	187	Ioannes xx. Lusitan.		8	8
1277	188	Nicolaus iij. Rom.	2	8	29
1281	189	Martin. ij. dictus iv. Turoñ.	4	1	2
1288	190	Honorius iv. Rom.	2	—	2
1288	191	Nicolaus iv. Ord. min. Asc.	4	2	14
1294	192	Cælestin. v. Ifernus Heremita—		5	17
1294	193	Bonifacius viij. Anagninus	8	9	18
<i>Iste Pontifex Iubilæū celebrauit, & statuit 100. quoque anno celebrādū.</i>					
1303	194	Benedictus x. dictus xj.	—	—	—

Ord. Præd. Treuisan. 8 6

Vacat Sedes menses 12. — 12

1305	195	Clemens v. Burdegalen.	8	10	16
------	-----	------------------------	---	----	----

Vacat Sedes ann. 2.

Concilium Generale Viennense sub Clem. v.

1316	196	Ioannes xxj. dictus xxij.	—	—	—
		Citurceñ.	18	3	—

1334	197	Benedictus xj. dictus xij.	—	—	—
		Tholosañ Ord. Cisterc.	7	4	12

1342	198	Clemēs vj. Lemouic. Mon.	10	7	26
------	-----	--------------------------	----	---	----

1352	199	Innocentius vj. Lemouic.	9	8	26
------	-----	--------------------------	---	---	----

1362	200	Vrbanus v. Lemouic. Mon.	8	2	23
------	-----	--------------------------	---	---	----

1371	201	Gregorius xj. Lemouicen.	7	6	5
------	-----	--------------------------	---	---	---

Reducit Sedem ad Vrberem.

1378	202	Vrbanus vj. Neapolitan	11	6	5
------	-----	------------------------	----	---	---

Schisma 23. omnium grauissimum Clem. contra Vrbanū. Sederūt enim tres Pontf. Greg. xij. Bened. xij. & Alex. v. paulo post Ioann. xxij.

1389	203	Bonifacius ix. Neapolitan	14	11	—
------	-----	---------------------------	----	----	---

1414	204	Innocentius vj. Sulmoneñ	2	21	—
------	-----	--------------------------	---	----	---

1406	205	Gregorius xij. Venetus	8	7	5
------	-----	------------------------	---	---	---

Conc. Pisenum.

1409	206	Alexand. v. Creteñ, creatus in			
------	-----	--------------------------------	--	--	--

Conc. Pil. viuēte Greg. xij. 10

1410	207	Ioan. xxij. dictus xxij. Nea-			
------	-----	-------------------------------	--	--	--

polit. viuente Greg. xij. 5 15

*Concilium Generale Constantien. pro schismate tollendo in quo Greg. xij.**se abdicauit sponte, idem fecit postea Ioan. xxij. Bened. ut Antipapa**fuit depositus, sed noluit dimittere.*

An. Xpi Nu. Pōt.

A. M. D.

1417	208	Martin. iij. dictus v. Rom.	13	3	10
<i>Schisma 25. Clementis Antipapa contra Martin. v. mortuo Bened. xij.</i>					
1431	209	Eugenius iv. Venetus	15	11	21
<i>Schisma 26. Felicis Antipapa contra Eugenium iv.</i>					
<i>Concilium Generale Florentinum pro unione Græcorum cum Latinis.</i>					
1447	210	Nicolaus v. Sarzanen.	8		19
<i>Celebrauit Iubilæum.</i>					
1455	211	Calixtus ij. Valentin.	3	4	
1458	212	Pius ij. Senen.	5	11	27
1464	213	Paulus ij. Venetus	6	10	26
1471	214	Sixtus iv. Saonen.	10		4
<i>Renocat Iubilæum ad annos 25.</i>					
1484	215	Innocentius viij. Genuen.	7	10	27
1492	216	Alexander vj. Valentin.	11	8	
1503	217	Iulius ij. Saonen.	2	3	
1503	218	Pius iij. Senen.			26
1513	219	Leo x. Florentin.	8	8	20
1522	220	Hadriannus vj. Vltraiecten.	1	8	6
1523	221	Clemens vij. Florentin.	10	10	
1534	222	Paulus iij. Rom.	15		25
1550	223	Iulius iij. Aretin.	5	1	15
1555	224	Marcellus ij. Politianus			22
1555	225	Paulus iv. Neapolitan.	5	2	27
1560	226	Pius iv. Mediolanen.	5	2	15
1566	227	Pius v. Alexandrin. Ord. Pr.	6	3	24
1572	228	Gregorius xij. Bononien.	12	10	27
1585	229	Sixtus v. Montis alti Picen.	5	4	
1590	230	Vrban. vij. Rō. (Ord. Min.			11
1590	231	Gregor. xiv. Mediolanen.		10	10
1591	232	Innocentius ix. Bononien.		2	
1592	233	Clemens viij. Florentin.	13	1	3
1605	234	Leo xj. Florentin.			26
1605	235	Paulus V. Rom.			

Hæc perpetua series, & successio Romanorum Pontt. est vno ex præcipuis quæ S. Augustinum tenuit in Ecclesia Catholica id enim ipse testatur contra Epistolam Manichæi fiendam cap. 2.

Tenet (nimirum me in Ecclesiæ gremio) ab ipsa Sede Apostoli Petri, cui pas-
cendas oves suas post resurrectionem Dominus commendauit vsque ad præ-
sentem Episcopatum successio Sacerdotum.

Impe-

Imperatores Romani.

99

An.Dñi	Nu.Imp.		Annos	Mēses	Dies
1	1	Iulius Cæsar Rom.	42		
2	2	Augustus	13		
15	3	Tiberius Rom.	22	6	
39	4	Caius Rom.	3	10	
43	5	Claudius Rom.	13	8	
57	6	Nero Rom.	13	7	
70	7	Galba Rom.	7	25	
71	8	Otho Rom.		3	
71	9	Vitellius Nucerinus		8	
72	10	Vespasianus Rom.	9	11	
81	11	Titus Rom.	2	3	
83	12	Domitianus Rom.	15	15	
99	13	Nerva Narnien.	1	4	
100	14	Traianus Hisp.	19	6	
120	15	Hadrianus Rom.	21	11	
140	16	Antoninus Pius	22	8	
163	17	Marc. Aurelius, & Luc. Verus	19		
182	18	Commodus	12	9	
195	19	Pertinax		3	
195	20	Didius Iulianus		2	
195	21	Seuerus African.	17	8	
213	22	Antonius Caracalla	6	2	
219	23	Macrinus	1	1	
220	24	Marcus Aurelius Antoninus			
		Heliogabalus	3	9	
224	25	Alexander Seuerus	13		
235	26	Maximinus Thrax	3		
241	27	Gordianus	5		
242	28	Philippus	6		
253	29	Decius	2		
254	30	Gallus, & Volusianus	3		
257	31	Valerianus, & Galienus	8		
263		Galienus solus	7		
269	32	Claudius ij.	3		
271	33	Aurelianus Dacus	6		
278	34	Tacitus			

An. Dñi	Nu. Imp.		A.	M.	D.
	<u>35</u>	Florianus		6	
279	<u>36</u>	Probus Dalmata	(riano 5		
284	<u>37</u>	Cat', cū filijs Carino, & Nume-	2		12
<u>285</u>	<u>38</u>	Dioclerianus, cū Maximiano	20		1
304	<u>39</u>	Constantius, & Galerius	3		
306	<u>40</u>	Constantinus Magnus	<u>31</u>		
337	<u>41</u>	Constantinus Iunior	<u>4</u>		
	<u>42</u>	Constans	<u>13</u>		
	<u>43</u>	Constantius	<u>24</u>		
361	<u>44</u>	Iulianus	1	2	
364	<u>45</u>	Iouianus Pannon.		<u>27</u>	20
364	<u>46</u>	Valentinianus Occidentis	<u>12</u>		
	<u>47</u>	Valens Orientis	25		
		Hic diuisū fuit Imperiū in Orientē, & Occid.			
<u>375</u>	<u>48</u>	Gratianus Occid.	8		
	<u>49</u>	Valentinianus iunior Occid.	17		
379	<u>50</u>	Theodosius Or.	<u>17</u>		
<u>395</u>	<u>51</u>	Honorius Occid.	28	5	
<u>395</u>	<u>52</u>	Archadius Or.	<u>13</u>	3	
408	<u>53</u>	Theodosius iunior Or.	<u>43</u>		
425	<u>54</u>	Valentinianus iij. Occid.	30		
451	<u>55</u>	Marcianus Or.	6	6	
<u>455</u>	<u>56</u>	Maximus Occid.		3	
	<u>57</u>	Auitus Occid.		10	
<u>457</u>	<u>58</u>	Maiorianus Occid.		4	
457	<u>59</u>	Leo Or.	18		
461	<u>60</u>	Seuerus Occ.	5		
467	<u>61</u>	Anthemius Occid.	6		
473	<u>62</u>	Olibrius Occid.		7	
474	<u>63</u>	Glicerius Occid.	1		
	<u>64</u>	Zeno Or.	<u>18</u>		
	<u>65</u>	Iulius nepos menses paruos			
	<u>66</u>	Momillus Augustus	10		
		Basiliscus occupat Imperium Orientis, & tenet annos fere duobus.			
		Interim dum Imperatores imperant in Oriente, Italia regitur à Regibus.			
<u>476</u>	<u>67</u>	Anastafius	27	3	
493	<u>68</u>	Iustinus	9	2	

An. Dñi. Nu. Imp.

101

M. D.

527	69	Iustinianus	38	
566	70	Iustinus Iunior	15	9
585	71	Tiberius	15	
586	72	Mauritius	17	
603	73	Phocas	8	
610	74	Heraclius	31	
641	75	Constans	27	
668	76	Constantinus Pogonatus	17	
685	77	Iustinianus Iunior	10	
694	78	Leontius	3	
696	79	Antimarus Tiberius	5	
703	—	Iustinianus Iunior iterum	8	
711	80	Philippicus	1	6
713	81	Anastasius	2	
715	82	Theodosius	—	
716	83	Leo Isaurus Iconomachus	24	2
741	84	Cōstātinus Copronimus Ico-	34	2
776	85	Leo iv. (nomachus	5	
780	86	Constantinus cū Irene matre	10	
790	—	Constantinus solus	7	
797	87	Irene sola	5	
	—	Pontifex transfert iterū Imperiū in Occid. impe-		
	—	rantq; rursū duo, vnus in Occid. alter in Oriē.		
800	88	Carolus Magnus Occid.	14	
802	89	Nicephorus Orient.	10	
812	90	Michael Curopalates Or.	21	
814	91	Ludouicus Pius Occid.	27	
814	92	Leo Armenius v. Or.	7	
821	93	Michael Balbus Or.	9	
830	94	Theophilus Or.	12	
841	95	Lotharius Occid.	15	
842	96	Michael cū Theodora matre	25	
856	97	Ludouicus Iunior Oc. (Or.	20	
867	98	Basilus Macedo Or.	20	
876	99	Carolus Caluus Oc.	2	
878	100	Ludouicus iij. Occ.	1	
881	101	Carolus Crassus Occ.	7	
886	102	Leo vj. Orien.	25	5
888	103	Arnulphus Occid.	12	

An. Dñi Nu. Imp.			A.	M.	D.
900	104	Ludouicus iv. Occid.	6		
906	105	Conradus Occid.	7		
912	106	Henricus Occid.	20		
	107	Constantinus viij. Or.	49		
936		Otho titulo Regis Occid.	26		
961	108	Romanus Or.	2		
962	109	Otho vt Imperator	12		
963	110	Nicephorus Phocas Or.	7		
970	111	Ioannes Zemiscis Or.	6		
973	112	Otho ij. Occ.	10		
975	113	Basilus, & Cōstantinus Or.	50		
984	114	Otho iij. Occ.	18		
1002	115	Henricus ij. vt Rex Oc.	12		
1014		Idem coronatus Imp. Oc.	11		
1025	116	Conradus ij. Occ.	15		
1026		Constantinus solus Or.	3		
1029	117	Romanus Or.			
1034	118	Michael iv. Or.	8		
1042	119	Michael v. Or.	1		
1043	120	Cōstātinus Monomach. Or.	12		
1055	121	Theodora Porphirogenita	1		
1057	122	Henrichus iv. Occ. (Or.	50		
1057	123	Michael vj. Or.	1		
1058	124	Isaacius Conenus Or.	4		
1061	125	Constantinus Duca Or.	7		
1068	126	Romanus Diogenes Or.	4		
1072	127	Michael vij. Or.	6		
1078	128	Nicephorus Botto Or.	3		
1081	129	Alexius Conenus	38		
1084		Henricus iv. hoc anno coronatur Imperator, & Imperatoris nomen assumit.			
1106	130	Henricus v. Occ.	20		
1119	131	Ioannes Conenus Or.	24		
1125	132	Lotharius ij. Occ.	14		
1139	133	Conradus iij. Occ.	3		
1143	134	Manuel Conenus Or.	38		
1152	135	Fridericus Ænobarbus Oc.	37		
1181	136	Alexius Conenus Or.	2		
1183	137	Andronicus Conenus	3		

An. Dñi	Nu. Imp.		A.	M.	D.
1186	138	Isaacius Angelus Or.	6		
1200	139	Philippus Occ.	9		
1200	140	Balduinus Belga Or.	9		
1209	141	Otho iv. Occ.	4		
1209	142	Henricus Or.	7		
1212	143	Fridericus ij. Occ.	33		
1216	144	Petrus Or. menses aliquot.			
	145	Robertus Or. (norū	11		
1227	146	Balduinus ij. Or. vlt. Lati-	34		
		Imperium vacat annis 28.			
1261	147	Michael Palæologus Or.	33		
1273	148	Rodulphus Occ.	20		
1294	149	Astaulphus Occ.	6		
	150	Andronicus Or.	40		
1299	151	Albertus Occ. (hoc anno	10		
1300		Othomān ^p j. Turcarū Imp.	28		
1309	152	Henricus vij. Occ.	5		
1315	153	Ludouicus iv. Occ.	33		
1334	154	Andronicus Iunior Or.	14		
1348	155	Carolus iv. Occ.	32		
	156	Caloioannes Or.	30		
1378	157	Manuel Or.	3		
1380	158	Venceßlaus Occid.	22		
1380	159	Andronicus iij. Or.	39		
1402	160	Robertus Occ.	10		
1412	161	Sigismundus Occ.	27		
1419	162	Ioannes Palæologus Or.	28		
1440	163	Albertus Iunior Occ.	2		
1441	164	Fridericus iij.	54		
1447	165	Constantinus xj. vlt. Or. nā Constantinopoli capta à Maumetho x. Turcarum Rege, coo- pit hic imperare in Oriente anno 1452.			
1494	166	Maximilianus	26		
1520	167	Carolus v.	38		
1558	168	Ferdinandus	6		
1564	169	Maximiliauus Iunior	12		
1577	170	Rodulphus ij.	35		
1612	171	Matthias. hi sex vltimi omnes ex Domo Au- striaca. Deus eam magis magisq; fortunet.			

- 423 **Ferdinandus**
Clodius
Merobaudis
Childericus
492 **Clodoveus I.** Rex Christianus baptizatur à s. Remigio Remen. Archiepiscopo, & primus signa pro Religione cum Christi hostibus contulit deuictis Vvisgothis in Hispania.
Childebertus
Lotharius
Hiribertus
Hilpericus } filij Lotharij Regnum
Guntranus } diuidunt
Hilpericus solus
Lotharius II.
Dagobertus, qui s. Dionysium Parisijs ædificauit,
Clodoveus II.
662 **Lotharius III.** aliàs **Clotaricus**
Hildericus II.
Theodoricus
Clodoveus III.
Hildebertus
Clodoveus IIII.
Dagobertus II.
Chilpericus II.
Theodoricus II.
Calus.
741 **Childericus III.** dictus **Stupicus**, siue insensatus, eo in Monasterium detruso elegitur (consilio Pontificis Zachariæ) Pipinus Caroli Martelli filius dictus **Bieus** ex Maiore Domus fuitq; à s. Bonifacio inuictus
773 **Carolus Magnus** præter alia vicit Longobardos euocatus ab Hadriano I. in Italiam capto Desiderio eorum Rege ultimo, in quo deficit Regnum Longobardorum, siue Italix, anno à quo cæperat 200.
Ludouicus Pius
Lotharius

- Calus II.** dictus **Calus.**
Ludouicus Balbus
Carolomannus
Carolus III.
Carolus IIII. dictus **simplex.**
Ludouicus VI. dictus **IIII.**
Lotharius
Ludouicus VII. dictus **V. ultimus**
Rex ex Caroli Magni genere.
985 **Hugo Capetus I.** ex Gallis, & Parisiensium Comitum familiæ
s. Robertus, pius vir aliquot sequentias, & Responsorias, quibus etiã nunc vtitur Romana Ecclesia, composuit
Henricus I.
Philippus I.
Ludouicus VIII. dictus **VI. Magnus**, & **Cassus.**
Ludouicus IX. dictus **VII. & Junior**
Philippus II. cognom. **Theodatus**, & **Augustus.**
Ludouicus X. dictus **VIII.**
1127 **s. Ludouicus XI.** dictus **IX.**
Philippus III. cognom. **Arcidux.**
Philippus IIII. **Pulcher.**
Philippus V. **Longus.**
Carolus IIII. **Pulcher.**
Philippus VI. **Valeſius** cognom. **Catholicus.**
Ioannes I.
Carolus V. **Sapiens.**
Carolus VI. **Beneamatus**
Carolus VII.
Ludouicus XI.
Carolus VIII.
Ludouicus XII.
Franciscus I. **Valeſius.**
Henricus II.
Franciscus II.
Carolus IX. **Maximilianus** eius frat.
Henricus III.
Henricus IIII. **Borbonius,**
Ludouicus XII.

Iter Rome ad Beatam Virginem Lauretanam.

Roma ad primam Portam. m. 7. ad Castrum nouum. m. 9. Regnanum. m. 6. Cixitatem Castellanam. m. 9. Burghettum. m. 8. Otriculum. m. 5. Narniũ. m. 3. Ternium, m. 7. ad vallem strethuram, m. 8. Spoletum. m. 8. ad Passum. m. 8. Cameram, m. 4. Verchianum, 6. Saraualem, 10. Mucciam, 8. Poluerinam, 4. Valcimaram, 4. Tolentinum, 3. Maceratam, 10. Recinetum, 3. Lauretum, 4. Anconam 12.